נצרי צלילים

התהוות והתקיימות

הווי אמנותי - מוזיקלי - תרבותי - א.מ.ת

בקיבוץ בוכנוואלד - נצר - נצר סרני,

בין השנים 1945-1958

ובתוך הווי הא.מ.ת -

יוצרי המוזיקה בקיבוץ, השפעתם עליו

והשפעתו על יצירתם וחייהם בו.

המכללה לחינוך ע"ש לוינסקי
המדרשה למורים למוסיקה.

נושא העבודה: נצרי צלילים.

מוגש ע"י: עדינה הנדלר לינדבורג.

ת.ז: 00590303-4

נושא הסמינריון: מוסיקה בתרבות זמנה.

מסלול: B.E.D בחינוך מוסיקלי.

המרצה: פרופ' שי בורשטיין.

תאריך: דצמבר 1999.

הערה

עבודה זו נמסרה לידי פרופ' בורשטיין לצורך סיכום סמינריון

מוסיקה בתרבות זמנה.

אין בעבודה זו כל נסיון לסחר אישי.

תוכן עניינים :

פתח דבר

יוני 1999, אני מסיימת עבודת מחקר בעקבות הקורס "מוסיקה בתרבות זמנה" בהדרכת פרופ' **שי בורשטיין**.

אני מחפשת קטע פתיחה מתאים לעבודתי ונזכרת ברשימה פיוטית הנמצאת בעלון הקיבוץ מאוגוסט 1947.

בן יאיר, פסבדונים, חבר הקיבוץ כותב על מקומה של המוסיקה בחיי האדם, תפקידה בקרוב לבבות, בהבעת מגוון מחשבות ורגשות בחייו. והרי קטע מהרשימה לפניכם:

"... אני חושב שבנפשו של כל בן אדם נרדם משהו נעלה... לפעמים ישנם רגעים בזמן שירת המקהלה שמשהו בי בוקע ועולה. אז יש לי הרגשה שהולכים ופוחתים מרחקי הזולת. נוצרת מעין קרבת הלבבות... אני מחפש תמיד את השיר שבחיים, את רטט הנשמה, את המלודיה הנישאת מתוך כל המתהווה על כל צורותיו וגילוייו... וכשאני מוצא את השיר הזה – טוב לי עמו ומשהו שר בי אז... פעם בעליזות, בחדווה ופעם בעצב, בתוגה, בהתאם למהותו של קטע החיים אשר נוצר ונרקם מסביבו ובתוכו.

אבל יוֹשֶר הזמר כמו שהוא – אך תהיה זו שירה בעלת נשמה ועל צלילה הטהור והמלודי! החיים אינם בצק הניתן ללוש על פי רצון וטעם. החיים מתהווים ולובשים צורה לפי חוקי התפתחותם הטבעיים, ועלינו – עלינו לתפוס את ישותם הפנימית, את הטון היסודי שלהם, ולבנות ממנו מלודיה טהורה ואמיתית..."

מצאתי שאין יפה מקטע זה לפתיחת עבודתי העוסקת בהיבטים התרבותיים – **א**מנותיים - מוסיקליים של חברי הקיבוץ בתחילת דרכו. חברה שלמה חוותה את השיר שבחיים. יוצרים מיוחדים הביאו שיר זה אל רבדי החיים של חבריהם, מתוך דחף יצירתי ומתוך אמונה שבנפשו של כל אדם נרדם משהו נעלה.

ליוצרים אלו ולשותפיהם ליצירה - חברי קיבוצי - וביניהם חנה ומנחם הנדלר - הורי מוקדשת עבודתי בכבוד ובהוקרה. ולדור הצעיר, תלמידי שהתחנכו בקיבוץ, בתקוותי שימשיכו לחפש את השיר שבחיים.

"אשרי איש אשר לבו אל רזי השיר פתוח.
ילוהו הד פלאו עת ינוד ועת ינוח.
געגועים על שיר נעלם הם כל החיים כלם".

(**הינדמיט - ד. שמעוני**)

פרק 1 - הזמן ואירועיו

בוניה שור מגיע לנצר ביוני 1949 (1). בחור צעיר כבן 23, בלורית בהירה, להט לעשייה וליצירה מוסיקלית (2). בתקופה זו עדיין נקרא הישוב "קיבוץ בוכנוואלד".

כדי להבין את הרקע לפועלו של בוניה ואנשי תרבות אחרים יש לחזור מספר שנים אחורה, אל 1945.

יש להבין את הרקע, הרכב האוכלוסייה, מיוחדותו של קיבוץ זה, חייו של הקיבוץ בכלל וחייו התרבותיים בפרט.

באביב 1945, מסתיימת מלחמת העולם השנייה, מלחמה בה צבאות שונים הועברו מיבשת ליבשת, גרמניה, יפן ואיטליה מתוך תאוות כיבוש והשמדה. בעלות הברית מתוך צורך להגן על חייהם, ארצותיהם וערכי האדם בעולם החופשי.

בעם היהודי - לפני המלחמה, מעבר של יהודים אם כדי להיטיב את מצבם ואם מתוך אמונה ציונית שרק שם בישראל תיפתר הבעיה היהודית.

בזמן המלחמה - יהודים נעקרים ממקומם כחלק מתוכנית ההשמדה שכללה בין היתר- העברת האדם ממקומו המוכר למקום אחר כחלק מהחלשתו וניצולו.

יש יהודים שנעקרים ממקומם עקב בריחה וניסיון להציל את עצמם. גם חברי הקיבוץ וגם בוניה שור, היו חלק מתהליך זה.

עם תום המלחמה מיליוני אנשים מסתובבים בעולם. החיילים שנשארו בחיים חוזרים למקומם למודי קרבות, סבל, "ותיירות" שלא מבחירה.

ליהודים שניצלו מאימי השואה, ישנה אפשרות לחזור לארצות המוצא (בחלק מן המקרים). אך רבים לא רואים בפתרון זה דבר המתאים להם. הם עוברים לארצות אחרות וחלקם בוחר לעלות לארץ. יש העולים לארץ כבודדים, רבים בוחרים לעלות עם תנועות שונות המקימות מחנות, קיבוצים וכו', עוד בחו"ל.

הימים, ימי עלייה, מאבק בבריטים, עלייה לגאלית ובלתי לגאלית, השתתפות במלחמת השחרור, עליה על הקרקע על רקע שנות קום המדינה.

בתוך כל זה קם ומתהווה קיבוץ בעל אופי מיוחד במינו, הרכב אוכלוסייה מיוחד. אין תימה שבקיבוץ כזה עם אנשים אלו, נוצרת תרבות מיוחדת, חד פעמית כשבין מוביליה היו בוניה שור, ניצה שור ועוד רבים אחרים שיוזכרו במהלך העבודה.

הערות לפרק 1:

1. עלון נצר סרני - מס' 26 24.6.1942
2. מוסיקה בחיי - בוניה שור - 1995 - עמ' 25.

פרק 2 - מה היה קיבוץ בוכנוואלד, חייו הכלליים וחיי ה - א.מ.ת שלו עד העלייה לארץ.

הרעיון ליצור קיבוץ התרקם ימים אחדים לאחר השחרור, כפי שמתאר **אברהם אהוביה** (1).

קומץ של אנשים ניצולי שואה, חניכי תנועת הנוער מלפני השואה, החליטו שלא רק הקיום הפיזי חשוב. בהיותם חניכי תנועת נוער, מספר אברהם, החליטו להתחיל לחיות כקיבוץ. לא רק הדאגה לעצמם אלא גם הדאגה אחד לשני עניינה אותם. ביומן הקיבוץ שהיה גם היומן האישי של אברהם כל תקופת המלחמה עד הקמת הקיבוץ והפך ליומן הקיבוץ מרגע הקמתו, מתאר אברהם הרגשות אלו והחלטות אלו (2).

יש לציין שאלמלא החלטתו של אברהם לתעד כל מה שקורה, לא היה בידנו מסמך מסודר שנותן לנו בפרוט כה רב, תמונה על החיים בקיבוץ בוכנוואלד ואחר כך בארץ, בנצר.

בספרה של **יהודית באומל "קבוץ בוכנוואלד"** (3) מתאר **הרב שכטר** את התופעה שניצולים אלו בנוסף לשיקום הפיזי ולחיפוש קרובים, דאגו להצלת הצעירים במחנה המשוחרר (4), זו הייתה תופעה יוצאת דופן.

הרב שכטר והרב מרכוס היו שני רבנים מהצבא האמריקאי שפעלו רבות למען חברי הקיבוץ בעזרה רוחנית ופיזית, תוך עימותים קשים עם אנשי דת אחרים בצבא האמריקני (5).

בעקבות טיפולו של הרב שכטר, מקבלת הקבוצה לידיה את חוות אגנדורף, המרחק 35 ק"מ ממחנה בוכנוואלד, אחר כך את חוות גרינגסהוף ליד העיר פולדה בחבל תורינגיה. לשם הם מגיעים באמצע יוני 1945 ומתחילים לארגן חיי קבוצה שיתופית לעבודה ופעולות מסודרות. נבחרות וועדות, בעלי תפקידים, סדרי עבודה וחברה.

<u>חיי התרבות בקיבוץ</u>:

מתארגנים תכף עם השחרור והם הבסיס לפעילות זו במשך השנים הבאות.

ב - 11.4.45 משחררים האמריקאים את מחנה בוכנוואלד. שבוע אחר כך נערכה תפילה המונית ע"י הרב שכטר. התפילה הפכה להפגנת הזדהות יהודית (6). בתאריך- 3.7.1945 מביא הרב מרכוס ספרים ביידיש ובעברית ובכך למעשה נוסדה ספריית הקיבוץ.

האנשים הבולטים בשטח הפעילות התרבותית הם: אלק גרינבאום, צאודרר, ברנד - המוסיקאי עם הכינור, אברהם גוטליב - אהובאל - אהוביה (7), אחיו חיים מאיר גוליב- המוסיקאי (8), אלימלך וינר - בדחן החבורה שהיה שחקן מקצועי עוד לפני המלחמה, אוסקר וסרמן, ריטה קונייצפולסקי- וסרמן, נעמי אפלבאום ועוד.

מתארגנים לימודי עברית ע״י החי׳ כץ, אנגלית ע״י סטפה צוקרמן, מאיר מלמד בעיקר ביידיש אבל גם בעברית ומייסד מקהלה. פעילותו היא המשך לפעילותו במחנה בוכנוואלד. במחנה זה היה אגף של ילדים ובני נוער שלא הושמדו, הגרמנים אפשרו לאנשי המחנה לנהל בעצמם את חיי הילדים שם. מאיר היה מארגן להם שירה והצגות, בין היתר העלה שם הצגה בשם ״נרות חנוכה בברגן בלזן״ שנכתבה ע״י זיוה רייפלד (לימים אחות הקיבוץ) (9). מאיר מספר ששרו שירים באידיש וברנד הכנר ניגן בכינור במחנה.

אברהם אהוביה (1) ונעמי אפלבאום (10), מתארים חיי תרבות כצורך בעל חשיבות רבה מאוד של החברה. חיי התרבות התוססים כללו: משחקים, ריקודים, הווי סביב הכנות למסיבות, קישוט, עונגי השבת, הצגות ע״י אלימלך וינר ועוד. מספרים שהמסיבות נמשכו לעתים שעות כה ארוכות שהפכו כמעט מ״עונג שבת״ ל״מלווה מלכה״, המסיבות משכו יהודים וחיילים מכל הסביבה והיו אטרקציה לאנשים שונים שהגיעו לסביבה (11).

בד בבד עם פיתוח המשק, דיונים רעיוניים, נסיעות לחיפוש קרובים, טיפול מסיבי בענייני סרטיפיקטים והקמת חברה קיבוצית, הוקדש לתרבות מקום חשוב מאוד ולא במקרה. המרכיב הרעיוני רוחני להתקרב מכל הבחינות לתנועה החלוצית בארץ, כולל תרבות, קבע בעניין זה רבות (ראה בהרחבה בפרק 10).

היה קיים גם הרצון העז של החברים לשמור ככל הניתן על קשר עם בית אבא שהושמד ואיננו עוד, וזאת ע״י שירים, הרצאות וכיו״ב.

רוב החברים היו צעירים בגילאי העשרים שאהבו פשוט לשיר ולשמוח, הם רצו למלא לא רק מה שהחסיר הגוף אלא גם מה שהחסירה הנשמה (1). הפעילות התרבותית - בראש ובראשונה הזמרה - תרמה רבות לשיקומם האנושי והנפשי של החברים, גם אם התגעגעו ובכו תוך כדי שירה - מספרת נעמי אפלבאום (10).

אברהם אהוביה אומר ״ היינו גאים ליצור קיבוץ ידענו שאנו ראשונים ויחידים והיינו גאים בכך, רבים באו לראות את הפלא הזה ולנסות לעשות משהו דומה״ (1).

באומל מתארת בספרה את מסיבת יסוד הקיבוץ (12), ובין היתר את ההחלטה לחיות בליברליות כי הקיבוץ היה מורכב מאנשים מזרמים שונים, ימין, שמאל, דתיים, חילוניים. היא מתארת שבארץ בעיתון ״דבר״ מתפרסמת כתבה על קבוץ בוכנוואלד (13) - הקיבוץ מתואר בהרחבה בספרה של באומל. אל הקבוץ הצטרפו אנשים מהכשרה שנמצאה בקרבת מקום - הכשרת גרספלד.

מסיבת הפרידה של הקבוצה הראשונה, ערב עלייתה ארצה באוגוסט 1945, היתה גם סכום וציון להעברת החווה לקבוצה החדשה שבאה מגרספלד.

כותבת באומל ״בגן הקיבוץ הועלתה מדורה, נישאו נאומים, והחברים רקדו אל תוך הלילה. בתום הריקודים נעמדו החברים ובאקט רווי סמליות של נקמה רוחנית, העלו צלב

קרס על המדורה הבוערת (13 א).

הקבוצה הראשונה יוצאת לדרך ב – 27 לאוגוסט 1945. הימים, שלהי הקיץ, ימים שלפני ראש השנה, וזה קבע כמובן גם את הפעילות התרבותית בדרך לארץ.

ברכבת למרסיי הפלג הדתי של הקבוצה ובראשם תידור אמר סליחות ואילו פלג אחר של הקבוצה אמר סליחות בצורה בדחנית (14), אחר כך שרו בהיתול בעברית, אידיש, פולנית ורוסית.

ב-4 בספטמבר הפליגה האונייה "מטרוע" ועל סיפונה בין יתר האנשים, כאלף, גם חברי קבוץ בוכנוואלד.

בין הנוסעים היה הרב ראובן מרכוס שעודד את הקבוצה להוציא עיתון. שלמה גרינפלד ואברהם גוטליב הכינו שתי כתבות וצירפו קטע בדחני של אלימלך וינר, בדחן הקיבוץ. שם העיתון "הד הגלים" הוא הודפס בשעת לילה תוך סערה בלב ים.

קבוצת "בוכנוואלד" בלטה באיכותה האנושית בקרב שאר העולים (שהיו אוסף של אנשים מגוון ביותר), בהיותם בעלי רקע והכשרה קודמים כקיבוץ עוד על אדמת גרמניה (15).

ההגעה לארץ גרמה להתרגשות רבה המתוארת בעדויות מקרב חברי הקבוצה (16), ובאופן ספונטני עם הגעתם לארץ בבוקר יום ב' ד' ראש השנה תש"ן – פצחו כל העולים <u>בשירת התקווה</u> וכך נכנסו לנמל חיפה (17).

עברו כמאה ימים מאז הקמת הקבוץ באגנדורף. חברי הקבוצה הראשונה של "קיבוץ בוכנוואלד" מגיעים למולדתם.

עם הגעת הקבוצה לחיפה, מתארגנת שירה ותפילת חג.

מבחינה תרבותית קיים כבר בסיס של לימודים, חגיגות, שירה ריקודים, ספריה. כל אלו יהוו יסוד להמשך פעילות תרבותית בארץ. הקבוצה שנשארה בגרינגסהוף שתגיע יותר מאוחר לארץ, תביא איתה ספר תורה, ספרים נוספים – ספריית הקיבוץ, ופטפון! (18).

חיי התרבות של קבוצה זו התנהלו באותה מתכונת של הקבוצה הראשונה, אם כי צצו בעיות שונות על רקע שמירה על חוקי הדת (19).

בפרק הבא נעקוב אחר קורות הקבוצה הראשונה עם הגיעה לארץ.

<u>הערות לפרק 2</u>:

1.ראיון אברהם אהוביה – 14.8.96
2.יומן אברהם אהוביה – אפריל 1945.
3.באומל יהודית – "קיבוץ בוכנוואלד" – הוצאת הקיבוץ המאוחד 1994, עמ' 29.
4.שם – עמ' 26.
5.שם – עמ' 26-28.
6.נספח תמונות בסוף פרק זה – תפילה במחנה בוכנוואלד לאחר השחרור – תמונה מס' 1.
7.אברהם אהוביה – חבר נצר סרני וממקימיו ב1945-, מנהיג חינוכי ותרבותי שמילא תפקידי חינוך שונים בקיבוץ ומחוצה לו, כמו ניהול ביה"ס, מפקח במשרד החינוך ועוד.
8.מאיר אהוביה – אחיו של אברהם, ממקימי הקיבוץ. היה חבר בנצר סרני מספר שנים בהן פעל כמחנך ומוזיקאי, עזב לבאר-שבע שם מילא תפקידי חינוך, מוסיקה והוראת אידיש בביה"ס ובאוניברסיטת באר-שבע. חי היום ברמת אביב.
9.נספח תמונות פרק 2 – תמונה מס' 3 – זיוה יושבת ראשונה מימין.
10.ראיון נעמי אפלבאום – יוני 1996.
11.באומל – עמ' 42.
12.שם – עמ' 31.
13.שם – עמ' 47.
13א. ראה נספח א.1.
14.באומל – עמ' 54.
15.שם – עמ' 54.
16.שם – עמ' 56.
17.שם – עמ' 56-57.
18ספר תורה – נספח תמונות – תמונה מס' 7
19.באומל – עמ' 107-129.

פרק 3 – חיי ה-א.מ.ת של קיבוץ בוכנוואלד באפיקים.

עם הגעת הקבוצה לארץ, הם עוברים לעתלית לשבועיים. בעתלית מתקיימת פעילות של שירים וריקודים (1).

ב- 21 לספטמבר 1945 – ערב חג סוכות, עוברים לאפיקים.

הבחירה בקיבוץ אפיקים מפורטת בהרחבה בספרה של באומל (2). הסיבה לבחירה היתה שבגלל המבנה הפלורליסטי של חברי קיבוץ בוכנוואלד והשתייכות חבריו לזרמים פוליטים שונים, התאים להם לעבור לקבוץ אפיקים שהיה שייך לנצ"ח – נוער צופי חלוצי.

היתה סיבה נוספת לבחירה זו - קיבוץ אפיקים מכיר את הצרכים המיוחדים של ניצולי השואה בהיותו הקיבוץ שקיבל בתקופת המלחמה את "ילדי טהרן".

עם הבנה ורגישות לצרכיי "הבוכנוואלדים", הקיבוץ אפשר להם חיים עצמאיים כמו: מגורים, מועדון תרבות, עונגי שבת, שמירה על כשרות ועוד.

נבחר מיד וועד כללי וועד תרבות.

במסיבת סוכות משותפת עם הקיבוץ, ניתנת לקבוצה לספר על עבר חבריה - וחברי אפיקים הקשיבו להם בעניין ובאמפטיה.

בועידה בין קיבוצית שנערכה באותה תקופה, מומלץ על שעורים לעולים בנושא ציונות, ידיעת הארץ וקיבוץ. חברי הקבוצה בוחרים ללמוד לשון, תנ"ך, היסטוריה וספרות עברית, בנסיון לגשר ולהשלים פערים של שנים רבות ללא לימוד.

באפיקים שוהים החברים כשנתיים, אל הקבוצה הראשונה מצטרפות יותר מאוחר הקבוצות הנוספות שעלו יותר מאוחר.

להלן חלק מהפעילויות התרבותיות והמוסיקליות הרבות שהתקיימו בתקופה זו (3): עונגי שבת, מקהלה בניצוח מאיר אהוביה, הרצאות במגוון רב של נושאים, ספרים, ספריה, מסיבות חג-בין היתר בחנוכה ההצגה "נרות חנוכה בברגן בלזן" שמוזכר בפרק 2 בעבודה שלי, (שהועלתה עוד בחו"ל). **ישראל לרנר** צייר הקבוצה מצייר את התפאורה, הוא ייתן ביטוי לכשרונותיו בהזדמנויות שונות וקיבל הערכה לא רק מחברי הקבוצה אלא מאנשים אחרים כמו הצייר רוט מאפיקים, אדל לוי מן המגבית היהודית ועוד.

בין יתר הפעולות התרבותיות נערכו חתונות לחברים עם פלייטונים, ריקודים ושמחה רבה.

אירוע חשוב בשדה המוסיקה מתרחש בגיוס מיוחד בטבת תש״ו - פברואר 1946. 15 חברים נתנו 15 ימי עבודה במטרה לקנות כלי נגינה לקבוצה ואכן נקנו מנדולינה, באנג׳ו וחליליות.

מאיר אהובאל - אהוביה - מוסיקאי הקבוצה, מקבל שעורי ניצוח אצל לובה רביץ (4). בין השירים שהוא מביא למקהלה אנו מוצאים את :אבינו מלכנו, אלי אלי, אלי אלי למה עזבתני, אנו עולים ושרים, אנו שרים לך מולדת, אמא, בחשאי, חניתה, פקדת הארץ, וכי תבואו, אל תירא עבדי יעקב ועוד.

שירים אלו מושרים תמיד בטקסים ובמסיבות שהקבוצה מקיימת, לדוגמא ביום ב׳ ו׳ בשבט - מסיבת ט״ו בשבט (5). החגים השונים מתקיימים במועדם עם תכנית שכוללת תמיד הקראות, שירה, ריקודים, פלייטונים.

החתונות הרבות שמתקיימות בקבוצה מביאות להקמת משפחות צעירות ובעקבות זאת ללידת הילדים הראשונים של הקיבוץ. הילד הראשון נולד ב - 2 במרץ 1947 לפיזה והילדה שמחה. ההתרגשות המובעת בעלון בקיבוץ עצומה (6). שלושה ימים אחר כך נערכת <u>אספת חברים</u> שבה דנים איזה שם יקרא לילד. הקיבוץ מציע את השם יוסף ע״ש יוסף טרומפלדור - בגלל התאריך, אך הצעת ההורים מתקבלת - ולילד קראו אמנון . (אמנון חבר הקיבוץ עד היום).

חג הפסח בשנה זו, 1947, נחוג בהתרוממות רוח רבה בנוכחות אלף איש! חברי קבוץ בוכנוואלד, הנוכחים בפסח זה, פוצחים בהפסקה בריקוד הורה סוער!

בחג זה יש ביקורי אורחים רבים, נערכים טיולים ושמחת חג ניכרת בכל.

ב - 18 באפריל נערך טקס מיוחד למלאת שנתיים לשחרור ממחנה בוכנוואלד, בתוכנית: הקראות, שירת ״התקווה״ ו ״התחזקנה״, ותהלוכת לפידים ולסיום שירה סביב המדורה של שירים רבים מן המחנות והגטאות.

לאורך כל התקופה יש לועדת תרבות קשיים בהפעלת החברה עד כדי כך שב- 26 לאפריל 1947, מאיר מודיע על הפסקת פעולות המקהלה עקב אי התמדת החברים. מתקיים דיון ושוב מועלה הצורך בהוצאת עלון, חידוש המקהלה, הקמת חוגים, לימוד שירה בציבור וכו׳.

נושא התרבות מופיע מדי פעם בעלונים והעלאת הקשיים הכרוכים בהפעלת החברים מעיד על הבעיות שסבבו סביב העניינים האלו. כן מופיעים בעלונים דיוני ועדת תרבות.

בעלון של הקיבוץ מפרסם בפסבדונים אדם בשם ״בן יאיר״ מאמר המעביר את רוח התקופה ואת מקומה של התרבות והמוסיקה בחיים אז ולדעתי בחיים בכלל (7). (חלקו של המאמר הופיע כבר בפתח עבודה זו) המאמר מוקדש לחברי המקהלה במתנה וזו לשונו:

"דרך אגב

שירת החיים

ארע הדבר זה עתה, בזמן האחרון, עת בעיות החברה עמדו ברומו של עולמנו. שקענו כולנו בלב ונפש בפתרון שאלת החיים, בתיקון יחסי אדם, בחיפוש שבילי הזהב ובעיון יסודי בבעיות החבילות מאמריקה והקומקומים החשמליים... ואז גם אז על אף הכל, התאספה המקהלה באחד הערבים לחזרה כללית. התאספה וכרגיל, התחילו חברים לרעוש, לצחוק, לשיר שניים שלושה שירים בבת אחת – עד שהמנצח, כרגיל, אחרי הרבה דברי מוסר על ערך השירה ותפקידה (אשר התקבלו בהסכמה מעורבת עם קצת לעג נסתר) הצליח סוף סוף להרגיע ולהשקיט את החבורה המזמרת. ושרנו כמובן את שירנו המסורתיים כגון: "בחשאי", "חניתה", "שיר היין" וכו'. כרגיל, זה לא הלך, וזה כן הלך, ופתאום כולם כאילו נדברו והתחילו לזייף בחצי טון, ובהרבה מאמצים זה עלה עד שמצאנו שוב את הטון הנכון שאבד. ואחר כך הבחורות נעשו, כרגיל, עייפות כל כך, ונעשה פתאום מאוחר כל כך! אבל המנצח דרש רק עוד פעם אחת, ועוד פעם, ועוד פעם אחת. ולבסוף קמו כולם בשמחה רבה, בשירה צעקנית (שוב..) ובקריאות "לילה טוב" יצאנו מן המועדון ונתפזרנו בחשכת הערב במחנה קיבוץ בוכנוואלד.

אז ניגש אלי אחד מחברי המקהלה והזמין אותי למים קרים אשר ע"י חדר האוכל. הלכנו על המדרכה המתפתלת לאורך שורות העצים. רגע קט שתק החבר ואחר כך העיף עין על התווים אשר בידי, פנה אלי ואמר: הנך יודע, נזכר אני כשמלאו לי שלוש עשרה שנה ונהייתי בר מצווה, קיבלתי מתנה מהורי, שירון יהודי עם תווים. זוכר אני עוד עכשיו את שמחתי ללא גבול ואת הרגשת האושר איתן חייתי אז. נפתח לפני מעיין של פולקלור יהודי בלשון ובמלודיה. המעין הזה השתפך, זרם, ואני שקעתי בו. מה פתאום מילים חגיגיות כאלה ביום חול? שאלתי את עצמי בקרבי, הרי הוא...

אבל כנראה שהוא חש בי את הרהור התמיהה הזה והפסיקני: אל תקבל את המילים האלה כגבוהות ומופרזות. הן הולמות את המציאות. אני חושב שבנפשו של כל בן אדם נרדם משהו נעלה, הקשור קשר אמיץ לאישיותו ולאינטימיות שלו, והוא מתבייש לגל ת את זה קבל עם ועדה. הזולת אינה יודעת על כך. אבל הנך יודע, לפעמים ישנם רגעים בזמן שירת המקהלה משהו בוקע בי ועולה. ואז יש לי הרגשה שהולכים ופוחתים מרחקי הזולת. נוצרת מעין קרבת הלבבות ויש לי ברגע כזה צורך נפשי להשיח את לבי. אני חושב שאתה תבין אותי ותקבל את דברי אלה כהוויתם.

הפסיק רגע, שאף נשימה והמשיך: כי אני מחפש תמיד את <u>השיר שבחיים</u>, את רטט הנשמה, את המלודיה הנישאת מתוך כל המתהווה על כל צורותיו וגילוייו. וכשאני מוצא

את השיר הזה - טוב לי עמו ומשהו שר אז בי... פעם בעליזות, בחדווה ופעם בעצב, בתוגה. בהתאם למהותו של קטע החיים אשר נוצר ונרקם מסביבו ובתוכו.

אבל, יושר הזמר כמו שהוא - אך תהיה זאת שירה בעלת נשמה ועל צלילה הטהור והמלודי! החיים אינם בצק הניתן ללוש לפי רצון וטעם. החיים מתהווים ולובשים צורה לפי חוקי התפתחותם הטבעיים ועלינו - עלינו לתפוס את ישותם הפנימית, את הטון היסודי שלהם, ולבנות ממנו מלודיה טהורה ואמיתית.

שמע! הרי זה כל כך... הרי אתה.. הרי אני... !!! אבל לא אגיד לכם מה שאמרתי לו. לא אגיד מה שהוא עוד הוסיף ואמר. כי סוף סוף הרי שיחה כזאת היא רק דבר של דרך אגב. יודע אני היטב את הגורליות המוטלת עלינו! להגות בבעיית המגהצים החשמליים...

אולם, בכל זאת, רגע קט, חברים! מה דעתכם על שירת חיים של דרך אגב כזאת!

בן יאיר.

מאמר זה הוא פנינה ספרותית - פילוסופית. הוא מבטא את רגשותי, מחשבותי שלי ואיזו הרגשה שכנראה שיש דברים שאף פעם לא ישתנו. יש שיעסקו בשירת החיים, ויש שיעסקו בקומקומים חשמליים, והחיים הם בדרך כלל שילוב השניים.

מאמר זה מבטא הלכי רוח שהיו קיימים אצל חלק מן החברים. בנוסף לקיום הפיזי ושאלות כלכליות - צרכניות "חשובות" שהעסיקו את החברה, הם חשבו גם על צדדים אחרים של החיים, הצדדים הרוחניים - תרבותיים. על כך אתייחס בהרחבה בפרק הסיכום.

בין יתר האירועים התרבותיים ברצוני לציין את המסיבה שנערכה לכבוד הילדים הראשונים של החברה. וכך נאמר בעלון החברה מ - 25 במרץ 1947:

" לאחר צפייה ממושכת לבוא האמהות מן ההנקה - התחילה המסיבה בפסוקי תנ"ך מיוחדים הקשורים ללידה, שירי משוררים: "ילד לי נתן" - טשרניחובסקי, "דבורה" - שופמן, ברכת החברים - אברהם אהוביה. ברכת אפיקים - יצחק פוריץ. מקהלה - שירים שוניה, אגדה "גרגרי חול" מאת ד. כהן ע"י מאיר אהובל. פנטזיה היתולית "איך התכוננה דורות לטיול" (כי גרעין דורות היה בדיוק בביקור). וריקודים.

על אף הקשיים שהוזכרו לעיל בהפעלת פעילויות תרבותיות נערכו לימודים במשך כל התקופה של השהייה באפיקים בתחומים שהוזכרו לעיל וכן הרצאות בנושאים הבאים: סוציאליזם, תנ"ך, חקלאות, המזרח התיכון, קונצרטי תקליטים, ערב על ביאליק ועוד. הלימודים נערכו על חשבון יום עבודה - לפי באומל-כדי לשפר את הידע בנושאי ציונות ועל כך כבר הרחבתי קודם (8).

בקיץ 1947 מתקיימים דיונים על מעבר להתיישבות. **סניה כצנלסון** ממחלקת ההתיישבות שבמרכז החקלאי מגיע לדיוני הקבוצה. לאחר התלבטות בין מקומות שונים שהוצעו לקבוצה מחליטים לצאת להכשרה לנחלת יהודה.

על מעמדם והכרת ערכם העצמי של חברי קיבוץ בוכנוואלד מופיע מאמר בעלון מאותה תקופה (9) : "הביטוי חבר קיבוץ בוכנוואלד מעורר רגש של כבוד בלב כל אדם בישוב. אם מישהו מציג עצמו כך יודע השומע כי לפניו החלוץ האידיאלי אשר עבר את מה שעבר, וגם שנתיים בחום של עמק הירדן נוספו לו והוא חותר לעצמאות והתיישבות למרות הכל ואף על פי כן... "הדבר מתבטא גם בדו"ח של חבר שחוזר ממועצת נוח"ם ומביא בשורה לחברים שהקבוץ שלהם קבוץ בוכנוואלד נחשב לחזק ביותר בין כל קיבוצי נוח"ם ".

ב - 13.9.47 נערכת מסיבת פרידה מאפיקים, היא נמשכת שלוש שעות. בחלק הרציני אזכרה לנשמות הקרובים שנרצחו במלחמת העולם השנייה וכן לזאב לוסטיגר - חבר הקבוצה. מקריאים פרק תנ"ך (זכריה ח') שרים ונואמים, יהודה ל. בשם קבוץ בוכנוואלד אל אפיקים. מטעם אפיקים - אריה ויצחק פוריץ. בחלק ההיתולי הוקראו שני פלייטונים מהווי הקיבוץ ושלושה סקצ'ים - תמונות הווי בקיבוצנו באפיקים.

הקשר עם אפיקים היה מאוד מוצלח, הם תרמו לקבוץ בוכנוואלד רבות. נתנו בית, אוזן קשבת. היו הבדלים בין שתי הקבוצות : למשל אפיקים בן 670 חברים וקבוץ בוכנוואלד בן כמה עשרות אנשים. ועוד הבדלים רבים אך השילוב היה טוב ומוצלח.

ב - 14.9.47 למחרת המסיבה, יוצאים ארבעה עשר חברים ראשונים לנחלת יהודה. שם תתכונן הקבוצה להתיישבות עצמאית, ארבע מכוניות משא עמוסות ציוד וחפצים לקראת העתיד העצמאי (10).

הערות לפרק 3 - באפיקים :

1.באומל עמ' 79.

2.שם עמ' 82-83.

3.קובץ פעולות תרבות ומוסיקה באפיקים - עדינה לינדבורג - 1994.

4.מאיר אהוביה - ראיון - 10.7.95

5.קובץ פעולות תרבות באפיקים, עדינה לינדבורג - 1994, עמ' 6.

6.שם - עמ' 7.

7.שם - עמ' 11.

8.באומל - עמ' 86.

9.קובץ פעולות תרבות באפיקים - עדינה לינדבורג - עמ' 12.

10. עלון הקיבוץ מתאריך 14.9.47

פרק 4 – חיי ה א.מ.ת של "קבוץ בוכנוואלד" בנחלת יהודה.

עם המעבר לנחלת יהודה מתחילים להתארגן שם חיים עצמאיים. גם יומן הקבוץ מקבל כותרת חדשה – יומן קבוץ בוכנוואלד בראשון לציון.

בעלון המשק מתאריך 7.9.47 מתואר היום הראשון ופעולותיו בזו הלשון... " בערב על המרפסת שולחן עם מפה לבנה ופרחים. על השולחנות התנוצצו הקומקומים הכפות והמזלגות החדשים... מחכים לאהרון ב. ופיזה ש. שהלכו ללשכת העבודה.

יושבים צבי ל. רבקה א. נעמי, חיים ב. צביה, הרדיו מנגן, יצחק נולנדר נרדם, אברהם פ. מסתובב בלי סבלנות עם שמואל סט, בנו כותב ביומנו ודרורה מסדרת עוד משהו במטבח.

... מוזכרים ביומן גם משה ר. לאו אנגל. שלמה ל... אהרון ופיזה חוזרים. השיגו 4 מקומות עבודה... מדברים על הסידורים, שותים יין, אהרון מברך ומאחל כל טוב לחברה. כולם הולכים לישון אך לא נרדמים". הכותב חושב שזה בגלל הקפה ואני חושבת שזה בגלל ההתרגשות.

בערב ראש השנה, 14.9.47, נערכת הסעודה החגיגית. נבחרות מיד וועדות, וועדת תרבות מתחילה לפעול מיד.

קונים ספרים לקבוץ, מחליטים ללכת לקולנוע במושבה – ראשון לציון. שולחים חברים לסמינר פעילי הקבוצות בהסתדרות. אברהם אהוביה שנפצע בידו עוד בהיותו באפיקים בעבודתו בקל"ת אפיקים, נשלח ללמוד הוראה בסמינר הקיבוצים (1).

מתחדשים לימודי עברית, עונגי שבת, מתגעגעים לאפיקים, שומרים על קשר אתם וגם שם מורגש הסרונם של הבוכנוואלדים בקונצרטים ובפעילויות (2)!

בעלוני הקיבוץ מן העלון מס' 5 – 13.3.47 ועד עלון מס' 12 20.6.48 – יום העלייה לחוות שפון, מתוארים חיי תרבות מגוונים ביותר (3).

מאיר אהוביה וישראל לרנר (4), הפעילים בתחומי המוסיקה והעיצוב, נוסעים להשתלמות בנושא פסח בהסתדרות, כשבין המרצים יהודה שרת, א. לוינסון, אפטקר, הלחמי ועוד. נושאי ההשתלמות הם: המקורות ההיסטורים של אגדת פסח, ההגדה של היום בשבילנו, המומנטים המוסיקליים והציורים – עיטורים של ההגדה, אופני ביצוע החג ועוד.

נערך טקס ט"ו בשבט ראשון עם תאור מרגש של הנטיעות ע"י ילדי הקיבוץ. "נטעו שתילי ברוש בחצר , מספר השתילים שבעה כנגד שבעת ילדי הקיבוץ, שלושה כנגד שלוש העליות של "חברתנו" (עלית ראשונים, עלית תל-חי ועלית חברת הגרספלדים) ושתיל אחד שתל "אבא". שתילת העצים הייתה מלווה טקס מתאים ושירה בציבור. יש לציין את

ההתפרצויות של השמחה וכעין הרגשת נחת בזמן שהצברים הקטנטנים שלנו שתלו בעזרת הוריהם... " (5).

מסיבת פורים נערכת בהצלחה רבה עם מקהלה, הצגות שהוכנו ע"י חברים, יין וריקודים. חג הפסח היה מוצלח באופן יוצא מן הכלל עם ההגדה המקורית שנוצרה ע"י חברינו. בהגדה זו שלנו הושם דגש מיוחד על יציאתם של חברינו מעבדות לחירות . בין יוצרי ההגדה היו אברהם ומאיר אהובל - אהוביה, עם חברי ועדת תרבות. על הכתיבה , העריכה הגרפית והעיטור היה ממונה ישראל לרנר. (6)

העיטורים הוצגו בחדר האוכל וכמו כן ישראל הכין קישוטים גדולים לחדר האוכל. ניכרה תכונה רבה לקראת החג, חזרות מקהלה , קריינים ושירה בציבור. בעלוני אותה תקופה (7) דווחים נרחבים על ההכנות ורשמים נרגשים בעקבות הסדר. בין היתר נכתב ע"י מאיר אהוביה "פני המסובים קרנו חגיגיות וליבותיהם שבעו רצון משבת אחים גם יחד...".

יום השואה צוין אף הוא עם דגש על עברם של חברי הקיבוץ. בעלון מיוחד לרגל יום זה - גיליון 8 - 8.5.48 מתפרסמות מספר רשימות מעניינות על הנושא. באותו גיליון מוזכר גם מפקד אחד במאי עם שירי האחד במאי (8).

ב - ה' באייר תש"ח, מכריזים על הקמת מדינת ישראל - אירוע זה נחגג ברוב שמחה בקיבוץ. מאיר אהוביה מתבטא בעלון בזו הלשון: " קשה להביע את הרגשות ביום זה... חברים אל יפול רוחנו... אנחנו זכינו לכך" (9).

שמחת הכרזת הקמת המדינה נפגמת זמן קצר אחר כך. יהודה לוכסמבורג, גזבר הקיבוץ נהרג בהפצצה על התחנה המרכזית בת"א.

אדם זה היה דמות מרכזית בקבוצה, ומותו השרה אבל כבד על הקבוצה הקטנה שהייתה רק בראשית דרכה העצמאית. יהודה נהרג בעת מילוי תפקידו הציבורי. לימים תקרא על שמו הגבעה המרכזית של הקיבוץ, היכן שנמצאים מגדל המים, הברכה, אזור המסיבות, בית ההנצחה, המועדון של הקיבוץ ולימים הספרייה.

גבעה זו עטורה עצי אורן רבי שנים ודקלים המתנשאים לגובה רב שניטעו עוד בימי חוות שפון. חלק גדול מעלון 9 מוקדש לזכר יהודה ובו באים לידי ביטוי הצער והאבל העמוק (9.א).

את חג הביכורים של אותה שנה מחליטים לחוג בצנעה, לרגל האבל אך בכל זאת עורכים טקס חגיגי והבאת ביכורים.

בתקופת השהייה בנחלת יהודה התקיימו בקיבוץ הרצאות בנושאים אלו: שה לבן - על הסיפור העברי החדש, דוד צימרמן - על שבתי צבי, שה לבן - בעיות הספרות בארץ

ישראל, עם הקראת קטעי ספרות עכשווית (של א"י) , אדם ואדמה בספרותנו העתיקה ועוד.

בתקופת השהייה בנחלת הולכים למספר סרטים במושבה ויש פעילות עם ועדת התרבות של המושבה בעינייני עונגי שבת, לימוד עברית, ספרים, ספריה ועוד.

בתקופה זו נרכש גם הרדיו הראשון של הקבוצה, עידן התקשורת נפתח. כן פתחו מועדון שבו היו עיתונים, חומר ספרותי אחר ופעילויות תרבותיות.

כל האירועים הללו מתרחשים תוך כדי חיי קבוצה תוססים שבמרכזם עניינים כלכליים וחברתיים שונים ותכונה לקראת העלייה לקרקע.

עונגי השבת היו אירוע חשוב בחיי הקבוצה בהיותם מקום בו כל החברים נפגשו אחת לשבוע לקבל את השבת יחד, לציין אירועים מיוחדים וכו'.

ברצוני לציין את עונג השבת שנערך ב - 27.3.48 שהוקדש למסיבת יום הולדת לאמנון שמחה, יעקב רייפלד ודבורה. זה היה יום ההולדת הראשון וכל הקיבוץ חגג אותו עם דברי ברכה,פלייטונים, שירים ובעיקר "דברים טובים" - ממתקים.

לסיכום תקופה זו אפשר לציין שהיו פעילויות תרבותיות רבות כאשר הצד המוסיקלי שלהם מתבטא בהמשך פעילות המקהלה עם מאיר אהוביה, שירים, ושירה בציבור של הציבור בכל אירוע.

בתקופת מלחמת השחרור נשלחו מספר מחברי הקבוצה להגנה על חוות שפון, חווה בעלת היסטוריה ארוכה עוד מ - 1889. החווה שכנה 15 ק"מ דרומית מזרחית מנחלת יהודה, מספר קילומטרים מערבית למושבה הותיקה באר יעקב. החווה הוקמה ב - 1889 ע"י טיודור שנלר "מייסד בית היתומים הסורי" בירושלים. מנהל החווה היה הברון פון שפון - שמה הקודם של החווה היה " ביר סאלים" - בערבית באר השלום והישע.

בתקופת מלחמת העולם הראשונה קבע בחווה הגנרל אלנבי את מושבו. המתיישבים הגרמנים היו במקום עד תחילת מלחמת העולם השנייה שאז גורשו.

הלגיון הירדני שכן כ - 3 ק"מ מן החווה וחברי הקיבוץ נשלחו כאמור לשמור עליה (10).

אז עלה רעיון לקבל את המקום כישוב קבע לקיבוץ החדש (11).

ב - 20 ביוני 1948 עולה קבוצה ראשונה של חברים לחוות שפון, בתחילה כחיילים ואחר כך מצטרפים שאר החברים, הנשים והילדים. סה"כ כ - 106 נפשות. ישוב צעיר מתפתח.

בפרק הבא נבדוק את חיי התרבות והמוסיקה שהתפתחו בישוב החדש.

הערות לפרק 4:

1.ראיון אברהם אהוביה – 14.8.96

2.ראיון ישראל לרנר – ספטמבר 1996.

3.קובץ תרבות מס׳ 1 – עדינה לינדבורג 1994. יקרא להלן - קובץ תרבות 1 – עדינה – ק״ת 1 עדינה.

4. כנ״ל + ראיון ישראל לרנר ספטמבר 1996.

5.ק״ת 1 עדינה – עמ׳ 2.

6.צילום ההגדה – נספח א.2.

7.ק״ת 1 עדינה עמ׳ 4 + עלון 7 – 23.4.48 + עלון 8 – 8.5.48

8.שם – עמ׳ 4 + עלון 9 – 30.5.48

9.עלון 9 - 30.5.48

9.א שם .

10. נספח תמונות - חברים במשלט בחוות שפון.

11. באומל – עמ׳ 135.

פרק 5 – בחוות שפון – השנה הראשונה.

בפרק זה אגיש בפרוטרוט את מירב האירועים התרבותיים. זאת כדי ליצור תמונה מפורטת של הפעילויות בשנה זו. פעילויות אלה אינן תלושות מן העבר. הן המשך שלו ונעות בתלם שנוצר בשנים הקודמות, הן מרחיבות את התשתית לפעילויות התרבותיות לשנים הבאות.

בעלון מס' 1 – יולי 1948 – מתואר השטח והמצב של חוות שפון. כפי שאמרתי בפרק הקודם שפון נשלח לכאן ע"י שנלר. מטרתו של שנלר היתה לבנות במקום זה בי"ס חקלאי ליתומים מן האזור, שחונכו לחקלאות וקיבלו גם שיעורי דת נוצריים. שנלר היה שייך לכת הטמפלרים. למחוק . לא נכון .

בשנת 1917 הפך המקום למפקדתו של אלנבי שהיתה במקום עד עזיבת הבריטים את הארץ.

בבוא חברינו אל החווה הזו, מצאו בה מבנים גרמניים טיפוסיים: חווה, בית קומות עם מגדל פעמונים מעוטר בצלב, חורשות, פרדסים, שטחים חקלאיים, בריכות ותעלות השקיה, ומבנים שונים בכל השטח.

בברכות השונות לרגל העליה לקרקע מופיעה ברכה מקיבוץ אפיקים, כמו כן שודרה ידיעה ב"קול ישראל" על העליה להתיישבות של קיבוץ בוכנוואלד (1).

המעבר להתיישבות גזל כוחות וזמן. כותב העלון הראשון אומר.. "מורגש חוסר בחיים תרבותיים אך לזה לא היה לנו לא הפנאי הדרוש ולא הכוחות המספיקים" (2).

ב – 24.6.48 נערכת קבלת השבת הראשונה – מיוחדת לציון העלייה לקרקע. בתוכנית: פרשת השבוע, שירי שבת ובערב נשף אמנותי בסגנון הימים ההם – זמרת מלווה במפוחית מטעם מרכז התרבות של הצבא – יש לזכור שהמקום היה משלט צבאי ונכבש עם כיבוש רמלה במבצע "דני" ע"י כוחותינו – כמו כן התקיימו ריקודים ושירת התקווה. הכותב שואל בסוף מאמרו: "האם אחרי כל דברי שטות צריך לשיר את התקוה?!" כנראה כך נהגו בימים ההם. לדעתי דווקא במקרה זה באירוע חגיגי זה שירת התקווה היתה דווקא במקום.

העלון של הקיבוץ התחיל להופיע בימים ההם בצורה סדירה כשעורכו אברהם אהוביה, הוא ממשיך את מה שהתחיל עוד בזמן השחרור ממחנה בוכנוואלד.

בעלונים הראשונים ישנה התייחסות לעובדה שדווקא בחווה של גרמני – שפון – דווקא כאן בונים יהודים ניצולי שואה את ביתם.

ההודעה לעלייה לקרקע משודרת כפי שאמרתי ברדיו ב"קול ישראל". (בראש השנה שחלף תשנ"ט – 1998 הודיעו שוב ברדיו, הפעם על חגיגת היובל של קיבוצנו!).

ביומן 13 – 18.7.48, אנו מדווחים שהלימודים לחברים מתחדשים ע"י אברהם אהוביה. מנהג זה של לימודים והרצאות שהיה קיים בעבר ילך ויתרחב בהמשך הזמן. באותו חודש נוסעים להצגה בת"א – "הוא הלך בשדות" – הכותב מביע ביקורת שלילית על ההצגה. נסיעה זו היא ראשונה מיני רבות שיתקיימו בעתיד להצגות, סרטים ומופעים מחוץ לקיבוץ.

15.7.48 יומן 14 – מקבלים מתנה: 20 לא"י וקונים בהם מאה ספרים לספריה. כך התרחבה ספריית הקיבוץ.

באותו חודש מטפלים בנושא הרדיו, מציעים שועדת חברה תקנה רדיו לכל חבר. כך מתרחבת **התקשורת האלקטרונית** בקיבוץ.

בתקופה זו, למשך זמן קצר, ישנם שני סוגי עלונים: "בעליה" - להבעת דעות, "יומן" – לאינפורמציה שוטפת. אלו יסודותיה של **התקשורת הכתובה** שנוצרה והתגבשה בשנה זו. במשך הזמן התאחדו שני העלונים לעלון אחד. מעניין לציין שהיה צורך ורצון לשתי צורות התבטאות כאלו, בתחילת דרכו של הקיבוץ.

ביומן מתאריך 17.11.48 נמסר שנבחרה ועדת תרבות וחבריה הם: ישראל לרנר, יהושע וסרמן, שושנה א. ומיד באותו שבוע התקיימו שתי הרצאות בקיבוץ.

ביומן מס' 4 – 3.12.48 עולה על הפרק עניין השמות לקיבוץ, שעד עתה נקרא "קיבוץ בוכנוואלד".

ההצעות העומדות על הפרק: 1. אלוני יחל. 2. מפלט. 3. גרופית.

1. <u>**אלוני יחל**</u> – האלונים להם ייחלנו (איך אלונים ובמשקנו חרובים, תות, דקל, שקמה, זיתים, אקליפטוסים, פרדסים אך אף אלון אחד!!!).

תשובה בוכנוואלד - יער אלונים
מכוון שמם עם ההתיחסות לשם הקודם של הקבוצה.

2. <u>**מפלט -**</u> מפלט מן השואה.
3. <u>**גרופית-**</u> ענף מעץ זית או שקמה שנכרת לשם שתילה מחדש.

שלוש ההצעות ביטאו אספקטים שונים שחברי קיבוץ בוכנוואלד רצו להביע בחפשם שם ליישובם, שם שיסמל את עצמם ואת מצבם.

מועדת השמות הגיעו עוד הצעות:

א. "פדות" – גאולה, שחרור, הצלה.

ב. "פלט" – שריד, שארית, הצלת חלק אחד מן הכלל.

ג. "חוסן" – חוזק, כוח, עוצמה.

ד. "שגב" – (שרידי גולת בוכנוואלדים).

ה. "פדויים".

יעבור עוד זמן עד שיימצא שם הולם לקיבוץ, (ראה נספח א מסמך מס' 3).

ביומן 5 – 10.12.48 – מביע ישראל ל. את הצורך לערוך עונגי שבת, מוקם חוג של 6 איש שידון בדבר.

מתחילים בהכנות למסיבת חנוכה.

ביומן מן ה – 24.12.48 - מדווח על קונצרט תקליטים ראשון שהתקיים בקיבוץ הצעיר. השמיעו את הסימפוניה החמישית של בטהובן והחברה לָחְוָוה השמיעה דברי הסבר. (יש להניח שזו הייתה מרצה מבחוץ היות ואף אחד מותיקי הקיבוץ לא זוכר שם כזה).

ב – 24.12.48 – עונג שבת בנושא פולקלור והשיר העממי היהודי, ושוב שירה לקראת חנוכה.

ב – 27.12.48 – חג החנוכה.

מקיימים טקס הדלקת נרות, שרים משירי החג, ובראש המגדל של הכנסייה הגרמנית לשעבר, במקום הצלב שהורד עם העלייה לקרקע, מציבים חנוכיה שתאיר כל יום עם נר חשמלי נוסף. מנהג זה התקבע בחיי הקיבוץ למשך שנים רבות (ראה תמונות מס׳ 7,8, בסוף הפרק).

מסיבת החנוכה היתה מוצלחת מאוד, מלאת שמחה ואור, היא תוארה בזו הלשון :..״ מסיבת חנוכה חגיגית נערכת בליל שבת בחדר האוכל, אור גדול היה שם, הקירות כוסו כתובות וקישוטים מעשה ידי ישראל ל.

ששה נרות סמליים הודלקו ע״י חברים שונים ואלו סמליהם :

1. נר המדינה. 2. נר צבא ישראל. 3. נר חללי האומה ולזכר יהודה.

4. נר ההתיישבות. 5. נר הילדים. 6. נר קיבוץ גלויות.

שולבו פרקי קריאה ושירה בציבור, הורם כוס יין, הוקראו פליטונים, כן הוגרלו מתנות (חנוכה געלד) וריקודים עד אור הבוקר״.

ב – 30.12.48 – מגיע האקורדיון הנכסף מאמריקה מהדוד רוטברג, ויהושע מנגן עליו (2 א)

ב – 5.1.49 – מחליטים על המשך לימודי העברית. נערכת מסיבה לחברת הילדים.

ב – 14.1.49 – מגיעים ספרים חדשים לספריה. באותו יום עונג שבת בנושא ביאליק – הקראת סיפור חייו, שירה בציבור של שיריו.

ב – 20.1.49 – יוצא ישראל לרנר לקורס עריכת מסיבות מטעם המרכז לתרבות בהסתדרות. יש כאן עדות לרצון של הקיבוץ להעמיק את הידע של חבריו הפעילים בנושא זה.

החברים הולכים לסרט ״טוביה החולב״ במושבה באר יעקב.

ב 28.1.49 – עלון 11, אנו למדים על מסיבה לחברת הילדים ״אונים״ - הכוללת שירה והקראות. (ילדי הקיבוץ עדיין פעוטים). ילדים אלו הם ילדי עליית הנוער ששהו במשק באותה תקופה.

עלון 12 – 11.2.49 – מאיר אהוביה משתתף בפגישת פעילי מוסיקה בגבעת ברנר. הנושא – **חידוש הפעילות המוסיקלית באזור**.

ישראל ל. חוזר מן הקורס המוזכר לעיל ובמאמר בעלון מבטא את מחשבותיו בזו הלשון: "לא תעשיית מסיבות הבאתי.. הערכת ערכים תרבותיים מצד החברים, היענותם לביצוע תפקידים ולפעולה בשטחים אלו – הם שיעלו את הרמה התרבותית בקיבוצנו".

ממאמר זה אנו למדים שההיענות לפעילות אינה עולה על המצופה. ישראל מרמז שכנראה לא כולם ראו בכך נושא חשוב והוא הרגיש צורך להתריע על כך.

ב – 11.2.49 מגיעים עוד ספרים חדשים לספריה. מתקיים עונג שבת בנושא "ההומור היהודי" עם פְליטונים, שירה וריקודים עד אור הבוקר.

מתוכננת חגיגת ט"ו בשבט וסרט בהמשך.

עלון 14 – 20.2.49 – מתוארת מסיבת ט"ו בשבט הראשונה בישוב הקבע. היא כללה מסכת הקראות ונטיעות. התיאור המרגש של חג זה כלל בין היתר: "... לאחר סיום העבודה, לאחר צלצול הפעמון, התאספו החברים וילדיהם, ילדי חברת "אונים" (חברת הנוער) ליד צריף הילדים בכניסה למשק. הילדים הקריאו מסכת חגיגית חדורת רוח הזמן, הניפו דגל וכל הציבור שר את ההמנונים. ולאחר כך – וזוהי הפעם הראשונה בתולדות המשק "שפון" – שתלו ידים יהודיות שתילים ירוקים באדמה זו. אלה היו הידיים הרכות והחמודות של ילדי הקיבוץ, ילדי "אונים" והילדים ממחנה העולים הסמוך (מעברת באר-יעקב) אשר גם הם באו והשתתפו בחג האילנות בישראל. והשעה הייתה שעת פתיחת הכנסת הראשונה בירושלים. זוהי השעה של נטיעת אילן עצמאות ישראל (מדברי יוסף שפרינצק). לאחר סיום הנטיעות נתכנסו הילדים והחברים בהדר האוכל, ישבו אל השולחנות, ולאחר קריאת המסכת, סעד כל הקיבוץ את ליבו מפרי הארץ".

באותו עלון אנו למדים על קיום הרצאה – "צליל והגה בלשון העברית" מפי יהודה אורן. הסרט "הנודעת" מוצג בקיבוץ. כנראה ששכרו מכונה מדי פעם כי בתקופה ההיא לא היתה מכונה בקיבוץ.

יומן 15 – 25.2.49 – מדווח על הפעולה התרבותית. בין היתר הוחלט לא להדפיס הגדה חדשה אלא להשתמש בישנה עם תיקונים. (מנהג שהשתרש בחברתנו, בד"כ יש נוסח של ההגדה, עליו תיקונים של אותה שנה ושוב תיקונים ורק אחרי מספר שנים מדפיסים שוב הגדה).

מחדשים את שיעורי העברית ומתכוננים לפתוח חדר קריאה קבוע.

יומן 16 – 6.3.49 – חתונה ראשונה בקיבוץ אחרי העלייה לחוות שפון, לנעמי ושמחה אפלבאום. זמרה, פְלייטון, הרבה יין וריקודים. שמחה קצין בצבא ולכן הוזמנו הרבה אנשי צבא קבע (3).

בדיון על השם לקיבוצנו זוכה השם **"נצר"** שהוצע ע"י מרדכי דקל - מורה הקבוצה מאפיקים. השם נלקח מן הפסוק בספר ישעיהו י"א, א': "ויצא חֹטר מגזע ישי ונצר משורשיו יפרה". השם נבחר באספה הכללית. למחנה העולים שליד הקיבוץ קוראים מעברת חֹטר.

בתאריך 11.3.49 - מדווח שבאולם התרבות סודר מקום לקריאת עיתונים. כן מדווח על עונג שבת עם המשורר מרדכי ריגר - עולה חדש החי במחנה העולים בבאר יעקב.

מדווח על טקס ועל מפקד יום תל-חי.

יעקב נאמן יוצא לקורס לריקודי פסח.

נוסעים להצגה "בערבות הנגב" בתיאטרון בת"א. מתכננים את מסיבת הפורים.

מתקיימת הרצאה על "אנרגיה אטומית" ע"י ד"ר ריגאי.

יומן 18 - 18.3.49 - מתואר חג הפורים הראשון בנצר, תחפושות ילדים ונשף בחדר האוכל בזו הלשון:

"... הופיעו לפנות ערב בחצר המשק הילדים בתלבושות פורים שונות ומשונות, שעוררו בקרב החברים התעניינות רבה, גלי צחוק וגיל לעין ערוך... והדמויות: אמנון היה לברווז, יעקב - לסיני בעל צמה ארוכה לאחור, פנחס הפרטיזאן היה למלאך לפתע, יוסי - למוקיון לץ וכובע אדום ומחודד לו, ורדה אריאלה ודבורה - הפכו גברות גנדרניות מכובדות..." חג מוצלח ביותר.

מתחילים להתכונן לפסח.

יומן 19 - 27.3.49 - ישראל ל. מתחיל להכין קישוטי חג.

יומן 20 - 3.4.49 - מחליטים למכור שלושה שעוני יד ולקנות תמורתם פטיפון ותקליטים למען עריכת קונצרטים.

מאשרים מספר אורחים לסדר.

הוצג הסרט "מרי אנטואנט" באולם התרבות.

יומן 21 - 13.4.49 - גיליון חגיגי מיוחד לפסח. ברכות מיוחדות לחברת הנוער. והנה תיאור ליל הסֵדֶר:

"... בשעה שמונה נשמע קול הפעמון ודלתות האולם נפתחו לרווחה. האולם מואר באור רב ומקושט בקישוטי חג. המסובים הקשיבו להקראות, שרו בציבור. הקריינים השמיעו את קולם והמקהלה שרה בניצוח מאיר א. את השירים הבאים: שיר הנפח - וולפה, חלום - ניסימוב, טל - סולו אסתר פ. שלח את עמי - שיר כושי,... הורמה כוס חמישית לחיי החברים החדשים, לחיי הילדים, הקיבוץ כולו ולחיי המדינה... הלך הרוחות היה מרומם, פני המסובים קרנו חגיגיות, ולבותיהם שבעו רצון... בחצות לאחר סידור האולם פצחנו

בריקודים עד אור הבוקר... כל קישוטי הקיר מעשי ידי ישראל ל. הועברו לחדר האוכל...". (ראה נספח תמונות - מס' 16).

19.4.49 - פסח שני - ערב קריאה של רודנסקי.

שוב דיון באסיפה על הפעילות התרבותית.

הצעה לקרוא לחורשה שליד הבריכה - **גבעת יהודה** על שם יהודה לוכסמבורג ז"ל. ההצעה התקבלה ומאז שמשה החורשה, כפי שכבר ציינתי קודם, לאירועים קיבוציים שונים במשך כל השנים: חגים, מסיבות, חתונות, אירועים גדולים חד פעמיים ועוד.

23.4.49 - דיון על אופן חגיגת יום השנה לעלייה לקרקע. ישראל ל. מציע להתקשר לשרה לוי (4).

25.5.49 - שינוי שם העלון. הוא יקרא מעכשיו יומן.

29.4.49 - ציון יום השחרור, בעונג שבת סביב המדורה. אברהם א. קורא את דבר היום.

עונג זה התחיל את מסורת יום השואה שמאז ועד היום מציינים בצורה מיוחדת במשקנו - משק של ניצולי שואה.

30.4.49 - שרה לוי מבקרת בקיבוץ בהזמנת ועדת תרבות לתכנון חג העלייה לקרקע.

1.5.49 - מפקד האחד במאי.

4.5.49 - מסיבת יום העצמאות. כוללת טקס, ארוחה חגיגית, שירה בציבור, ריקודים עד אור הבוקר.

8.5.49 - אזכרה במלאות שנה למותו של יהודה - קריאת הגבעה על שמו.

22.5.49 - המקהלה מחדשת את חזרותיה. בחודש זה הגיעו מספר משפחות מקיבוץ עין-גב וביניהם אליהו כוכבי (5) המקבל עליו את ניצוח המקהלה ועזרה למאיר אהוביה בתחום המוסיקלי. המקהלה מתכוננת לחג הביכורים. מאיר אהוביה ממשיך בהוראת שירה בציבור.

במעלה מס' 5 2.6.49 + עלון 24. מתארגנים שני חוגים: ספרות עברית, ידיעת הארץ.

עלון 25 - 10.6.49 - בערב חג השבועות נערך קונצרט. שכלל שירה, נגינה ודקלום. לא מצוין מי היו האמנים. (האם זוהי רשלנות הכותב או רוח התקופה?).

3.6.49 - מסיבת ביכורים. תהלוכת כלי רכב מחצר המשק אל גבעת יהודה. תצוגה של כל הענפים על הבמה. מסכת חג. בערב - מסיבה ליום השנה לעלייה לקרקע, הוקראו פרקים מתולדות הישוב, יין, הגרלת ספרים, אוירה טובה שררה במסיבה זו.

לסיכום השנה הראשונה מאז העלייה לקרקע, אוכל לומר שהיא הייתה רצופת פעילויות תרבותיות שונות. הפעילויות היוו המשך רציף לפעילויות שהתחילו עוד בחו"ל, במחנה

בוכנוואלד, בחוות ההכשרה, בתקופת השהייה באפיקים בהכשרה, ובתקופת השהייה בנחלת יהודה.

ועדת התרבות באותה השנה פעלה וניסתה להכניס תכנים חדשים. ישראל לרנר נסע לקורס, היו דיונים באסיפה בנושא תרבות, שנת פעילות תוססת כאשר המוסיקה מהווה חלק אינטגרלי בכל אירוע תרבותי.

עלון 26 - 24.6.49 - בעלון זה מצוין שבוניה שור מגיע לקיבוץ.

בוניה המוזכר בתחילת עבודתי, השפיע רבות על ההווי התרבותי מוסיקלי כאן. בפרק הבא, אתן סקירה על חייו עד הגעתו לנצר. רקע חייו נחוץ לנו כדי להבין את הדחף שלו ליצירה ואת נסיבות חייו שהביאוהו לנצר.

הערות לפרק 5 - בחוות שפון השנה הראשונה.

1. יהודית באומל - עמ' 135.
2. בעלייה מס' 1 - יולי 1948 + קובץ תרבות מספר 4 - 1994 עדינה לינדברג.

2.א ראה פרק 8 תמונה 12 .

3. ראיון נעמי אפלבאום - יוני 1996.
4. ראיון ישראל לרנר - ספטמבר 1996.
5. אליהו כוכבי - הגיע לקיבוץ יחד עם הקבוצה שבאה מעין גב. איש אשכולות שעסק בהוראת מוסיקה, מלאכת יד ועוד. תרם רבות לקיבוץ במספר השנים שחי כאן.

פרק 6 – חייו של בוניה שור עד הגעתו לנצר.

בוניה נולד ב – 16 בינואר 1923. משפחת שור חיה בדוינסק שבלטביה. האב יעקב - ישה בפי כל, היה "א-שלוסר" (מנעולניק – באידיש). הייתה לו חנות לתיקוני אופניים, מנעולים וכד'. לישה היו 2 בנים: יקותיאל ובוניה.

מקצועו השני של ישה היה כליזמר, הוא ניגן במספר כלים כמו: חצוצרה, טרומבון, אקורדיון, כינור ועוד.

ישה היה מופיע עם כליזמרים אחרים בשמחות, חתונות וכו'. כמו כן ניגן ישה בתזמורת מכבי אש של העיר שהורכבה ברובה מנגנים יהודיים.

ישה עסק גם בהלחנה, הוא הלחין רפסודיות ופנטזיות. אביו של ישה – יקותיאל – היה חזן חצי מקצועי בבית הכנסת וישה עיבד את מנגינותיו. (1).

משפחת שור גרה בדירה קטנה שהייתה צמודה לאולם ארוך וגדול ששימש לכל מיני שמחות יהודיות. חלונותיו של האולם פנו לכיוון הרחוב המרכזי של דוינסק – רח' ריגה (ריז'יסקה אוליצה).

אני יכולה לתאר לעצמי את יקותיאל ובוניה גדלים שם ליד האולם הזה, חיים את חיי המוסיקה של יהודי העיר בשנות העשרים והשלושים של המאה ה – 20.

בדוינסק חיו כ – 30 אלף יהודים. היו בה מספר מוסדות יהודיים, קהילה מבוססת, שני בתי ספר יהודיים יסודיים, וגימנסיה עברית. יקותיאל ובוניה למדו בבית ספר עברי שנקרא קָיְצְקִי – ע"ש מנהלו.

בוניה למד גם בגימנסיה העברית של העיר. בעיר דוינסק היו מספר תנועות נוער חלוציות. האחים שור יחד עם זוסמן לין (2) היו בתנועת השומר הצעיר נ.צ.ח (נוער צופי חלוצי) אנשי תנועה זו הקימו את קיבוץ אפיקים. בין יתר הפעילויות בתנועה היו מנגנים, יקותיאל לימד ילדים לנגן.

כאשר בחרתי בנושא שלי לעבודה חיפשתי הסבר לעובדה שמאותה משפחה יצאו שני מלחינים. יקותיאל שור מלחין איש כנרת, ובוניה שור מלחין איש נצר.

אפשר לשער שהחיים אותם ניהלה המשפחה, כשבניה שומעים מוסיקה, עושים מוסיקה וחיים מוסיקה הם המסבירים עובדה זו. מוסיקה עברה במשפחה זו מדור לדור. מן הסבא "הבעל קורא" בבית הכנסת, דרך האב המלחין ה - "כלי זמר" ואל בניו המלחינים.

ב – 1939 בגיל 16 מקים בוניה את התזמורת הראשונה שלו בגימנסיה העברית בה למד (3). הוא מלמד את חבריו מנדולינה וגיטרה ומס' חודשים מאוחר יותר מקים תזמורת נאפוליטנית – הנותנת את הקונצרט הראשון שלה באביב – 1940. הקונצרט זוכה להצלחה רבה. אמו של בוניה שזכתה להנות מבנה בקונצרט הנ"ל, מתה במאי 1941 מהתקף לב.

מלחמת העולם השנייה בעיצומה. ישה ושני בניו בורחים על אופניים מלטביה לעבר רוסיה מפחד הגרמנים המתקרבים. הם מגיעים לאוזבקיסטן, ליד גבול אירן. בוניה מגויס לצבא האדום בספטמבר 1942 ומגיע למחנה ליד העיר גורקי. לאחר ימים מספר נתקל במקרה במנצח המקהלה מביה״ס בדוינסק, יעקב אברמיס. אברמיס זוכר את בוניה כמוביל קבוצת הטנורים. הוא מספר לבוניה שמיור שולץ, הפוליטרוק של הבטליון ה – 3 , מחפש אדם שיקים הרכב מוסיקלי כלי – קולי. לאחר מספר ימים נקרא בוניה אל המיור שולץ, אוהב המוסיקה, שמינה אותו למנצח על הרכב שעדיין לא קיים.

בוניה מוצא חיילים מתוך הבטליון היודעים לנגן, וקבוצה של שמונה זמרים, קצינים יהודים מריגה בעלי ידע מוסיקלי.

לקראת תחרות אמנותית גדודית, מכין בוניה את האנסמבל אך כמעט מפספס את התחרות בשל טעות בזמנים. לאחר ברור העניין שבגללו בוניה כמעט מגיע לכלא, מופיע וזוכה במקום הראשון ולפרס של 1000 רובל.

לאחר שרות של תשעה חודשים נפצע בוניה בקרב, ובבית החולים משתתף בקבוצת נגינה שתפקידה לעבור בין הפצועים ולעודדם ע״י נגינה. בוניה – כעת סַמל ובעל מדליית הצטיינות בקרב, מבקש להישלח לביה״ס לקצינים. הוא נשלח לביה״ס לקצינים הנמצא במוסקבה. בי״ס זה שימש לכל מיני סוגים של קורסים ובין אלפי אנשיו הרבים היו שעסקו במוסיקה. בוניה מצטרף להרכב ג׳ז ומנגן את תפקידי הכינור, על מנדולינה.

בקיץ 1944, מייסד בוניה תזמורת של דוֹמברות ובלליקות – באין תווים מתאימים, נאלץ בוניה לתזמר להרכב שלו ללא ידע מסודר בתזמור.

בוניה עומד להישלח לחזית.

מישה טִיְטֶלבוים – מהנדס אווירונאוטי ונגן חצוצרה בתזמורת הג׳ז, מציע לבוניה לקחת עמו מספר תזמורים. בוניה מתנגד באומרו שהוא הולך הרי להלחם, אך נעתר להפצרת חברו.

ב – 24 במרץ 1945 מגיע בוניה לחזית הגרמנית בעיר ליגניצה – היום בפולין. במסדר הקבלה נשאלים 156 הקצינים החדשים האם יש ביניהם מוסיקאי. קפטן חזן מסגיר את בוניה שנבחר, למרות מחאותיו, למנצח אנסמבל המוקם במקום.

אזור הקרבות בעיר ברסלאו. גנרל ולָסוֹב עמד בראש יחידות של רוסים עריקים והנהיג מלחמה עיקשת מול הרוסים. הרוסים העריקים שהועמדו מול ברירת השמדה במחנות ריכוז או לחימה לצד הגרמנים, בחרו באפשרות השניה ולחמו מלחמה עיקשת. ראשוני הנפגעים היו הקצינים הצעירים, חבריו של בוניה, שענדו תגים צהובים לזיהוי ומשכו אליהם את אש האויב.

באפריל מנצח בוניה על אנסמבל שכולל נגני אקורדיון, כלי נשיפה שונים, רקדנים וזמרים אך ללא מוסיקה בהישג יד. המקום שדה קרב ומאין תושג מוסיקה?

כאן נזכר בוניה במוסיקה שהביא אתו ממוסקבה. הוא למד מהר מפתחות, חלוקת תפקידים וכו׳ מתוך החומר שעימו ומכין חומר נגינה לאנסמבל שלו.

בקונצרט הראשון של האנסמבל, מציג מנהל האנסמבל את בוניה במילים הומוריסטיות אלו: ״לויטנט שור אינו רק מנצח מוכשר אלא גם מלחין. לפראנץ שוברט יש סימפוניה בלתי גמורה ולבוניה שור סימפוניה שעדיין לא התחיל להלחינה״ (4).

הקונצרט של ״האנסמבל הסימפוני לג׳ז של הצבא האדום״ זכה להצלחה רבה. בזכות היות בוניה מוסיקאי יתכן שאפשר לומר שחייו ניצלו, כי רוב חבריו הקצינים נהרגו בקרבות באותו אזור (5). אנסמבל זה שהיה מורכב מקצינים בלבד היה היחידי מסוגו בצבא האדום. דבריו של ווליה - מנהל האנסמבל-יתאמתו, וזאת נראה בפרקים הבאים.

הקונצרט נערך ב - 1 במאי 1945. ב - 8 במאי הסתיימה המלחמה. התזמורת ממשיכה להופיע בעוד כ - 30 קונצרטים בגרמניה המזרחית, צ׳כיה ואוסטריה לפני יחידות הצבא האדום, בעיקר בפני קצינים וצוותים רפואיים.

בוניה משתחרר מהצבא האדום ביוני 1946 (6). אך במקום לחזור ללטביה מולדתו הוא משיג ניירות מזויפים של פולני בן 47 (והוא בן 23!) ונוסע ללודג׳ בפולין, להצטרף לאחיו יקותיאל ואשתו בבה שברחו מגבול רוסיה.

לבקשת אחיו יקותיאל ממנהיגי תנועת ״נוער חלוצי״, בוניה מְקים בלודג׳ מקהלה. המקהלה הקטנה נוסעת ברחבי פולין להופעות שמטרתן עידוד נפשי ליהודים ניצולי שואה וכמו כן עידוד לעלייה לארץ (7).

מוטיב משולב זה יעבור כחוט השני בחייו של בוניה ובפעילותו במשך כל שנות שהותו בנצר.

לישראל עולה בוניה ב - 4 באפריל 1949. את השבועות הראשונים הוא מבלה בקיבוץ כינרת, שם נמצא אחיו יקותיאל זה מכבר. הבילוי נמשך רק מספר ימים כי אחרי שבוע בוניה מתחיל לעבוד בקיבוץ.

החום כבד כ - 44 מעלות! העבודה הפיזית קשה מאוד. בעידוד אחיו הטוען כי אין מקום לשני מלחינים באותו קיבוץ, ובגלל הקשיים האקלימיים בוניה מחפש מקום אחר לחיות בו וכך מגיע לקיבוץ בוכנוואלד, בו נמצאים כבר אנשים בעלי רקע, ומוצא דומה לשלו, הן מבחינת ארץ מוצא והן מבחינת רקע תנועתי דומה.

דודיק פור (8) , המזכיר באותה תקופה, מקבל את פניו של בוניה בידיים פתוחות. כך גם החברה הקטנה בת כ - 106 נפשות, החיה בקיבוץ בוכנוואלד על הגבעה שהייתה ידועה לפני כן כחוות שפון.

בפרק הבא יתוארו חייו של בוניה תוך שילוב עם חיי קיבוץ בוכנוואלד והשפעתם של אלו על אלו.

הערות לפרק 6 – חייו של בוניה שור עד הגעתו לנצר.

1.שיחה עם בוניה שור – 15.8.1997.
2.זוסמן לין – ראיון – ספטמבר 1996.
3.בוניה שור – מוסיקה בחיי – 21 בפברואר 1995, סינסיטי – עמ' 1.
4.שם – עמ' 4.
5.שם – עמ' 3.
6.נספח תמונות – תמונה מס' 1.
7. נספח תמונות – תמונה מס' 2.
8.ראיון דודיק פור- 5.8.1997.

דודיק פור ממנהיגי הקיבוץ והתנועה עוד מנעורותו. שימש בתפקידי חינוך והנהגה רבים בקיבוץ ומחוצה לו. בעל השכלה נרחבת בתחומי החינוך, משפטים ועוד. נשוי לאסתר ואב לשני ילדים. היה מתומכיו ומעודדו של בוניה שור לאורך כל השנים.

פרק 7 – חיי א.מ.ת בקיבוץ מאז בואו של בוניה לקבוץ בוכנוואלד ועד בואם של חברי גבעת ברנר לנצר. יוני 1949 – חורף 52-1951.

עם הגעתו של בוניה לקבוץ בוכנוואלד, משתנים בה חיי התרבות. בוניה – מוסיקאי צעיר, חדור להט יצירה ואמונה, מתחיל לפעול תוך זמן קצר. עדות לכך אנו מוצאים בספרו "מוסיקה בחיי" (1), וכן בעלוני הקיבוץ (2) ובקובץ תרבות – נצר (3).

עלוני הקיבוץ הולכים ומתמלאים בדיווחים על הפעילויות המוסיקליות השונות ההולכות ומתרבות.

בעלון 27 – 7.8.49 – מדווח שבוניה מתחיל לְלַמד מוסיקה בבית הספר. בספטמבר נבחר בוניה לועדת תרבות. כבר באותו שבוע עורך קונצרט תקליטים!

ביוני, מספר שבועות אחרי הגיעו לקיבוץ, פונה בוניה לאהרון בציה - גזבר הקיבוץ ומספר על רצונו להקים מקהלה ותזמורת (4). המקהלה שרה עד אז בניצוחו של מאיר אהוביה ששמח לפנות חלק מן הנטל לבוניה שור שהיה בעל ידע וניסיון רבים משלו (5). מאיר עסק באותה תקופה בהוראה כללית בביה"ס לחברת הנוער ששהתה בקיבוץ. בהמלצת אהרון ובהחלטת הקיבוץ הוקצבו – 100 לא"י לקניית 15 מנדולינות ו5 גיטרות לצורך הקמת התזמורת.

בחודשים הבאים מתקיימות הפעילויות התרבותיות הבאות: פתיחת חדר קריאה, מסיבת ראש השנה + קונצרט של שלישית שטיגליץ, ספרים חדשים לספריה וביניהם ספר ראשון על נושא מוסיקלי – יוסף טל – תיאוריה מוסיקלית, ונסיעה להופעה בגבעת ברנר.

תוך כדי צִפִּייה לכלים, המקהלה מגבירה את עבודתה.

ביולי 1949, פונה "קול ישראל" אל הקיבוץ בבקשה להשתתף בתוכנית העוסקת בנושא השואה וניצוליה. בוניה נרתם למשימה ומלחין המנון "שיר לנצר" לפי פואמה של יהודה בכמט – (ראה נספח תווים ד1) הפואמה מסבירה בצורת שירית איך יגדל הנצר.

בוניה מארגן את חברי המקהלה ומצליח אפילו לשחרר אותם מעבודה!!! וכל זאת כדי להתכונן להופעה ברדיו.

הקריינית שלימים תהיה מנהלת הרדיו – לאה פורת – מקבלת את פניהם בהקלטה בסטודיו בתל – אביב.

ההקלטה נעשתה על לוחות שעווה ולכן אסור היה לטעות (כך מספר בוניה בספרו). ההצלחה היתה רבה, המקהלה הופיעה בליווי אקורדיון של בוניה. (ראה נספח תמונות לפרק זה).

ביומן 34 לאוקטובר 1949 – מתוארת ההצלחה בזו הלשון: " אחרי הכנות קדחניות של חברי המקהלה ומנצחה, ואחרי דיונים וויכוחים לא מעטים, באסיפות ובישיבות – **הופענו ברדיו**. ההופעה הייתה מוצלחת ורבת רושם. יש גמול לעמל.."

גם בוניה מתאר בספרו את אושר האנשים וגאוותם על ההצלחה (6). הוא מתייחס לנקודה החשובה שרק ארבע שנים לפני זה הם יצאו מן הגיהינום הנורא והנה עכשיו זכו להצלחה ולאושר רב.

באותו עלון מתוארת מסיבת החלפת השם של ישובנו. השם "נצר" שאושר סופית גם בקיבוץ וגם ע"י וועדת השמות של קק"ל (7)., מחליף את שם "קיבוץ בוכנוואלד".

והרי ציטוט מאותו עלון: "... צפייה והתרגשות כללית מילאה את חדר האוכל שהכריז קריין הרדיו: ועתה תשמעו את "קול נצר". שמחה וחרדה, גאווה וחשש – רגשות אלו שמשו בערבוביה".

קול עמוק וצלול סיפר לכל הישוב על תולדותנו, לבטינו והישגנו. מסכת של יסורים, יאוש, עקשנות חלוצית, והתרוממות רוח נרקמה לפנינו. כך נוצרת היסטוריה ואנו מחולליה. הכרזנו – קבל עם ועדה – נקודה עברית בשם "נצר" קיימת במרחבי הדרום. אשרינו כי זכינו לכך" (8).

ההמנון "שיר לנצר" מושר בשמחה וגאווה במסיבה זו.

באוקטובר 1949, מגיעים כלי הנגינה ובוניה מתחיל לתת שיעורים פרטיים. הוא עובר מחדר לחדר ומלמד את האנשים הרבים שנענו להצעת הלימודים. הדבר מרגש אותו ביותר. על כשלון אפשרי הוא בכלל לא חושב. הוא אומר בספרו: שהאנשים שגופם ונפשם עונו , נהנים מהאפשרות ללמוד. ובוניה בסבלנות ובתשומת לב אישית מקדם אותם.

בקיבוץ היו אז כ – 113 חברים, 16 מועמדים, 25 ילדים של חברת הנוער, 24 ילדי משק, הורה אחד ושני עובדי חוץ. סה"כ 179 נפש. כולם חיו במספר בינינים גדולים. ובערב נשמעה נגינה שבקעה מן החדרים.

בין תלמידיו הבולטים: שמוליק וצשה סטופניצקי, אביבה פיירטג, רנטה פיינגרש, אהרון קציקה (אביו של אילן קציקה, מתופף ידוע היום בארץ).

התמונה של התזמורת מופיעה בנספח התמונות, תמונות מס' 2,3.

בוניה מציין בספרו שהרבה פעילות תרבותית לא היתה, והנגינה אפשרה לחברים מעורבות בהווי המקום, כניסה לעולם האמנות, חידוש וחזרה לחיים אחרי כל הסבל הרב שעבר על אנשים אלו. סה"כ השתתפו בתזמורת 24 איש! כחמישית מחברי המקום.

בחורף 1949 - 1950 נערכו הפעילויות התרבותיות הבאות: ארגון חוג דרמטי, חוג להשכלה תיכונית, רכישת מכונת קולנוע, נסיעה לתערוכה, הקרנת סרט ראשון במקרנה החדשה, הרצאה, חידוש לימודי העברית.

בחג החנוכה מסיבה מוצלחת ותכנית מגוונת לכל אחד מימי החג. ביקור בהצגה "הצל" בתל אביב, כמו כן מתקיים חוג ספרות ונסיעה להצגה נוספת "המלט".

בוניה נבחר בארגון המוסיקאים של הקיבוץ המאוחד כאחראי על תזמורות עממיות.

בספרו מתאר בוניה את התלבטויותיו בקשר לחייו ולבחירותיו: הכחקלאי יחיה או כמוסיקאי. מוצע לו להישלח לקורס כוורנים במקווה ישראל. מצפונו הציוני מייסרו ומביאו להסכים.

הוא מנסה את כוחו בקטיף תפוזים, ובעוד ענפי חקלאות, אך אחרי מספר שבועות הוא משתעמם ומתייאש.

בסמינר של ההסתדרות ביולי 1950, פוגש בוניה את אחיו יקותיאל, חבר קיבוץ כנרת. יקותיאל היה כנר מבריק ובוניה מגיע למסקנה שאינסטרומנטליסט גדול הוא עצמו לא יהיה.

בפגישה עם המלחין ניסים ניסימוב, יו"ר מחלקת המוסיקה בהסתדרות, מקבל ממנו הצעה לפגוש את **פאול בן חיים** כבר אז מלחין ידוע ומוערץ, שהיה מורו של יקותיאל.

בוניה נוסע לפגוש את בן חיים ולאחר שיחה קצרה מתבקש לנגן חומר שלו. בוניה מנגן עיבוד שלו לשיר "שתו העדרים" של נרדי. כמו כן מנגן חומר מקורי מפרי עטו.

בן חיים מקבל את בוניה ללמוד אצלו באומרו שלבוניה אינסטינקט וכוח מלודי. בוניה פונה אל הקיבוץ לאשר את הלימודים ונענה בחיוב. וכך באושר גדול הוא מתחיל את לימודיו אצל בן חיים. תמונה של בוניה ובן חיים בנספח התמונות - תמונה מס' 4.

בוניה מרגיש שיש לו מטרה, סיבה וטעם חיים עם התחלת לימודיו אלו - יום בשבוע.

בינתיים בין דיונים באספה על התרבות, הרצאות בנושאי כימיה, ספרות ועוד, מתארגנים לחגי פורים ופסח.

במאמר הומוריסטי בעלון לפורים, מתוארת כלבתו של בוניה "נַשֶרְל" כשומרת על השקט בבית התרבות. יש אומרים שגם היא ידעה "לשיר" יפה מאוד.

בגיליון 50 - 17.3.50 - מתוארת מסיבת פורים מאוד מגוונת ומוצלחת. באסיפה מחליטים שחברי המקהלה והתזמורת צריכם לבוא בקביעות לחזרות.

מקומו של חג הפסח כחג מרכזי ואולי המרכזי ביותר בקיבוץ, ניכר בעלונים בתקופה זו. מתקיימים דיונים על מספר האורחים, מחליטים על הדפסת ההגדה מלפני שנה באותה מתכונת.

מתקיימות חזרות לפסח של המקהלה והתזמורת, ישראל לרנר מכין תמונות לקישוט בנושא פסח, שנתלות בחדר האוכל. הנושא המרכזי של הסדר הזה היה "שחרור מעול העבדות בימינו".

הסדר כלל: קריאה, שירה, הופעות ושררה בו אוירה מאוד מיוחדת.

בחג החנוכה מסיבה מוצלחת ותכנית מגוונת לכל אחד מימי החג. ביקור בהצגה "הצל" בתל אביב, כמו כן מתקיים חוג ספרות ונסיעה להצגה נוספת "המלט".

בוניה נבחר בארגון המוסיקאים של הקיבוץ המאוחד כאחראי על תזמורות עממיות.

בספרו מתאר בוניה את התלבטויותיו בקשר לחייו ולבחירותיו: הכחקלאי יחיה או כמוסיקאי. מוצע לו להישלח לקורס כוורנים במקווה ישראל. מצפונו הציוני מייסרו ומביאו להסכים.

הוא מנסה את כוחו בקטיף תפוזים, ובעוד ענפי חקלאות, אך אחרי מספר שבועות הוא משתעמם ומתייאש.

בסמינר של ההסתדרות ביולי 1950, פוגש בוניה את אחיו יקותיאל, חבר קיבוץ כנרת. יקותיאל היה כנר מבריק ובוניה מגיע למסקנה שאינסטרומנטליסט גדול הוא עצמו לא יהיה.

בפגישה עם המלחין ניסים ניסימוב, יו"ר מחלקת המוסיקה בהסתדרות, מקבל ממנו הצעה לפגוש את **פאול בן חיים** כבר אז מלחין ידוע ומוערץ, שהיה מורו של יקותיאל.

בוניה נוסע לפגוש את בן חיים ולאחר שיחה קצרה מתבקש לנגן חומר שלו. בוניה מנגן עיבוד שלו לשיר "שתו העדרים" של נרדי. כמו כן מנגן חומר מקורי מפרי עטו.

בן חיים מקבל את בוניה ללמוד אצלו באומרו שלבוניה אינסטינקט וכוח מלודי. בוניה פונה אל הקיבוץ לאשר את הלימודים ונענה בחיוב. וכך באושר גדול הוא מתחיל את לימודיו אצל בן חיים. תמונה של בוניה ובן חיים בנספח התמונות - תמונה מס' 4.

בוניה מרגיש שיש לו מטרה, סיבה וטעם חיים עם התחלת לימודיו אלו - יום בשבוע.

בינתיים בין דיונים באספה על התרבות, הרצאות בנושאי כימיה, ספרות ועוד, מתארגנים לחגי פורים ופסח.

במאמר הומוריסטי בעלון לפורים, מתוארת כלבתו של בוניה "נַשְרַל" כשומרת על השקט בבית התרבות. יש אומרים שגם היא ידעה "לשיר" יפה מאוד.

בגיליון 50 - 17.3.50 - מתוארת מסיבת פורים מאוד מגוונת ומוצלחת. באסיפה מחליטים שחברי המקהלה והתזמורת צריכם לבוא בקביעות לחזרות.

מקומו של חג הפסח כחג מרכזי ואולי המרכזי ביותר בקיבוץ, ניכר בעלונים בתקופה זו. מתקיימים דיונים על מספר האורחים, מחליטים על הדפסת ההגדה מלפני שנה באותה מתכונת.

מתקיימות חזרות לפסח של המקהלה והתזמורת, ישראל לרנר מכין תמונות לקישוט בנושא פסח, שנתלות בחדר האוכל. הנושא המרכזי של הסדר הזה היה "שחרור מעול העבדות בימינו".

הסדר כלל: קריאה, שירה, הופעות ושררה בו אוירה מאוד מיוחדת.

בעלון 53 – 7.4.50 – מתואר ליל הסדר, המסיבה והתכנית של כל החג, ובה הרצאה של הראובני/ערב אמנותי של אליהו גולדנברג (אביו של דודו טופז).

המשק שלנו היה שייך לתנועת הקיבוץ המאוחד ובין היתר מבקרת ועדת התרבות של התנועה בתקופה ההיא.

בעלון 54 – 21.4.50 – מתואר חמסין כבד שמשתק את חיי התרבות ואת "עייפות החומר" של חברי המקהלה, וחוגי הלימודים השונים.

ב – 5.5.50 נוסעים חברים להפגנת ה -1 במאי ברחובות, בה לוקח "האקורדיון שלנו" – ז"א בוניה והאקורדיון – חלק חשוב. בערב קונצרט של נגנים מן הפילהרמונית – בצורה הומוריסטית מתואר שנגני הנשיפה והזבובים "נשפו החוצה מספר חברים". בתקופה זו היו התפרצויות של מחלות ילדים בקיבוץ. עובדה שהשפיע על החברה ועל הפעילויות התרבותיות. הדבר מצוין בעלונים של אותה תקופה.

עלון 56 – 19.5.50 – מסיבת שבועות לא מתארגנת בגלל המחלות וכן בגלל נסיעת הרבה חברים ליובל של קיבוץ אפיקים. בכל זאת מקיימים טקס הבאת ביכורים.

עלון 57 – 2.6.50 – אנו למדים על החלטה לנסוע ל – 4 הצגות בתל אביב. בעלון מוזכר בוניה בעניין הוראה של קבוצת בנות בנהלל. הוא ודודיק פור נוסעים לבדוק את השטח.

אנו למדים מעלון זה על הקצבת – 125 לא"י לספריה.

עלון 58 – 16.6.50 – מתקיים טקס הנחת אבן פינה ליישובנו. טקס פרידה מסמינר צפון אפריקה. יהודה ב. נשלח לקורס לעריכת מסיבות. בוניה מבקר שנית בביה"ס בנהלל. מוצג הסרט "הקפטנים האמיצים".

עלון 59 – 14.7.50 – מדווח שבוניה נשלה לקורס מנצחים בת"א.

גיליון 62 – אוגוסט 1950 – כאן מוזכר פרט הקשור אלי, כותבת עבודה זו, מופיעה ברכה בזו הלשון: "ברוכים הבאים מנחם חנה ועדינה הנדלר". ומאז מתחילה משפחתנו את חייה בנצר סרני. הורי הם ניצולי שואה שעלו בקבוצת "למטרה" – גם כן של גרעין נוח"ם, הקבוצה הגיעה לקיבוץ אשדות יעקב ומשם עברו הורי לנצר. ומאז אנו לוקחים חלק בפעילות התרבותית והמוסיקלית של נצר. הורי זמרים, שחקנים ואוהבי במה שהשתתפו בכל חיי התרבות בנצר.

אבי, מנחם היה זמר במקהלת האיחוד במשך 39 שנים!

אמי, זמרת ושחקנית חובבת, השתתפה אף היא בכל הפעילויות המתוארות בעבודה זו.

גם אני הצטרפתי בילדותי לפעילויות השונות ועוסקת בכך עד היום.

הפעילויות התרבותיות בתקופה הבאה הולכות ומתרחבות. מוצגים סרטים כמו: "פייר וז'אן", הרפסודיה הכחולה, קזבלנקה, מוסיקה למליונים, אדיסון האיש, חרב במדבר, לינקולן באילינויס, בין שתי ערים, שירת הליל, נפילת ברלין, שדה קרב, איבן האיום ועוד.

מדי פעם מובאות הרצאות. לדוגמא: דוד כהן - **חסידים בשבחה של שבת**, ד"ר כרמון - שאלות תורשה, הממשלה הקואליציונית החדשה, גורוכוב אדמון - מקורות המוסיקה היהודית, א. פרידמן - המצב הבינלאומי ועוד.

הספרייה מתרחבת בתקופה זו בעוד 100 ספרים ועד 9.11.50 גיליון 80 אנו למדים שיש בה 1500 ספרים! כן מסדרים את חדר הקריאה מחדש באחריות אהרון קצ'קה.

בתקופה זו מס' קונצרטים והופעות אמנים מבחוץ כמו: הזמר פ. גורין, קונצרט רביעית מיתרים בחנוכה 1950, קונצרט תקליטים, קונצרט של הצ'לן סטוצ'בסקי בפסח 1951, נסיעה לאופרות: הספר מסביליה, שמשון ודלילה.

בתקופה זו נחגגים בהצלחה רבה החגים הבאים: דצמבר 1950 - **חנוכה** - טקס שכלל הדלקת נרות, מסיבה, הופעת מקהלה, יום הילד, קונצרט, הרצאה, ביקור בתיאטרון.

בפברואר 1951 - **טקס ט"ו בשבט** . במרץ 1951 - מסיבת **פורים** מוצלחת ביותר.

באפריל 1951 - **סדר פסח** מוצלח ביותר כדוגמת השנים שעברו. במספר עלונים מופיע פרוט על הכנות לחג, המקהלה והכנותיה, לווי הסדר ע"י הרופאה גרינברג.

טקס **אחד במאי** 1951 - המקהלה הופיעה בטקס ברמלה.

חג הביכורים ביוני 1951 - מסיבה מגוונת, הופעות הענפים, תחרויות היתוליות וארוחת חג.

מדי פעם במאמרים לסיכומי חגים ואירועים מופיעות הערות על הצורך לשתף יותר אנשים, יותר חברים בהכנות.

ביוני 1951 - מופיע על העלון מס' 58 בפעם הראשונה סמל נצר - **ציור הגזע הכרות שממנו יוצא ענף - נצר.**

מעצב הסמל הוא כנראה קוּבָּה צִין - ארכיטקט חבר של ישראל לרנר שצייר את הסמל לבקשת ישראל. זהו גם העלון המציין את טקס הנחת אבן פינה לישובנו וזאת כנראה הסיבה והקשר להופעת הסמל דווקא בתאריך זה.

בינואר 1951 מגיע משלוח מגרמניה. חשיבותו בכך שבין הדברים שהגיעו היו גם פסנתר, ספרים וארכיון של תנועת נוח"ם. וכך יש בקיבוץ פסנתר שישמש בעתיד בהרבה אירועים ומסיבות וגם לנגינה והוראת נגינה.

בפברואר 1951 - מסיבת חנוכת הבית ויום נצר. בחג זה מניחים אבן פינה לקיבוצנו והמקהלה נוטלת חלק חשוב באירועים.

חיי תרבות עשירים ומגוונים ימשיכו גם בשנת תשי"ב 1951 - 1952, עד הגעת ראשוני הקבוצה שהתפלגה מגבעת ברנר לנצר.

בתקופה זו נבחרת ועדת תרבות חדשה: טדיק, בוניה, שלי, יעקב ורנטה.

מתקיימת מסיבת בר המצווה לילדי המוסד כשמאיר אהוביה מכין אתם הופעות יפות.

נחגגים החגים השונים בהצלחה, מוסרטים סרטים שונים, נערך יום הילד. מאושר תקציב ועדת תרבות הכולל: סרטי קולנוע, נסיעה להצגות, ספר לחבר, ספורט, עיתונות, טיולים.
פרק זה תיאר בפרוטרוט את חיי התרבות בנצר, כאשר מקומו של בוניה בכל הפעילויות האלו רב ומשמעותי (9). יכולנו להניח שמתכונת זו שנוצרה עם השנים המשיכה בערך באותה צורה ובזה לברך על המוגמר. אך לא כך הדבר. עוד נכונו לחברה ולבוניה רבות!
בשנה המדוברת 1951 - 1952, חל משבר בחברה הנצרית. היו שרצו לשנות את צורת החיים הקיבוצית ולעבור לצורה של מושב שיתופי והיו שהתנגדו ורצו להישאר במתכונת של קיבוץ (10). בהצבעה התפלגו הקולות כך: 25 חברים בעד שינוי הקיבוץ למושב שיתופי, 69 חברים בעד השארות כקיבוץ.
בנוסף לכך בשנה זו הגיע לשיאו מאבק אידיאולוגי בנושא סמכות הקיבוץ המאוחד כלפי קיבוציו מול סמכות המפלגה וההסתדרות (11). מאבקים קשים ומרים הביאו לפילוג בקיבוצים השונים. אחד מהם היה קיבוץ גבעת ברנר. חברי הקיבוץ המאוחד נשארו בגבעת ברנר וחברי מפא״י חיפשו מקום לעבור אליו.
התנועה החדשה ״איחוד הקבוצות והקיבוצים״ - המליצה לחברי גבעת ברנר לעבור לנצר בין היתר גם כדי לחזק את הקיבוץ שעמד בפני משבר והתלבטות.
חששות ודעות לכאן ולכאן עמדו כבר אז ונמשכו במשך שנים רבות. האם נכון היה המיזוג בין שתי הקבוצות - ניצולי השואה מנצר מחד, וותיקי גבעת ברנר שגם הם היו קבוצה פלורליסטית בהרכבה מכל מיני בחינות מאידך.

את מחשבותיי ומסקנותיי בנושא אפרט בפרק 11 מבחינת ההיבט התרבותי.

ברצוני לפרט באופן כללי את הרקעים התרבותיים של תושבי נצר בשנה זו, כאשר הגיעו אליה חברי גבעת ברנר. יש לזכור שהאנשים הגיעו מרקעים תרבותיים שונים, אך בכל מקום ממנו באו, הייתה תרבות ענפה.
יוצאי מזרח אירופה, באו מתרבות בית כנסת, שירה, תפילה, תנועות הנוער, הזמירות והחגים בבית, תרבות הכלי זמרים.כן הושפעו מהתרבות הכללית בארצות אלו כמו פולין, רוסיה וכו׳.
יוצאי גרמניה - הושפעו רבות מהתרבות הגרמנית, הם היו חניכי בתי הספר הגרמניים שלחינוך המוסיקלי היה מקום חשוב מאוד בהם. חלקם הגדול היו חניכי תנועות נוער. הם באו עם ידע של תווים, סולפג׳ וחלקם ניגן בכלים ברמה גבוהה מאוד. על כך עוד נרחיב את הדיבור.

יוצאי איטליה – באו מתרבות של חיים חופשיים יחסית, באיטליה שלפני מלחמת העולם השנייה. ציור, אופרה, מוסיקה וכו׳ של ארצם השפיעה רבות על עולמם התרבותי. חלקם באו משכבות תרבותיות גבוהות שהקדישו זמן ומשאבים לצדדים התרבותיים של חייהם. הייתה גם קבוצה של יהודים מליטא, לטביה ואסטוניה, אנשים עם חינוך יהודי נרחב, וכן חינוך כללי שהיה חלק מההשכלה באותה תקופה.

החלוקה הנ״ל מאוד כללית וכמובן יש לזכור שבכל קבוצה היו מורכבויות שונות ותתי חלוקות שנבעו מעולמו הפנימי של כל אדם ואדם המרכיב אותה.

את הדיונים בחורף 1951 – 1952 בנושא האיחוד עם חברי גבעת ברנר חותמת ההחלטה לצרף ולמזג את שתי הקבוצות (12).

השפעת החלטה זו על חיי התרבות בנצר, על פעילותו של בוניה ושאר פעילי התרבות והאמנות בנצר, תידון בהרחבה בפרק הבא.

הערות לפרק 7 – חיי האמנות, מוסיקה והתרבות... מאז בואו של בוניה לנצר ביוני 1949 ועד הצטרפות חברי גבעת ברנר

1.מוסיקה בחיי – בוניה שור.

2.עלוני הקיבוץ מיוני 1949 ועד הגעת חברי ג.ב.

3.קובץ תרבות – נצר סרני 1949 – 1958 , עדינה לינדבורג – 1994.

4.אהרון בציה - ממייסדי הקיבוץ , איש ניהול כספים וארגון – נשא בתפקידים רבים בקיבוץ, היה חובב מוסיקה, מעודד ותומך פעילויות תרבות שונות.

5.ראיון מאיר אהוביה – 10.7.95

6.ב.ש. – מוסיקה בחיי – עמ׳ 5.

7.מוזכר בעבודה זו בפרק 5 עמ׳ 21 .

8.עלון מס׳ 34 – אוקטובר 1949.

9.פירוט הפעילויות בקובץ תרבות, שנים 1951 – 2 ע״י עדינה לינדבורג. וכן בעלונים של אותה תקופה.

10.באומל עמ׳ 138 - וגם בעלון הקיבוץ מתאריך 9.11.51.

11.שם - עמ׳ 139.

12.״שנים ראשונות״ - לקט מעלוני התקופה - עלון מתאריך 30.11.51

פרק 8 – חיי התרבות והמוסיקה בנצר מחורף 1952 – 1951 ועד אוקטובר 1954 – תאריך בואה של ניצה שור לנצר.

בואם של חברי גבעת ברנר לנצר עם הפילוג בתנועה הקיבוצית הביא לשינוי גדול בחיי התרבות.

חברי גבעת ברנר באו מקיבוץ גדול, מסודר, בעל נוהלי חיים תרבותיים שהושרשו עמוק בקבוצה זו.

חברים אלו, כפי שכבר ציינתי בפרק הקודם, היו ברובם יוצאי איטליה, גרמניה, ליטא ועוד. בחלקם הגדול בעלי רקע תנועתי ציוני שעלו לארץ עוד לפני מלחמת העולם השניה. הם היו בחלקם בעלי רקע וחינוך של גימנסיות, אוניברסיטאות, ובעלי מקצועות חופשיים שונים כאשר חלק ניכר מחינוכם הוקדש ללימודים קלאסיים שבהם לתרבות ולמוסיקה היה חלק חשוב ביותר. אנשים אלו היו בחלקם פעילים עוד בחו"ל בנושאים שונים, ביניהם נושאים תרבותיים ומוסיקליים.

עם בואם לנצר התחילו מיד בתרומה תרבותית בתחומים שבהם עסקו עוד בגבעת ברנר.

אזכיר כמה מהם: יוסף אחאי, כלב קסטל, אריה קסטל, נועה רום, גוסטב ליבק, מרדכי רום, אורי אביגד, יעקב אופנהיים, מאיר ואסתר גבעתי, מאיר רנד, חיים בן אשר, שמואל גדון, גאולה חן ועוד רבים אחרים.

האנשים שהגיעו לקיבוץ נצר היו מבוגרים ב – 20 – 10 שנה בממוצע מחברי נצר הצעירים. הם היו בעלי משפחות ובעלי ילדים בגיל בית הספר. עובדה זו הביאה לעליה גדולה מאוד בכמות הילדים. כל טווח הגילים התמלא וכדי ליצור קבוצות בגודל סביר בכל הגילים קיבל הקיבוץ ילדי חוץ וחברות נוער.

בשנת 1951 היו סה"כ 121 ילדי משק וילדי חברת נוער. בשנת 1952 – 222 ילדי משק וילדי חברת הנוער. הטבלה מראה גידול רב במספר הילדים בשנים הבאות. (1)

הגידול בכמות הילדים, הביא לחיפוש מקום שיכיל את הכיתות הנמוכות, עוד לפני סיום תהליכי הצטרפות חברי גבעת ברנר לנצר.

על השתלשלות העניינים מספרת גאולה חן - מורה בבית הספר ולימים המנהלת שלו: המקום נמצא "בבית דויטש", מספר מבנים שהיוו חלק מחוות שפון בקצה הצפון מערבי שלה. שם הכינו כתות, חדר אוכל, משק חי וכדו'. את האולמות בנה **יעקב אפנהיים** - איש רב פעלים בתחומי מלאכה, אמנות ומוסיקה. את הקירות צייר **כלב קסטל**, בנושאים כמו תיבת נח וסיפורי תנ"ך אחרים.

הצוות כלל מספר מורות, מטפלות, ובוניה שהתחיל ללמד מוסיקה בעידודו הרב של יעקב אופנהיים.

גאולה מספרת שלמדו שירים, סולפגי ועל כל נושא עשו הצגות.

את השם החדש "בית השחר" נתנו למקום בעקבות השיר "פנינו אל השמש העולה" (שנהר - סמבורסקי) שהיה אהוב על הילדים במיוחד, ומומלץ ע"י גאולה וסימל את התקוות לשחר חדש (שימש יותר מאוחר גם כשם למקהלה שקמה לאחר עזיבת בוניה וניצה שור ותחילת עבודתה של יהודית בלומברג - חן) (2). (בנספח התמונות שתי תמונות מימי "בית השחר").

כל העובדות הנ"ל אפשרו הרחבת הפעילות המוסיקלית בקרב הילדים. בוניה מרחיב את מקהלת הילדים ואת תזמורת הילדים. בוניה היה מגיע למשאית שבאה מגבעת ברנר,אוסף אליו מיד את הילדים להיכרות עמם ולצירופם לגופים המוסיקליים שלו. כך מספרת תלמידתו מיכל גבעתי (3).

מעבר חברי גבעת ברנר לנצר מתבטא כבר בפסח 1952. נערך סדר פסח חגיגי במיוחד כאשר ישראל לרנר מעטר עיטורים וחברי גבעת ברנר, מאיר רנד - בעל טנור לירי, ואורי אביגד - בעל הבריטון המיוחד מצטרפים למקהלה. אליהם מצטרפים חברים מגבעת ברנר. (אפשר לראותם בנספח התמונות תמונות מס' 1,2).

כפי שכותב בוניה (4) - חברי גבעת ברנר באו עם אהבה גדולה למוסיקה קלאסית כמו היידן, באך, מוצרט ואחרים. בוניה מספר שתוספת הילדים אפשרה לו להקים את מקהלת "נצרים" שכללה ילדים שגילם נע בין 9-8 . כמו כן הקים אנסמבל של כלי נגינה.

השינוי ניכר מיד, כבר באפריל מקבלים ילדי המוסד החינוכי פרס על הופעתם האומנותית ביום הילד בגבעת ברנר - (ראה נספח תמונות - תמונה מס' 5).

בחודש מאי נערכות הכנות גדולות למסיבת האיחוד. מקהלות, קבוצות אומנותיות, והרבה פעילות סביב העניין.

בעלון המוקדש להיבטי האיחוד השונים, עלון 92 - 25.5.52, מובאים בין יתר העניינים החשובים דברים אלו: ".. האיחוד יעלה את הרמה התרבותית..." ואכן כך היה.

נבחרת ועדת תרבות חדשה, נפתחים חוגי רפואה, אומנות, תנ"ך, ספרות, ידיעת הארץ, אנגלית ועברית.

הביקורים בהצגות ממשיכים ואליו מתווספים ביקורים בתערוכות, מוזיאונים, מסיבות שבת, פתיחת ספריה גדולה, מסיבות בר מצווה, סרטים, עלון ועוד..

תקציב ועדת תרבות אף הוא גדל ומגיע ל - 22 לא"י. הוא מורכב מ: ספרים, ספר לחבר, עיתונות, קולנוע, מסים לתרבות, הצגות חוץ, פעולה מוסיקלית, ציוד וחומרי קישוט, קורסים, מסיבות וחגים, טיולים, ספריה מוסיקלית, שונות.

בפברואר 1953 נחוג הפורים הראשון אחרי האיחוד. פורים מוצלח ביותר וראשון בשרשרת של חגי פורים מהוללים ביותר שהמשק זכה להם בשנות ה - 50 (נספח תמונות, תמונות מס׳ 8, 10).

גם בפסח נערכים שינויים בהתאם להרכב האוכלוסייה החדש. נערכים שינויים בהגדה שהרי חברי גבעת ברנר באו עם הגדה משם ויש למזג בין שתי המסורות.

יש לציין שמספר חברים בגבעת ברנר היו מראשוני יוזמי חגיגת הסדר בצורה מכובדת, מאורגנת ומסודרת עם הגדה מסודרת. ביניהם יוסף אחאי, מאיר גבעתי, שמואל גדון, כלב קסטל ואחרים (5).

כשרונותיהם של **כלב קסטל** בציור **ויוסף אחאי** בשירה מתחילים לבוא לידי ביטוי בין היתר בנספח שהם יוצרים לכל עלון. יוסף כותב שיר על נושא שהיה מדובר בו בשבוע החולף וכלב היה מעטר בקריקטורה מתאימה (6). כך במשך שנים רבות מעוטר העלון של נצר ע״י שני אמנים אלו, שהיו כל אחד ענקי יצירה ורוח מחד וצנועים מאוד מאידך (7). בנספח א5 מופיעות מספר קריקטורות ושירים לדוגמא.

כלב קסטל מרבה לקשט את עלוני הקיבוץ בקריקטורות פרי עטו. יוסף אחאי מקבל את עריכת העלונים ומפרסם בהם מאמרים רבים פרי עטו.

בשנה ראשונה זו מעלה בוניה שתי יצירות קלאסיות בעזרת כל הכוחות החדשים שהגיעו:

1. קנטטת הקפה - י.ס.באך לחנוכת חדר האוכל החדש.
2. בריאת העולם להיידן - למסיבת **ראש** השנה.

יוסף אחאי מתרגם בשביל בוניה את המילים. **אורי אביגד** זמר בריטון לירי - (מוכר לרבים כשהוא מופיע בקטע קולנוע מפורסם שבו דוד זהבי מלמד את חברי גבעת ברנר את השיר "באה מנוחה ליגע"). **מאיר רנד** - בעל הטנור היפה ומוסיקאי בחסד. שניהם משתתפים כסולנים ביצירות שבוניה מעלה. לתפקידי הנשים לוקח בוניה את חסיה בכמט, חנל׳ה אופנהיים, אסתר פור, חנה הנדלר ואחרות.

בוניה מספר בספרו, שעד השנה ההיא לא היתה דרך מיוחדת לחגיגת ראש השנה. עם העלאת בריאת העולם להיידן - יצר בוניה קשר בין האמונה שהעולם נוצר בראש השנה לבין יצירתו הגאונית של היידן שבולה שיר הלל לבריאה. מוסיף ומסביר בוניה שיצירה זו התאימה מאוד גם למצב של הטבע בישראל, שבסוף הקיץ הכל קמל ומחכה לבוא גשמי החורף, ועם בואם הכל נעור לחיים.

כל הקיבוץ ישב והקשיב ליצירה שחלקים ממנה הושמעו וכך קיבלו בצורה מאוד מיוחדת את השנה החדשה, בחדר האוכל החדש (8).

בשנת 1952, מת המלחין ניסים ניסימוב מסרטן בגיל 52. ועדת התרבות של ההסתדרות מכריזה על תחרות ע"ש ניסימוב, כאשר הפרס הכספי יוענק מדי שנה למלחין צעיר.

בוניה בעידוד פאול בן חיים,שכפי שזכור היה המורה שלו,ניגש לכתיבת יצירה מקהלתית לתחרות. התמליל שהוקדש לזכרו של ניסימוב נכתב ע"י יוסף אחאי. לאושרו זוכה בוניה בפרס הראשון, בטקס מרגש ביותר המתואר בספרו (9). הוא מתחלק בפרס עם עוד מלחין. כספי הפרס משמשים לבוניה להמשך לימודי המוסיקה שלו. מעמדו בקיבוץ עולה, חבריו מעריכים מאוד את הישגיו ועתה הוא מוערך גם מחוץ לקיבוץ!

כפי שכבר ציינתי בין חברי ג.ב. (גבעת ברנר) היו מספר אנשים יוצאי דופן בגדולתם וכוחות יצירתם.

יוסף אחאי - הצטיין בתחומי רוח רבים - היה לינגויסט - בלשן, מתרגם למופת ממספר שפות. תרגם שירים קלאסיים, אופרות. היה משורר מקורי ברמה גבוהה. מפרש ומלמד תנ"ך באופן מיוחד ביותר. מורה חלוץ, בעל חוש בלתי רגיל לשפה-לצלילה. ובנוסף לכך בעל אופי נוח, נעים לבריות - ולא מתנשא. יליד ליטא, בוגר שורה של מוסדות חינוך ידועי שם.

כלב קסטל - רופא, צייר, איש הגות רב גווני, בנו של רב חשוב באיטליה, קשור קשר חזק לתרבות איטליה ארץ הולדתו על רבדיה השונים. אדם נעים הליכות, נענה לכל בקשת עזרה וחביב על הציבור. מידידיו הקרובים של סרני (9א).

שני אנשים אלו עזרו לבוניה במשך השנים בהפקת אירועים שונים ברמה גבוהה ביותר. למשל הפקת האופרה "חליל הקסם" שעוד ידובר בה.

נועה רום - היא הביאה לנצר את הריקוד על גווניו השונים. ריקוד קלאסי, עממי וכל מה שבינהם. בת למשפחה מאוד מיוחדת, שבניה עסקו בתחומי מחקר, ספרות והגות. היא העלתה בשנים שהיתה כאן מסכות ריקוד לחגים ואירועים. היתה מורה מן הגיל הרך והלאה (זכורים לי עדיין השיעורים שלימדה אותי בגן). לימדה בנצר ולימים בכל רחבי הארץ, בלהקות מחול בין קיבוציות וכד' ריקודי עם ומחול מודרני. בנספח התמונות לפרק 9- תמונות מעבודותיה השונות ובחברת תלמידיה.

בעלה **מרדכי רום** — היה נגן צ'לו מוכשר מאוד. ניגן בין היתר גם בתזמורת הבין קיבוצית, בנוסף לעיסוקיו בחקלאות.

גוסטב ליבק - היה מוסיקאי ומנצח שעסק בעיקר במוסיקה מקהלתית גרמנית. כן ניגן ולימד צ'לו. מילא שורה של תפקידים במשק ומחוץ לו בנושאי מוסיקה.

כל אחד מן האנשים הנ"ל ואחרים שכבר היו כאן מקודם, הפגישו את חברי הקיבוץ עם תחום עיסוקם. בוניה מדגיש במיוחד את יוסף אחאי - שהפגיש את הקיבוץ עם שירה ותנ"ך. ואת כלב קסטל - שהחיה את האמנות ולא כדבר מוזיאלי יבש אלא כחלק מן החיים של הקיבוץ. וזאת בנוסף לשאר מרכיבי אישיותו שפרטתי לעיל (10).

בוניה כדבריו, הפך לרוח החיה שאיחדה והפעילה את האנשים לעשייה משותפת. הפילוג בתנועה הקיבוצית, הביא כפי שכבר הוזכר, להקמת תנועת "איחוד הקבוצות והקיבוצים". תנועת הנוער של הקיבוץ נקראה "בני האיחוד". בקיץ 1953 הוחלט לקיים עצרת ראשונה "לבני האיחוד" בנצר.

הרוח החיה של העצרת היה צביקה כסה, איש קבוצת שילר. הוא הכיר את בוניה עוד מקודם, היות שבוניה הלחין מוסיקה לחג ה - 25 של קבוצת שילר בהצלחה רבה מאוד. על כך כותב בוניה ארוכות בספרו (11). בוניה מלחין יצירה לכנס זה הנקראת **"דור דור ויורשיו"**.

לרשותו של בוניה הועמדה תזמורת סימפונית - נגני תזמורת הרדיו מירושלים. הוא התבקש לכתוב להם את המוסיקה. ביצירה זו אמורים היו להשתתף גם מקהלה, שחקנים ולהקת מחול. כן תוכננה תהלוכת לפידים, קולות מן היער ועוד.

לבימוי הערב הזה הוזמן גדעון שמר, שחקן ובמאי תיאטרון ידוע, שעסק באותה תקופה בהפקת אירועים מסוג זה. ציפו לקהל של 10 - 15 אלף איש!

בוניה מספר על התרגשותו הרבה והדחף החזק לשבת ולהלחין מיד את המוסיקה. הוא התמקד ב"מצעד הלפידים" במשך 10 ימים (12).

בוניה מציין שהועמד לרשותו כל הזמן הדרוש לכתיבה ע"ח עבודה, כחודש וחצי. בוניה מציין שהסקרנות היצירתית הייתה בראש מעיניו וצורך זה של היצירה המוזמנת הביא למימוש ופיתוח יכולתו היצירתית.

בוניה עובד סביב השעון, ליד הפסנתר הישן שהועמד בחדר האכילה הריק, אך מגלה שהזמן שהועמד לרשותו לא מספיק. הוא שומע מחבר קיבוץ על בחור צעיר בשם וולטר מאי הנמצא בקיבוץ באופן זמני. מתברר שבחור זה, אמריקאי בן 21, בא לארץ בעקבות רומן עם אחות ישראלית שהכיר בפריז. שם למד הלחנה וניצוח, עבד עם גארי ברתיני ועיבד למענו מוסיקה למקהלת "רינת" בראשית דרכה. וולטר ידע לנגן קלרינט והיה לו נסיון בנגינה וכתיבה לתזמורת. הוא נענה בהתלהבות להצעת בוניה לעזור לו בהעתקת המוסיקה, ארגון החומר וכד'.

שבועיים שלושה לפני הכנס, כשהיה ברור לבוניה שלא יוכל להתמודד עם הלחנה, תזמור, ניצוח, חזרות מקהלה וכו' בכוחות עצמו, הוא מבקש עזרה שנשלחת לו ע"י האיחוד.

בחורה צעירה מקיבוץ כינרת, מוסיקאית – פסנתרנית שסיימה רק עכשיו את הצבא ושמה נעמי ספיר, הוריה היו מאיר ורבקה ספיר, ממקימי קיבוץ כינרת. היא עצמה למדה שנים נגינת פסנתר בתל-אביב.

נעמי מתבקשת ע"י בוניה לנהל את חזרות המקהלה. ישראל לרנר מספר שהם היו יושבים שעות רבות בחדר האכילה ועובדים על המוסיקה (13). היום מוכרת פסנתרנית מוכשרת זו כמלחינה **נעמי שמר**.

הקיבוץ היה כמרקחה באותה תקופה. רבים היו מעורבים בעשייה כחברי המקהלה, שחקנים, רקדנים, מכיני תפאורה, רקויזייטים וכו'.

הילדים ובני הנוער ציפו בכיליון עיניים למפגש עם אלפי בני גילם מכל רחבי הארץ.

גדעון שמר, (שהוזמן לקיבוץ לכתוב ולהפיק את הערב, כזכור) כתב את המחזה בן השעתיים בהצלחה רבה.

ראשי תנועת מפא"י חיכו גם הם לכנס זה בהתרגשות ועניין.

צביקה כסה ביקש מבוניה להכין קטע עם תזמורת רשות השידור לשידור ברדיו לפני העצרת. בוניה הכין את "**תהלוכת הלפידים**" והקטע שודר ברדיו – בניצוח המאסטרו שלזינגר.

התרגשותו, גאוותו ואשרו של בוניה היו רבים. כל חברי הקיבוץ שמעו את יצירתו ברדיו וכמו כן הפך ממלחין צעיר ואנונימי למלחין מוכר ברחבי התנועה הקיבוצית ולמעשה גם בכל הארץ.

בימים האחרונים עבדו כאחוזי תזזית לחַבר, להלחין ו"לתפור" את כל המרכיבים. בין האמנים שיצרו עצרת זאת הייתה גם יהודית אורנשטיין – ארנון, לימים מייסדת להקת המחול הבין קיבוצית, שהייתה אחראית על להקת הבלט.

החזרה הראשונה עם תזמורת קול ישראל הייתה קשה ביותר. בוניה בלהט הכתיבה שנמשכה 6 שבועות, היה עוזב כל קטע מולחן ברגע שהיה גמור כדי לפנות את הראש לכתיבת חלק חדש ולכן בא לא מוכן לחזרה. למזלו עזר לו שמעון מישורי, הנגן הראשי של התזמורת.

הגיע היום הגדול, פאול בן חיים ואשתו הלנה הוזמנו לאירוע. יקותיאל שור, אחיו של בוניה כזכור, שעזר לו בתזמור אחד הקטעים, הוזמן גם הוא.

מאות אוטובוסים שהגיעו מכל רחבי הארץ הגיעו לעצרת שנערכה באמפיתיאטרון טבעי ליד חורשת אקליפטוסים שממול הגבעה. צוות שלם הגיע מקול ישראל להקליט אך

גנרטור חלש משבש את התוכנית להקליט וכך לא נשאר שום חומר מוקלט מאירוע חד פעמי מיוחד זה, להוציא תרועה ותהלוכת הלפידים המוזכרת לעיל.

מבחינה ויזואלית - בנו את הבמה ממספר חלקים שאפשרו לכמה מופעים להתבצע בו זמנית.

ההצלחה הייתה כבירה , ההדים חיובים ביותר. ערב אמנותי, קסום וחד פעמי שלצערי לא חזיתי בו. רק שמעתי עליו הדים. על האופוריה ההיא עוד מדברים עד היום. (ראה נספח תמונות מס' 7,6).

בראש השנה תשנ"ג - מעלה בוניה קטעים מהאורטוריה **"אליהו"** של **מנדלסון**, שוב עם אורי אביגד כסולן. שוב חזרה התמונה של חדר האוכל המקושט והחגיגי. כל הציבור התכנס לשמוע את המוסיקה.

זו הייתה הופעתו האחרונה של אורי אביגד שנפטר מספר חודשים מאוחר יותר מהתקף לב.

יש לציין שבכל התקופה הזו ממשיכים להתקיים חיי תרבות מאוד מגוונים. האמנים שחיים בקיבוץ מלמדים בחוגים את תחומי הידע שלהם:

יוסף אחאי - תנ"ך ועברית. כלב קסטל - חוג אמנות ורפואה. נועה רום - חוג ריקודים. אברהם אהוביה - עברית.

ממשיכות להתקיים כל פעולות התרבות כמו הרצאות, נסיעות להצגות, טיולים, חגיגות, חגים וטקסים.

בפברואר 1954 - מגיע משלוח מארה"ב. מתנת חוג נוצרי יהודי אוהדי ישראל: 4 כנורות, תווים ותקליטים. הודות לקשרים שגוסטב ליבק ולאה ברלין שמרו עם חוג זה. תוספת חשובה למאגר האמצעים המוסיקליים שלנו.

במרץ 1954 - משתתפים כלב קסטל ואחיו אריה קסטל בתערוכה של אמני פיסול וציור של תנועת האיחוד. בחגים ממשיכים לעטר כלב קסטל ואחיו אריה - איש תכנון ויצירה - ארכיטקט במקצועו. כן ממשיכים להופיע השירים, קריקטורות של כלב ויוסף אחאי (ראה נספח א5).

בשנה זו מקבלת פעילות ה - א.מ.ת תנופה חדשה עם הגעתה של ניצה שור לקיבוץ. ועל כך בפרק הבא.

<u>הערות לפרק 8:</u>

1.ראה נספח א4 - טבלת גידול הישוב בין השנים תש"ח - תשי"ז.

2.גאולה חן - ראיון יולי 1997. עלון מס' 1685 - 5 נובמבר 1996.

3.מיכל גבעתי - ראיון - ינואר 1996.

4.מוסיקה בחיי בוניה שור - עמ' 6.

5.ארכיון יוסף אחאי - ארכיון נצר סרני - "על הגדתנו"

6.פירוט נושאי הקריקטורות מופיע בקובץ תרבות - מס' 2 עדינה לינדבורג - 1994.

7.השירים והקריקטורות מופיעים גם בעבודת גמר שהגיש דני לינדבורג ב - 1997 בנושא: "הקריקטורות כמשקפות חיי קיבוץ" - השוואת עבודתו של כלב קסטל בשנים 1953 - 1955, לעבודתו של מושיק לין - בשנים 1991 - 1987". - ארכיון נצר סרני.

8.בוניה שור - מוסיקה בחיי - עמ' 7.

9.שם - עמ' 7

9א. ראיון - כלב קסטל - ספטמבר 1994 + ראיון גדי קסטל, יוני 1996.

10 . בוניה שור- "מוסיקה בחיי" עמ' 11.

11 . " " - " " עמ' 10 - 7.

12. תרועה ומצעד לפידים - ראה נספח תווים 4ב.

13. ראיון ישראל לרנר - ספטמבר 1996.

פרק 9 – חיי הא.מ.ת בנצר מאז הגעתה של ניצה לנצר ב – 1954.
שנות הפריחה וההישגים המיוחדים.

בשנת 1954 מגיעה לקיבוץ ניצה. הגעתה לקיבוץ חשובה מבחינות רבות שאפרטם בהמשך (1).

ניצה שפירו נקראה בילדותה פריוה. היא גדלה בדטרויט במשפחה דלת אמצעים שחסכו והצליחו לקנות לבתם פסנתר. וכל זאת משום מה? האם הבחינה בכשרונותיה יוצאי הדופן של בתה, פינתה את כל זמן הילדה מכל עיסוק אחר ודאגה שתעסוק רק במוסיקה. פריוה לומדת נגינה, זמרה, סולפג', פיתוח קול במשך שנים. פריוה חברה בשומר הצעיר ומחליטה לעלות לארץ. כאן היא מחליפה את שמה לניצה. היא מגיעה לקיבוץ כפר מסריק שם מגלים מיד את כשרונותיה ולא נותנים לה להיות חלוצה כמו כולם. הקיבוץ צריך מורה למוסיקה וניצה מתחילה לְלַמד שם. מכפר מסריק עוברת ניצה לקיבוץ ברקאי.

את בוניה פוגשת ניצה בת"א. שניהם לומדים פיתוח קול ונפגשים במקרה ברחוב, הם מזהים אחד את השני מהיכרות קודמת. בין זמר הטנור וזמרת המצו סופרן נוצר קשר. הם מתאהבים ולאחר חיזור קצר מתחתנים וניצה עוברת לנצר באוקטובר – 1954. את החתונה הם חוגגים בקונצרט בן שעתיים שבו משתתפים אמנים רבים משני הקיבוצים.

בהיות ניצה בעלת ידע רב בתחום הקולי, היא מקבלת לידיה את הוראת המוסיקה בביה"ס וניצוח על מקהלת הילדים "נצרים" אותה היא מביאה במשך השנים להישגים אומנותיים גבוהים ביותר (2). המקהלה נחשבת לאחת מ – 3 המקהלות הטובות בארץ בתקופה ההיא. בין מאות מתלמידותיה הבולטת ביותר רחל כוכבי – לוונטר, מנצחת המקהלות הידועה היום ברחבי הארץ. לדברי רחל הייתה זו מקהלה יוצאת דופן אז ואפילו עד היום, למרות כל ההתפתחויות של מקהלות ילדים בארץ(3).

ניצה מפתיעה את עמירן – אז המפקח על לימודי המוסיקה. בכנס מקהלות הבנות שרות בצורה שלא נשמעה כמוה עדיין בשום כנס בארץ (4).

בד בבד עם פיתוח המקהלה. בנצר, מקהלת "נצרים" (שזכיתי לשמוע אותם ולהיות, מעריצה שלהם במשך שנים) ניצה ממשיכה להתפתח בתחום הזמרה. דוגמא לשירתה בקלטת הדוגמאות, שם היא שרה את תפקיד הסולו במספר שירים המופיעים גם בנספח תווים.

ניצה מקבלת משרת פיקוח מטעם משרד החינוך, מנצחת על מקהלת האיחוד הצעירה שקמה בימים ההם ועוד עיסוקים בתחומי ידיעתה.

הגעתה של ניצה לנצר מעלה את רמת המוסיקה בעוד כמה דרגות. בנוסף לתרומתה הרבה בתחום המוסיקלי, היא יוצרת יחד עם בוניה בית חם שנותן לבוניה את השקט והאיזון החשובים כל כך לאדם בכלל ולבוניה בפרט (5). בעזרת ניצה מקיים בוניה כמה פרויקטים מעניינים בעתיד. בסוף פרק זה אביא את דבריה של ניצה המתייחסים לתקופה זו.

בוניה ממשיך לעבוד גם עם נועה רום. כותב לה מוסיקה למופעי מחול שונים בחגים, אירועים ומסיבות.

שנת 1954 מצטיינת בסדר מיוחד מאוד. כלב קסטל יוצר סדרה של ציורים על נושאים מן ההגדה והם נתלים בחדר האכילה על הקירות. (על יחסו המיוחד של כלב לפסח אנו למדים מִסֵפר שיצא לאחרונה "שלושה אחים" בו מתאר כלב את חג הפסח בבית אביו הרב באיטליה,(6)).

יוסף אחאי כותב מאמר על מבנה ההגדה שלנו – בעלון 135 (7). נועה מכינה ריקודים. בוניה את הצד המוסיקלי ובין יתר הדברים כותב יוסף אחאי גם עשר מכות היתוליות. מתקיים טקס קציר העומר. פסח זה מוקלט ע"י "קול ציון לגולה" ומושמע בתוכניות שונות ברדיו. השיר "טל" מתוך ה"סדר" מופיע בקלטת הנלווית – שיר מס' 7.

המעַיֵין "בקובץ תרבות" מס' 2 (שקובץ על ידי) יגלה חיי תרבות עשירים ומגוונים ביותר. אני אתרכז במאורעות יוצאי דופן.

בחודשים אוקטובר – נובמבר 1954 מתקיים עיסוק מסיבי בענייני **אנצו סרני**. תאריך רציחתו ע"י הנאצים מתקרב ובמלוֹאת עשר שנים למותו יש רצון להנציחו. מוקמת ועדה ציבורית ומתכננים עצרת לזכרו בהנחיית שרגא פרידמן – שחקן ובמאי "מהבימה".

סונטה לזכר **ג'ורדנו ברונו** בתרגום **יוסף אחאי**, מופיעה בעלוֹן, **חיים בן אשר** – מנהיג והוגה דעות חבר נצר סרני וחבר כנסת בכנסת הראשונה – טוען שסרני הושפע מסונטה זו המביעה גם את דרך חייו (8).

כלב קסטל מוציא חוברת לזכר סרני, מתכוננים לשידורים בקול ישראל, הסרטה ביומן גבע, מאמרים בעיתוני הארץ ועוד.

ב – 12 בנובמבר 1954, מתקיימת העצרת בהשתתפות 2500 איש!

ההופעות: מקהלת נצר בשיר "כפרי הגדול" - מאת פניה ברגשטיין, לחן בוניה שור – ניצוח ניצה שור (9).

הצגה על חיי אנצו סרני - מאת אנדה עמיר, בהשתתפות חברינו + שחקני הבימה. הקראות ונאומים נישאים וביניהם **משה שרת** – ראש הממשלה ושר החוץ דאז – (ראה נספח מאמרים קטע 6א).

על מגמת הרצון להנציח את אנצו סרני כותבת בהרחבה יהודית באומל, הטוענת שהיה כאן מחד רצון של חבריו יוצאי גבעת ברנר להנציחו ומאידך רצון התנועה שגם לה יהיה גיבור משלה (10).

התחילו דיונים רבים סביב הנצחת השם. חברי נצר רצו לצרף את השם סרני. הם לא הסכימו לשם חיים כי זהו שם שמצורף לעוד הרבה שמות בארץ ומה ייחוד יהיה לו כאן? ועדת השמות התנגדה לשם סרני כי הוא שם לועזי.

כאן נכנס לפעילות בעניין, חיים בן אשר - חבר נצר, לשעבר גבעת ברנר, שבשנת 1945 היה חייל ח״ל בבריגדה וביקר את קיבוץ בוכנוואלד בגרינגסהוף ב - 1945. הוא לא העלה אז בוודאי בדעתו את פעולותיו תשע שנים מאוחר יותר (11).

בן אשר בתקופה הנזכרת היה חבר כנסת והוא יזם את חוק סרני - חוק כנסת מיוחד שהירשה לנצר לצרף את השם סרני לשמה הנוכחי.

החברה עוסקת רבות בעניין זה במשך תקופה ארוכה. הנושא מגיע לפורומים שונים בתנועה, בארץ ובעיתונות. המשורר הידוע נתן אלתרמן מפרסם שיר ״בטור השביעי״, באירוניה האופיינית לו:

מה נאמר למול פסק ועדת השמות?

נאמר נצר חיים שם נאה וטבעי הוא,

שתי תביעות של עקר נתקיימו בו שלמות,

גם תוכנו נאמן

גם צלילו עברי הוא... (12).

בפברואר 1955, מאושר השם ״נצר סרני״ סופית בועדת השמות של הכנסת. (ראה נספח א8).

באותו חודש נערכת אזכרה **לאורי אביגד**. בוניה כותב לרגל האירוע יצירה שמבוצעת ע״י מקהלה בניצוח ניצה. יוסף אחאי כותב שיר. לאזכרה זו מוזמנים **משה שרת, גולדה מאריסון, מרדכי נמיר**, דמויות חשובות נוספות היות ואורי אביגד היה, בנוסף להיותו זמר טוב ומעולה, מחשובי המנהיגים עוד מֵהחלוץ בגרמניה.

במרץ 56 - הסופר שלום אש מבקר במשקנו, שוקל להשתקע כאן.

באפריל 1955 - נפתח חדר האוכל החדש. המסיבה כוללת נאומים, ברכות בין היתר ע״י הרצפלד. מסכת + ציורים הומוריסטיים נכתבת ע״י כלב קסטל. המקהלה בניצוח בוניה שרה חלק מקנטטת האיכרים של י. ס. באך, מותאמת לענייני היום ע״י יוסף אחאי.

בנוסף למקהלה השתתפו בביצוע הקנטטה רביעית מיתרים שכללה את יהודית סבלדי (חן), אורי גולדשמידט - כינורות, מרדכי רום, גוסטב ליבק - צ'לו, וליד הפסנתר - ונדה סבלדי. אריות ורציטטיבים ע"י מאיר רנד - טנור, חסיה גורביץ - סופרן, וחנה אופנהיים - סופרן. את התפקיד של אורי אביגד - בריטון **לא שרו** - זו הייתה מחווה לזכרו של אורי שהיה מתוכנן לשיר ביצירה.

אברהם הרצפלד ולאה ברלין הדביקו את הקהל בשירה חסידית של שירי שבת עד אור הבוקר.

כן נערכה שיחה עם הרצפלד על עתיד הגבעה.

ההצגה "חדר אוכל ישן" הוצגה בחלקה ע"י חווה סימונסון בתפקיד "פרופסור לחדר אוכלוגיה".

בוניה מפרסם שני מאמרים חשובים בעלון 182 - 1.4.55 האחד סיכום המסיבה הנ"ל והשני על פסח.

אירוע וחג באים והולכים, חיי הקיבוץ ותרבותו נמשכים.

ביולי 1955 מתקיים אירוע יוצא דופן בבית הספר.

בוניה מחפש דרך לחגוג באופן חוויתי את סוף השנה. בספרו מתאר את לבטיו בנושא ואת הרעיון שלו (14).

בסוף שנה זו המקהלה של הבנות ברמה גבוהה, בבית הספר היסודי 56 ילדים, קיימת תזמורת חליליות, תזמורת כלי פריטה, (ראה נספח תמונות).

בוניה רוצה ליצור משהו מיוחד, שעדיין לא עשה.

המסיבה מתחילה באופן שגרתי, שירי מקהלה, דקלומים, ברכות. התזמורת מנגנת יצירה של היידן כשלפתע נשמע קול קורא מקצה החדר "מי מנגן את המוסיקה שלי?" אל הבמה מתקרב איש וממשיך לשאול את אותה שאלה בקול גובר והולך.

לעיני הקהל הנדהם מתגלה אדם לבוש בגדים מהמאה ה - 18: פאה נוכרית, מעיל עם כפתורי זהב, גרביים לבנות צמודות, נראה כאחד שיצא מציורי אותה תקופה. בוניה פונה לאיש ושואל אותו "מי אתה?" האיש עונה: "אינך מכיר אותי? אני **פרנץ יוסף היידן** שאת מנגינתו אתם מנגנים!" בוניה שואל "איך זה יכול להיות , הרי אתה מת כבר 150 שנה!"

"יכול להיות" עונה האיש, אבל כאשר אתם מנגנים את יצירותי אני קם לתחייה!"

ואז מלמד "**היידן**" את הילדים והקהל קטע מתוך האנדנטה של "סימפוניית ההפתעה" כאשר יוסף אחאי הכין לקטע זה מילים באופן מיוחד והן: "סבא היידן בא הלום בהקיץ, לא בחלום..."

הילדים מנגנים בכלי מטבח שונים - תרוודים, מכסי סירים, סירים בגדלים שונים וכד' ושרים בהתלהבות את השיר.

סבא היידן – היה לא אחר מאשר **אריה קסטל**, שהביא את כשרונות המשחק שלו לידי ביטוי בהזדמנות זו (על כשרונותיו האחרים כבר הוזכר).

ללימוד השיר הוכנו מבעוד מועד תווים גדולים מעץ, אותם תלו על הבמה תוך כדי הוראת השיר ע"י "היידן" כל אותם ילדים שובבים שלא יכלו לשיר.

לאקורד ההפתעה של האנדנטה הכין בוניה מבעוד מועד מכסה של סיר בגובה הצליל מי במול כדי שיתאים לאקורד המנוגן ע"י הפסנתר.

אפשר רק להתקנא ולהתרגש למקרא תיאורו של בוניה את הערב הזה. אהבת המוסיקה, הכרת ואהבת היצירה ומלחינה, חוויה יוצאת דופן במינה שעברו הילדים, ההורים, הקהל וכל הקיבוץ. רבות דובר על ארוע זה והוא הונצח גם בקריקטורה של עלון 196 מן ה – 8 ביולי 1955 , (ראה נספח קריקטורות א5).

יש לציין שבוניה בחר כדרך להוראת יצירות מוסיקליות, כתיבת מילים למנגינות המפורסמות מתוך אותן היצירות. לדוגמא: מספרת מיכל ארז – מתלמידותיו של בוניה והיום חברת נצר סרני, שלמרש האבל מן הסימפוניה ה – 7 של **בטהובן**, כתב מילים אלו:

נעלה את זכר גיבורינו,
שיר מצעד נוגה נשמיע,
דום, כבדי ראש נפסע,
עת כאב עמוק זועק מן הלב.

לחלק מכתיבת המילים היה לו תמיד לעזר ידידו יוסף אחאי שנענה לכל פניה בשמחה, וחלקן כתב בעצמו.

מאמרים מאותה תקופה מלמדים אותנו שלא תמיד הבינו את פעולתו של בוניה ולא כולם הסכימו עם דרכו. היו מחנכים שטענו שצריך ללכת לישון מוקדם!

מחנך אחר אמר שההופעה למען מחיאות הכפיים ואורות הבמה היא שלילית, הוא בעד מסיבות צנועות! עמל למען עמל ויגע ולא למען תהילה - כמובן שאני חושבת שאלו **אינם** דברי טעם. ימים ושנים הוכיחו שכל אותם תלמידים זוכרים ויודעים מוסיקה עד היום בזכות ההפקות המיוחדות הללו, בזכות דרך ההוראה המיוחדת הזו.

אני נזכרת בהקשר זה **במוקי צור**. בנאום ברכה שנשא לכבוד **אבנר איתי** בנובמבר 1997, עת סיים אבנר את פעולתו עם מקהלת האיחוד. מוקי האיר את הבנתי בנושא כששיפר שבזמנים ההם מחיאת כפיים נחשבה לדבר בורגני, כשאמנים היו מופיעים **לא היו מוחאים להם כפיים** האמנים מבחוץ נפגעו והתפלאו על הדבר. המנהג נבע מתוך המחשבה שזה מנהג לא סוציאליסטי וכו'.

הדבר עורר אותי למחשבה כוללת על מקומו של האמן בקיבוץ בכלל ובזמנים ההם בפרט. ולכך אתייחס יותר מאוחר בעבודה זו בפרק 11.

לשמחתי במאמר אחר באותו עלון משבחים רבות את בוניה "המוסיקאי המחונן שחי בתוכנו... את ההופעה כולה וכו'" (15)

אירוע מוסיקלי נוסף חשוב מאוד מתרחש עם הגעת התזמורת הקיבוצית למשק לכנס ארוך, קונצרט לחברים, וקונצרט לילדים. ההוויה שנוצרה בקיבוץ בזמן ובעקבות אירוע זה הייתה מאוד מיוחדת.

על התזמורת ניצחו **מנחם שיאון** מדגניה א' **ופרנק פלג** – הפסנתרן והמוסיקאי הנודע.

תכנית הקונצרט:

1.פתיחה לדון ג'ובני.

2.קונצ'רטו לשני כינורות י.ס.באך. סולנים: יקותיאל שור – כינרת. אמנון ז'קוב – יפתח.

3.עלי באר – פנטסיה של קראל סלמון לפי שירה של שרה לוי תנאי.

4. סימפוניה מספר 1 - בטהובן.

בעלון 197 – 15.7.55, מתפרסם מאמר מעניין של פרנק פלג על הנאת המוסיקה בכלל ועל הנאה מקונצרט תוצרת עצמית בפרט. על חשיבות החינוך המוסיקלי וההמשכיות.

בנוסף לקונצרט התקיימה מסיבה מרשימה ובבוקר כאמור קונצרט לילדים. שבח רב בעלון זה על כל אירועי אותו שבוע מוסיקלי. (ראה תמונות מהאירוע בנספח התמונות).

בחודש זה נחגג חג המחזור עם ההצגה "**רות**" כאשר בין יתר אירועי החג מנגנת בוגרת המחזור – **יהודית סבלדי** בכינור. (לימים יהודית חן – כנרת ותיקה בתזמורת הקאמרית הקיבוצית, חברת קיבוץ חפציבה). (תמונות מאירוע זה בנספח התמונות).

העלונים הבאים מתמלאים בתיאורים שונים של הפעילויות התרבותיות אמנותיות השונות. בין היתר יש לציין את השתתפותו בהצלחה של כלב קסטל בתערוכת אמני הקיבוץ – 29.7.55. הופעת מקהלת "נצרים" בכנס המקהלות במרץ 56 (16). פורים 56 מאוד מוצלח. ביקור בהופעת מקהלת **רוברט שואו** באפריל 56 , עם כתבות של הילדים על התרשמויותיהם מההופעה.

באפריל 56 - דיונים על הגינו בחוג דיון מיוחד.

כל חגי אפריל מאי נחגגים ברוב הדר ויופי. פרוט רב בעלוני אותה תקופה.

בעלון 247 – 29.6.56 – מדווח על מסיבת הסיום של ביה"ס שבה הייתה, לדעתי גולת הכותרת של כל הפעילויות החינוכיות – מוסיקליות עד לזמן ההוא. מסיבה זו מתוארת גם בספרו של בוניה (17).

ניצה עבדה כל השנים עם מקהלת "נצרים" והגיעה ליכולת קולית ומוסיקלית הבעתית אולי הגבוהה ביותר בארץ. הם ביצעו יצירות של **ברהמאס, ברטוק** ומלחינים ישראלים בהרכב של 3 קולות ברמה גבוהה יותר.

בוניה החליט, בשיתוף עם ניצה, לעלות דרגה ולהטיל על הבנות שירה סולנית בהאמינו שזה יִפַּתח אותן.

שניהם מחליטים להעלות הופעה של האופרה **חליל הקסם** מאת **מוצרט**. בוניה פונה ליוסף אחאי לתרגום הליברטו. לדעת בוניה הליברטו של אחאי עולה אף על המקור!

ברצונו לשתף כמה שיותר ילדים, מחליט בוניה שאת האוברטורה ינגנו בפנטומימה לקול צלילי התקליט. מה שנקרא אז "תזמורת בצורת". זאת יבצעו בעזרת כלי מטבח שונים.

את תפקידי הסולו חילקו בוניה וניצה לבנות המקהלה: בין התפקידים זכורה רחל כוכבי - בתפקיד פפגנו. צביה שהם - פפגנה. נורית ברג - טמינה. יעל נורקין - אחאי - מלכת הלילה ועוד.

עלוני הקיבוץ מאותה תקופה וספרו של בוניה מתארים את ההתרגשות, ההצלחה, המעורבות העמוקה של הילדים במוסיקה ואווירת האופוריה של כל הקיבוץ בתקופה ההיא. יש לציין שעד היום זוכרים את ההפקה ההיא כשיא בחיי הקיבוץ. אני הייתי יותר צעירה ממשתתפי ההפקה וזכיתי לראות רק את החזרות. אני זוכרת במעורפל את התקופה ההיא, את התלבושות, את האווירה הבלתי רגילה שהגיעה אף אלינו הילדים היותר צעירים.

(יותר מאוחר יעלה בוניה הפקה זו גם בקיבוץ רוחמה, שבה זוכרים עד היום, כמו אצלנו את ההפקה ההיא - ראה פרק 10).

להפקה של בוניה הצטרפו יוסף אחאי - נוסח עברי כמוזכר לעיל, כלב קסטל - תפאורה, נועה רום - התאמת ריקודים, ניצה שור - נגינה ועבודה קולית, ועוד רבים.

באותה מסיבה היתה גם הופעת **בכורה** של 30 ילדים בתזמורת עממית של מנדולינות וגיטרות - (ראה נספח תמונות). כן הופיעה מקהלת כיתות ו' ז', ח' ט'. בתוכנית חדשה.

במאמר בעלון 248 - 13.7.56, מובעת הערכה רבה ביותר של המסיבה ושל העלאת האופרה. (זאת לאחר שבעלון הקודם שוב הופיעה ביקורת שלילית, כמו בשנה קודם ושוב ע"י אותו אדם, על צורת המסיבות ותוכנן). תגובת עורך העלון שאתה אני מסכימה בכל פה ולב, מעידה שמי שמצוי בעשייה תרבותית - אמנותית - (העורך הוא יוסף אחאי) רק הוא רשאי להביע את דעתו. אנשים שבשם האידיאל הקיבוצי - הסוציאליסטי רוצים לקצץ בכנפי האמנים בקיבוץ, המביאים את דבר אמנותם לילדים ולקהל, לא רשאים **לדעתו** לקבוע בנושא. אני מסכימה אתו בהחלט.

שיתוף כל כך הרבה ילדים בעשייה ברמה כל כך גבוהה, שמקרבת אותם אל המלחינים ושאר היוצרים, חשיבותה רבה לאין ערוך. עצוב מאוד שאדם שעשה כל כך הרבה למען ילדי הקיבוץ צריך לקרוא ביקורת שלילית על עשייתו, בעלון הקיבוץ, ע"י מי שלא מבין הרבה באמנות.

בכל אופן עצם העובדה שעד היום זוכרים כולם את האופרה "חליל הקסם" בנוסטלגיה רבה, מעידה היכן האמת : "האמת - באמנות". אינני הראשונה שחושבת כך. רבים וגדולים חשבו כך. ובטח יחשבו גם להבא (תמונות מהאירוע בנספח התמונות שבסוף הפרק).

שבוע לאחר העלאת האופרה מתקיימת מסיבת חג המחזור. ההופעה האמנותית - **"כינור היה לדוד"** - מופע מחול, לפי מוסיקה של **חנוך יעקובי**.

במאמר בעלון 248 - 13.7.56 - מסבירה נועה את היצירה שנכתבה בצורת נושא ווריאציות. גם חג זה זוכה לשבח רב (18).

בנוסף לכל אלה מתקיימת בביה"ס תערוכת ציורי ילדים.

בחודש שלאחריו מופיעה מקהלת "נצרים" בבית דניאל בזכרון יעקב לרגל השתלמויות מורים. ניצה מדגימה בעזרת המקהלה את עבודתה בפתוח קול וארגון מקהלה. כמובן זכו להצלחה רבה (19).

השנתיים הבאות עשירות ביותר בפעילות תרבותית. פירוט הפעילות מופיע בעלונים 250 20.7.56 עד עלון 344 11.7.58 וכן "בקובץ תרבות מס' 2" וקובץ תרבות מס' 3" בעריכתי.

קיץ 1956, מתאפיין במספר פעילויות:

התונה משולשת - לחגית ונתן, רוחמה ויורם, רוני ודוד. בחתונה זו תוכנית מגוונת ביותר.

יוסף אחאי מפרסם מאמר בעלון 255 - על חשיבות הלוח העברי כחלק מחשיבות הלשון והתרבות העברית.

כן נערכות מסיבות לילדי חברת "ארזים" וילדי חברת "קדימה".

הגענו לשנת תשי"ז - ספטמבר 1956 - ספטמבר 1957. הפעילות התרבותית בתחילת שנה זו ירדה. לא הייתה פעילות מיוחדת בראש השנה ועל כך מוצאים הד בעלון 258 - 19.9.56 במאמר של אחד החיילים השואל מדוע לא הייתה פעילות.

בליל סוכות הופעת הרקדנית **רינה גלוק** במחול מודרני.

לרגל תערוכת האטום הרצאה מכינה ובקור בתערוכה. **אפריים גולדשמידט** כותב מאמר על מצב התרבות ומזכיר את דברי בוניה "... כי רק בפעולה תרבותית עשירה נוכל להעלות את רמתו החברתית של הקיבוץ... רק כך נרגיש שבחברה קיבוצית אנו חיים, אם לא נצליח בכך אנו עלולים להידרדר מטה מטה". לאפריים הצעות שונות לשיפור המצב.

המצב מביא לדיון חשוב באסיפה בנושאי תרבות והחלטות לחדש ולהוסיף פעילויות שונות. בין היתר מחליטים לקנות פסנתר, לחדש עונגי שבת, פעולות מקהלה, חוג דרמטי, חוג ריקודי עם ועוד. חודשי אוקטובר נובמבר דלים בפעילות היות **ומבצע קדש** משבש את החיים הרגילים.

בחנוכה חלה תזוזה תרבותית. נערכת שוב מסיבה עם מסכת והופעות. מסיבות שכבתיות, מסיבות פנימיות לגנים וכו׳. את מקהלת ״נצרים״ מקליטים ברשות השידור - בקלטת ההדגמה שלי מופיעים מספר שירים מהקלטה זו.

נבחרת ועדת תרבות חדשה המתקשה לתפעל את האנשים.

בדצמבר מחליטים להקים יד לזכרו של אורי אביגד, הקמת גן ואמפיתיאטרון. שוב בעיות בתפעול ועדת התרבות, בא לידי ביטוי בעלון 273 בינואר 1957.

המצב משתפר קצת ב - 1.2.57 עם עריכה מסיבה לקבלת חברים חדשים,כאשר בין היתר בוניה מכין חידון מוסיקלי.

התכונה לקראת פורים מתבטאת במאמר התעוררות של **יחיאל בן ארצי**. רוכשים גם מגביר קול ובכנס המקהלות שוב זוכה מקהלת ״נצרים״ להצלחה אדירה.

(ראה נספח א׳ 5).

חג פורים נחגג בהצלחה וכך גם חג הפסח שכולל השנה 700 משתתפים! על החג מנצח בוניה ונועה אחראית על טקס העומר. מתקיימות גם הרצאות וקניית ספרים.

שוב טקסי זכרון, חג עצמאות מגוון וקונצרט של הזמרת **לילי מילשטיין**.

במאי נכנס תכנון ״גן אורי״ להילוך גבוה. מתוכננת פתיחת הגן ולאחריה טקס ביכורים באמפיתיאטרון החדש.

בתקופה זו מתוכנן גם בית התרבות של הקיבוץ ע״י **אריה קסטל** - הבית אמור לשמש משכן לספריה, ארכיון,מועדון, חוגים וכו׳.

ב- 4.6.57 מתקיים חג הביכורים ברוב הדר. התוכנית כוללת עיתון חי. תהלוכת מכונות חקלאיות, מסיבה באמפיתיאטרון. ביום שלמחרת סרט. וביום השלישי לחג - הופעת **מקהלת רינת** בניצוח **גארי ברטיני**.

בחג זה נחנך ״גן אורי״ בטקס שכלל גזירת הסרט ע״י האני אביגד, יוסף אחאי כתב ואף קרא שיר לזכרו של אורי. נגינת פסנתר ע״י ניצה. הקראות ונאומים. את החג כולו אירגן ישראל לרנר.

מספר מאמרים מסכמים שנת פעילות זאת. הראשון של אברהם אהוביה - על מסיבות הסיום של ביה״ס.

השני - של נועה רום, על הריקוד "התבגרות" שהכינה לחג מחזור באותו קיץ, והשלישי - מאמר של בוניה, ארוך ומקיף "אורות וצלילים" - על כל הפעילויות המוסיקליות בחודשיים האחרונים.

בעלון 300 - 2.8.57 - שידור בכורה של ניצה ברדיו - קונצרט מוקלט. דוגמאות מהקלטה זו בקלטת הנלווית.

מקהלת "נצרים" מופיעה בקונצרט בקול ישראל בתוכנית "רון עמי". דוגמאות מקונצרט זה בקלטת הנלווית.

אפשר לסכם שנה זו ולומר שלא הייתה עמוסה בפעילויות עקב המלחמה וגם עקב המצב החברתי שהושפע מבעיית התשלומים מגרמניה, שהעלו מחדש ויכוחים על הכספים הפרטיים, בעיה שעלתה ביתר שאת באותה תקופה. יחד עם זאת שומרים על פעילות שוטפת. נפתח מרכז תרבותי - "גן אורי" עם הגינות והאמפיתיאטרון - שישמשו את הקיבוץ במשך שנים אחר כך.

שנת תשי"ח תהיה שנה שונה מאוד. זוהי שנת העשור של המשק והדבר יבוא לידי ביטוי בפעילויות הבאות:

בראש השנה תשי"ח - 25.9.57 - תכנית חג מגוונת-מוסיקה, הצגה, סרט.

התזמורת המקובצת מתכנסת בנצר ל- 3 ימי חזרות בניצוח **יהלי וגמן**.

לקראת ועידת האיחוד מגויסת נועה רום לעבודה עם להקת מחול שתעבוד בנצר.

במאמר בעלון 307 - 4.10.57 - מפורטות כל הפעילויות המוסיקליות הרבות. ניצה בקונצרט סולו בבית העמק, בוניה כותב שני שירים לועידת האיחוד: "העמק שלנו" "גשם קל דולף בלי הרף", ניצה תדריך את מקהלת האיחוד בועידה ובשירת סולו. השיר "גשם קל" יוצא לאור ע"י המרכז לתרבות (20).

שוב פרוט על תקציב ועדת תרבות ובנוסף להוצאות הרגילות מחליטים לרכוש **פסנתר בכשטיין** במחיר 2150 לא"י. את הפסנתר משיג בוניה מעולה חדש שהגיע מפולין (21).

בעלון 309 - מאוקטובר 57 יש דווח על פעילויות רבות. ועידת האיחוד - כאשר בחלק האמנותי נועה ורקדניותיה, שמואל גדון - קריין, גוסטב ליבק ורחל כוכבי - בצ'לו, מנחם הנדלר במקהלה, ניצה ומאיר רנד בסולי. בועידה מבוצעות יצירותיו של בוניה המוזכרות לעיל.

מתקיימת הרצאה של **דבורה איילון סירני** על המזרח הרחוק ולהקת המחול הבין קיבוצית מופיעה באמפיתיאטרון.

בחודש נובמבר בעלון 310 - אנו למדים על חג העשור שמתקרב. יתקיימו דיונים שונים במשך השנה על אופן החגיגה, על מרכיביה וכו׳. מחליטים להוציא20000 - 25000 לא״י לחג.

בחודש דצמבר מקליטה מקהלת ״הנצרים״ שוב לרדיו והפעם בליווי רביעיית גברים: מנחם הנדלר, יחיאל בן ארצי, מאיר רנד ויצחק. כל זאת בניצוח בוניה.

ישראל לרנר מפרסם מאמר ארוך על חג העשור, חשיבותו ומרכיביו.

חג חנוכה נחוג כרגיל.

בוניה כותב את השיר ״הורה יטבתה״ למילים של גד סואן, לרגל עלייה לקרקע של יטבתה. השיר יבוצע ע״י להקת הנחל (22). השיר יוקלט ע״י קול ישראל.

בוניה וניצה פותחים חוג מוסיקלי ל - 30 מבני החטיבה. ב - 27.12.57 נבחרת ועדת העשור: עקיבא איגר, יעקב אופנהיים, מאיר גבעתי, יוסף כנרי, שמואל סטופניצקי, אריה קסטל, נועה רום, בוניה שור.

המקהלה מחדשת פעילויותיה.

ועדת התרבות פורשת תוכניותיה בעלון 320 - 10.1.58 התוכנית כוללת מערך של השנה.

נפתחים חוגים חדשים: חוג לתודעה יהודית - יוסף אחאי, חוג רעיוני - ע״י אברהם אהוביה, חוג טבע.

בשנה זו יוזמים עריכת **״עיתון חי״** - בראשון ישנם מאמרים, דיווחים, קטעים מוסיקליים ע״י ניצה שור והנינג גלויגר. בוניה מספר על הורה יטבתה. העיתון החי זוכה להצלחה רבה - מתקיים בינואר 1958.

בחודש פברואר נערכים בין היתר, קונצרט - **פנינה זלצמן**, הרצאה - **אורמיאן** - ענייני חינוך, טקס טו בשבט, תכונה לקראת פורים כשנושא החג-לקראת העשור, ארגון הגרלות לחג לאה איגר, וויכוח על אופן חגיגת החג - עם או בלי חברת ״קדימה״ (הנעורים).

יוסף אחאי מתחיל לפרסם הסברים של פרשת השבוע. הוא ימשיך בפעילות זו במשך שנים רבות אחר כך.

יש דיונים לקראת כנס מקהלת האיחוד המקובצת. אישרו ל - 3 חברים להשתתף בכנס זה: ניצה שור, מאיר רנד, מנחם הנדלר. הכנס עומד להתקיים בסוף פברואר 58.

מחליטים על קיום ישיבת מרכז בקיבוצנו.

יוצא קול קורא להכין ולאסוף חומר לקראת חוברת העשור.

בסוף פברואר יוצא מאמר ארוך של **טדיק פיק** על נצר במשך עשר שנים. מאמר חשוב ביותר, אם כי לי חסר שאין בו אף מילה על תרבות הפנאי של האנשים, על חיי התרבות בקיבוץ בכל השנים האלו.

כלב קסטל מחדש את ציור גלגל המזלות בחדר האוכל לרגל ישיבת מרכז האיחוד.

יוסף אחאי מפרסם מאמר משבח לרגל צאת ספרו של שמואל גדון - "נתיבי הקבוצה והקיבוץ". מתקיים ערב קריאה של עדי חרל"פ משל סופרים שונים, התנ"ך , כתבי אנצו סרני ועוד.

מאיר גבעתי מפרסם בעלון 327 - 27.2.58 מאמר חשוב מאוד שאני מסכימה ביותר לתוכנו - "כיצד נחוג את חגינו".

14.3.58 - מעלון 328 - מתחילה להופיע כותרת צבעונית קבועה לעלון הקיבוץ. בעלון זה סיכום ועידת האיחוד שעברה בהצלחה. וכן סיכום חג הפורים שהיה עשיר בהופעות- פעילויות, הפעלות, תחרויות ריקודים, הגרלות ושיאו הצגה לילדים.. "מנגניה העליזים של העיר דימונה" בהדרכה משובחת של בוניה, תמר נוי, נועה רום ועוד.

בחודש מרץ 58 נערכים עיתון חי ובו הרצאתו של גדעון קרסל על טיולו לחבש, יוסף אחאי על פרשת השבוע ואסתר גבעתי - מפי הטף.

נחגגת חתונתם של תלמה ואריה וינר ברוב עם.

תיאטרון "זוטא" מופיע עם המחזה "אוסקר".

ספרים חדשים לספריה.

בעלון 330 - 28.3.58 - אנו למדים על מסיבה לרגל צאתו לאור של הספר "נתיבי הקבוצה והקיבוץ" - של שמואל גדון.

מופיע מאמר של בוניה על מקהלת "נצרים" והצלחתה בכנס המקהלות עם דברי שבח של המפקח עמירן.

חודש אפריל עשיר באירועים. מעלוני אותו חודש אנו למדים על הכנות לסדר, מאמר חשוב מאוד על מקורות הגדתנו - יוסף אחאי. ישראל לרנר מציע לבנות גן שעשועים לרגל העשור, סדרי פסח וטקס העומר נחגגים ברוב הדר, פאר וכבוד שכמובן בוניה, ניצה, נועה רום על ההדרכה. בפסח קונצרט מיצירות היידן, שוסטקוביץ, מנדלסון וברהאמס - בביצוע אלכסנדר טל - כינור, דניאל בנימיני - ויולה, יעקב מנזה - צ'לו, יונה אטלינגר - קלרינט, כולם חברי התזמורת הפילהרמונית. מתקיים טיול לאילת ומוקרן סרט.

בעלון 334 - 18.4.58 - מפרסם בוניה מאמר בשם "אורות וצלילים" = על השתתפות מקהלת "נצרים" בכנס מקהלות **נבחרות** בתל-אביב, מדווח על כנס התזמורת המאוחדת בניצוח **היינץ פרוידנטל**, ניצה שור הופיעה כסולנית ב - 4 שירים מתוך "קרן הפלאים של הנער" מאת מאהלר וזכתה להצלחה רבה.

בעלון 335 - 23.4.58 - תוכניות מגוונות ליום העצמאות, אישור מגרש שעשועים, שיוקם לקראת חג העשור - ביוזמת ישראל לרנר.

בחודש מאי אנו למדים מן העלונים על קשיים שונים בהכנת חג העשור, אי הענות חברים, קשיים לשחרור אריה קסטל מעבודתו באיחוד להכנת תערוכת העשור.

מסיבת העצמאות, נחגגת כרגיל ברוב הצלחה. מקהלות ילדים וחברים, ריקודים, זיקוקים, אוכל (ראה נספח תמונות).

טקס אחד במאי כולל קריאה, שירה, פירמידות, תחזקנה וכתובות אש.

מאמר חשוב בעלון לזכר יהודה לוקסמבורג במלאות עשר שנים למותו.

בביה"ס מוצגת תערוכת העשור = המאמר בעלון משבח את התערוכה. (תמונות מן התערוכה בנספח התמונות).

בעלונים יוצאים שוב מאמרי עידוד לחברים לכתוב חומר לקראת חוברת שנת העשור, מחליטים שחג העשור יהיה חג פנימי.

בחג הביכורים שוב חגיגה מפוארת עם תזמורת מנען, הופעות מגוונות, תהלוכה חקלאית מרשימה עם פרסים. ובערב הרקדנית הילדה קסטן מרשימה את החברים בריקודיה.

יוסף אחאי מפרסם מאמר על משמעות דגלים והמנונים.

ראובן ברקת נותן הרצאה על מדינות אסיה.

בחודש יוני מתקיימת חגיגת בר מצווה, מקהלת "נצרים" מופיעה בבנייני האומה בין 6 מקהלות נבחרות מרחבי הארץ, ונקנים ספרים חדשים לספריה.

לרגל חגיגת העשור המתקרבת מחליט בוניה לכתוב **קנטטה**. הוא פונה אל יוסף אחאי שמתלהב מן ההצעה. מספר שבועות יותר מאוחר הוא כותב את הפואמה בת 3 הבתים: **בצל – נצר** (23).

הפואמה מתארת את נצר - הקיבוץ כעץ צעיר שגדל מתוך הגדיעה ומן הנצר צומח עץ שופע, רענן. פואמה מאוד אופטימית, עם תקוות לעתיד.

לפואמה זו כותב בוניה מוסיקה הכוללת סולו אלט, סולו טנור, מְסַפֵּר, מקהלה מעוֹרבת, תזמורת קאמרית שכללה חליל צד, קלרינט, כינורות, ויולות, צ'לי וקונטרבס (24).

בנספח **ה**2 תמונה של משתתפי הקנטטה+ מאמר של צביה **מיניס** - פלטנר, (אז נערה במקהלת "נצרים") על זיכרונותיה מאז (25).

לביצוע הקנטטה מזמין בוניה את כל אנשי הקיבוץ, יודעי הזמר לשיר, מקהלת "נצרים", מקהלת חברים, כל החברים שמנגנים בכלים שונים ומספר נגני חוץ כמו יקותיאל שור מכנרת ואחרים.

החזרות לקראת ביצוע הקנטטה נתקלו בקשיים מפאת העומס שהיה מוטל על משתתפיה שנטלו חלק בעוד מופעים באותו ערב - זאת אנו למדים דווקא מנועה רום שהכינה מופע מחול לחג המחזור.

ובערב ההופעה 4.7.1958 הייתה הצלחה גדולה ביותר, המתוארת בספרו של בוניה (26) ובעלוני הקיבוץ (27). בשבוע העשור מוצגת ההצגה "מלך בור". התפאורה ע"י ילדי

הקיבוץ, המוסיקה מתוך לחנים של מלחינים ידועים כשהתמליל מותאם ללחנים אלו. לשירי ההצגה נבחרו קטעי מנגינות מ"אלבום הנעורים" של שומן, כמו "אבדה ראשונה" שהותאם לשירי המעיין, "האיכר העליז" שהותאם לשיר הגמדים וכו' (28). (בהצגה זו הייתי אחת מהמשתתפות).

עלוני אותה תקופה מעבירים באופן אוטנטי את אווירת התקופה ואת כל אירועי שנת העשור כמו פתיחת גן השעשועים, מסיבת בר מצווה חגיגית, חג מחזור, מופע מחול מיוחד-"מאבק הנוער על הדרך", יום לדור הצעיר ועוד (29).

לרגל חג העשור של נצר יצאה לאור חוברת העשור לנצר-סרני תש"ח - תשי"ח. היא כללה מאמרים מכל הנושאים שהיוו את מרכיבי החיים הקיבוציים. מספר מאמרים ממנה מופיעים בנספח 2. חלקם עוסקים בצדדים הכלכליים - משקיים, חלקם בנושאי רוח, חלקם בנושאי חינוך. נושאי התרבות לא מוזכרים וזאת משום שכל אנשי התרבות עסקו ביצירת החג. רק אחר כך התפנו לכתוב על כך בעלונים.

חג העשור עבר אך לא הפעילויות התרבותיות. קיץ 1958 מצטיין במגוון פעילויות תרבות. מבחינה מוסיקלית - רסיטל פסנתר - **אברהם שוסברגל**. כנס תזמורת הקיבוצים בהשתתפות חברינו גוסטב, יצחק פרידין ומרדכי רום. ניצה שור להדרכת מקהלת הקיבוץ הארצי. **"מקהלת סטפן קייה"** מפריס לביקור, וקונצרט אצלנו. יהודית סבלדי בתזמורת הגדנ"ע - נוסעת למסע בהולנד, קורסים עם **דוד זהבי ומשה שמיר**, ניצה שור בתוכנית מוסיקה ישראלית ברדיו לרגל שנת העשור. לרגל ראש השנה תשי"ט בין יתר הפעילויות - קונצרט של שרונה וחנוך תל אורן - חלילים בשיתוף יצחק בלסברג - צ'לו וגלי בן אור פסנתר.

בתקופה זו נערכות פעילויות תרבותיות נוספות המפורטות בקובץ "תרבות מס' 3" שבעריכתי.

אפשר לסכם שנה זו ולומר שהיא הייתה עשירה ביותר בפעילות תרבותית, אמנותית, מוסיקלית. כל הכוחות שבנצר נרתמו לפעולה כל השנה ובעיקר לקראת חג העשור.

מגמת העבודה הזו הייתה להראות את נקודות האור והאושר שחיי התרבות הביאו לחברה הנצרית, ועל כך עוד אומר את דברי בפרק הסיכום.

רציתי מאוד להישאר עם הבלטת החיוב והצנעת השלילה. אך בקיץ זה קיץ 1958 קרה דבר שאינני יכולה להתעלם ממנו. זהו לא דבר שולי שאפשר להצניעו, למרות מגמת העבודה.

על האירוע והשלכותיו בפרק הבא.

הערות לפרק 9 – חיי המוסיקה והתרבות מאז הגעתה של ניצה לנצר ב – 1954 ועד 1958 – שנת העשור.

1.ראיון ניצה שור – יולי 1997.

2.ראה קלטת דוגמאות מוסיקליות – מקהלת "נצרים".

3.רחל כוכבי – שיחה – מאי 1999.

4.נספח תמונות – תמונות שונות של מקהלת "נצרים" עם ניצה ובוניה שור.

5.דודיק פור – ראיון – 5.8.97.

6."שלושה אחים" - עריכה גדי קסטל, דיצה שבתאי – תשנ"ט, עמ' 16 – 23.

7.עלון 135 - 23.4.54 + קובץ תרבות מס' 2 – ע. לינדבורג.

8.עלון 161 – 5.11.54.

9.כפרי הגדול – נספח ד יצירה 3.

10.באומל – עמ' 140 - 143.

11.שם – עמ' 47.

12.נתן אלתרמן – מתוך "הטור השביעי" – "נצר-סרני" נספח א7.

13.עלון נספח 182 – 1.4.55.

14.מוסיקה בחיי – בוניה שור – עמ' 14.

15.עלון מס' 196 – 8.7.55.

16.צילום תעודת הצטיינות מכנס המקהלות 1956 – נספח התמונות – תמונה מס' 23.

17.בוניה שור – מוסיקה בחיי – עמ' 15 – 16.

18.תמונות מחג המחזור 1956 – "כינור היה לדוד", מחול מאת נועה רום. בקובץ התמונות מס' 30-35.

19.תמונות ממופע ההתרמה בזכרון יעקב – נספח תמונות מספרים 25,26.

20."גשם קל" - נספח תווים ג שיר 3. קלטת הדגמות – שיר 3.

"העמק שלנו" – נספח תווים ד, שיר 4.

21.בוניה שור - מוסיקה בחיי - עמ' 16-17.

22."הורה יטבתה" - נספח תווים ד, שיר מס' 5.

23."קנטטה בצל נצר" פואמה מאת יוסף אחאי - נספח ה1.

24.קנטטה לנצר - נספח תווים ד6, ד7.

25.תמונות משתתפי קנטטת נצר+ מאמר צביה מיניס נספח ה2.

26.מוסיקה בחיי - בוניה שור - עמ׳ 17.

27.עלוני הקיבוץ : מס׳ 344 - 11.7.58, 345 - 18.7.58. נספח ה2, ה10, ה11.

28.״מלך בור״ - הצגה שהוצגה בחג העשור - נספח ה3.

29. נספח ה - העתקים אותנטיים מעלוני התקופה המסכמים ומעבירים את רוחה ואת מרכיביה כלשונם.

נספח ה7 - תכנית מדויקת של שבוע העשור.

הברוטליות של החלטה זו פוגעת בבוניה – מלחין הקיבוץ. הוא מחליט לפרוש מכל פעילות תרבותית בקיבוץ.

חברו הטוב של בוניה – חיים נורקין – אומר דבר שלימים יסתבר כנבואה – היות וזה התגשם במציאות: "קהילה שלא יכולה לתמוך בכוחות היוצרים שבתוכה, סופה להיעלם" (4).

בוניה מפסיק את פעילותו בנצר ועובר לפעילות מחוץ לקיבוץ, כי ליצור איננו יכול להפסיק. לבקשת מפלגת מפא"י מקים בוניה את להקת "ההד", להקה קולית ברמה גבוהה שעברה במקומות שונים בארץ והופיעה מטעם המפלגה. בוניה כותב הרבה חומר מקורי ועיבודים לשירים ידועים שאותם מבצעת הלהקה (5).

בוניה יוצא ללַמד ולעבוד בקיבוצים אחרים – גן שמואל ורוחמה. גם שם הוא מייסד תזמורת. ברוחמה הוא מעלה שוב את "חליל הקסם" בהצלחה בלתי רגילה. (6). שמוליק טסלר בן רוחמה אז ומוסיקאי חבר רמת השופט היום – מספר שאת בוניה ו"חליל הקסם" זוכרים עד היום ברוחמה.

ניצה ממשיכה בעבודתה בנצר בהוראת מוסיקה וניצוח המקהלות. לשמחתי זכיתי ללמוד בשנים אלו אצלה (7).

בשנת 1960 נוסעת משפחת שור לביקור קרובים בארה"ב, ומחליטה להישאר שם לרגל לימודים.

בוניה לומד הלחנה בלוס אנג'לס בין היתר אצל המלחין קסטלנואובו טדסקו. בוניה מחליט להישאר בארה"ב להמשך לימודיו. לאחר התלבטות רבה המתוארת בספרו ולאחר משא ומתן ממושך עם הקיבוץ מחליט בוניה לעזוב את הקיבוץ ולהישאר בארה"ב ללימודים נוספים.

בוניה יבקר בנצר שנים רבות אחר כך, יפגוש את **טדיק פיק**, אז מזכיר הקיבוץ שיאמר לו "בוניה, מאז שעזבת עצוב ושקט כאן כמו בבית קברות".

אני חושבת שכל העניין הזה היה באמת עצוב וגורלי מאוד. עם עזיבתם של בוניה וניצה חל שינוי בנושאי המוסיקה. תרבות **היתה** כאן, גם מוסיקה. אנשים כמו יהודית בלומברג - חן שהחליפה את ניצה בהוראתה, גוסטב ליבק ועוד מורים שונים, כמו תמר גינת, נועה בורשטיין, מיה שביט, רחל כוכבי בזמנו ועוד.

רבים אחרים וטובים עסקו כאן במוסיקה הגיעו להישגים יפים עם מקהלות ילדים, הצגות עם **צופיה דוינסקה** (הערה 7א') ועשיה נרחבת בתחומי התרבות. אך עזיבת הזוג שור הותירה חלל שלא התמלא אף פעם. הם היו הרוח החיה **בעשייה המוסיקלית** ולזה לא חזר אף פעם הקיבוץ.

נכון, לא היה פשוט לעבוד עם בוניה, הוא היה צעיר אימפולסיבי, שלא הלך בתלם, היו לו דרישות וצרכים של אמן - כפי שציינו כל החברים שראיינתי אותם לצרכי העבודה. הוא היה אקסטרווגנט, שונה ובחברה הקיבוצית של אז, של שנות ה - 50 הוא היה דמות יוצאת דופן. החברה העריכה אותו אך לא הצליחה להחזיק אותו בתוכה. חבל מאוד.

בוניה הצליח מאוד בהמשך דרכו. במשך הזמן הפך למלחין הבית של התנועה הרפורמית בארה״ב, מנהל מוסיקלי - אמנותי של ״היברו יוניון קולג׳ ״, ועוד שורה ארוכה של הצלחות והוקרה בארה״ב (8).

דרכו של בוניה התחילה ברוסיה - שם ספג תרבות רוסית, כתב בסגנון רוסי, כשבא לארץ הושפע ממורו פאול בן חיים ומלחינים אחרים שכתבו בסגנון הים - תיכוני.

המוסיקה שלו שנכתבה בארץ הייתה ועודנה ספוגה ניחוחות ארץ ישראליים של השנים ההם, שנות ה- 50. המקשיב לה מתרגש וחוזר בדימיונו לשנים ההם, האיכות והרמה נשארו.

בוניה כואב עד היום את כאב הפגיעה והעזיבה. בספרו הוא משווה את חייו לחיים של **דוד זהבי**, חברו הטוב מקיבוץ נען, מלחין שהלחין רק בזמנו הפנוי. מעשה החברה השאיר בו משקעים מרים על אף הצלחותיו אחר כך בארה״ב.

ניצה גם היא עשתה חייל והצליחה מבחינה מקצועית כמורה, מנצחת, זמרת אופרה באירופה ומורה ידועה לפיתוח קול. את יחסה לעשייתה בנצר אפשר להבין ממכתב לתלמידתה **מיכל גבעתי**. היא כותבת בשנת 1961: ״... כשאני מקבלת מכתב מאחת הבנות של ״נצרים״ המרחק שבינינו לא קיים אז, נדמה שעוד מעט אני צריכה לרוץ ״למעלה״ לחזרה.

התמונה שיש לי תמיד בראש היא שכל הבנות יושבות במקומות בשתי שורות וחצי, עם נורית בקצה אחד ותמר בקצה השני, כולן רציניות בזמן התרגילים, דבר שעזר להעלות את רמתנו למשהו בלתי רגיל בדרך כלל במקהלות ילדים. זאת אומרת, שרצינות הייתה מההתחלה. אני יודעת כמה שבוניה העריך את כולן וידע מראש שנצליח ליצור ביחד. חוץ מזה הרמה היתה אפילו בימים הראשונים די גבוהה יחסית לגיל. הודות לחינוך המוסיקלי שהיה כבר מהבית, וממאמציו של בוניה קיבלתי ״חומר מוכן״. הפלא היה אילו לא הצלחנו.

עכשיו כשאני שומעת את המקהלה מן הטייפ שהבאנו מהארץ ואחרים ששומעים, מתפלאים מן הקולות הנקיים והביצוע המוסיקלי. נדמה לי שהדרך הייתה כל כך ברורה. קו אחד עם פה ושם ירידות ועליות אבל עם כיוון כלפי מעלה.

סימן השאלה היא לאן יגיעו, היו ירידות ועליות כמו כל דבר חי ומתפתח.

יש בי אמונה בדבר יפה שטעמנו ביחד - סיפוק מעבודה יסודית בשדה האמנות, שקשור בידיעה ברורה של טכניקה אבל שלא הגיעה לביצוע יבש, עם טכניקה בלבד, אלא היה קשור עם לב ונפש. כך הרגשתי בהופעות היפות ביותר שלנו לפני חברי הקיבוץ, לפני האפריקאיים, בזמן הופעות בכינוסי מקהלות, בירושלים עם מקהלות הטובות ביותר בארץ, בזמן הקלטות, בהתרגשות שעברה בתוכנו בהופעת **רוברט שאו** וכו' וכו' וכו'..."

ניצה ממשיכה במכתב בפרטים אישיים הקשורים לילדיה ולמשפחתה בנצר.

מכתב זה מסכם בצורה צנועה ומרגשת ביותר את מפעלה של ניצה בנצר סרני. בוניה מספר על רמתה של מקהלה זו, על האיכויות המיוחדות שלה. וטוען בספרו שבשנת 1960 זו הייתה המקהלה הטובה ביותר בארץ. "לא הייתה כמותה" כך הוא כותב (9).

כשמקשיבים לקלטת הדוגמאות הנלווית מסכימים לכל מילה של בוניה ושל ניצה. כבר כתבתי על האיכויות המיוחדות של המקהלה בהקשרים שונים בעבודה זו, ואני שוב חוזרת ומדגישה שעד היום להקשיב למקהלה, לעיבודיו של בוניה, לעבודתה של ניצה, זה לעבור חוויה רוחנית רגשית מאוד מיוחדת וחד פעמית.

הערות לפרק 10- <u>"פרשת הפסנתר" והשפעתה על חיי משפחת שור בפרט וחיינו המוסיקליים בנצר בכלל.</u>

1. בוניה שור - מוסיקה בחיי - עמ' 16-17.
2. שם - עמ' 17.
3. עלון נצר סרני - מס' 349 - 15.8.58
4. בוניה שור - "מוסיקה בחיי" - עמ' 18.
5. להקת "ההד" - דוגמאות לשירה בקלטת הדוגמאות שירים מס' 14,15,16,17.
   תמונת הלהקה בנספח תמונות לפרק זה - תמונה מס' 1.
6. בוניה שור - מוסיקה בחיי - עמ' 18-19.
7. נספח תמונות - תמונה מס' 2
7א. ראה נספח תמונות - תמונות 4,3.
8. "מוסיקה בחיי" - בוניה שור - עמ' 20-23.
9. שם - עמ' 19.

פרק 11 – חיי התרבות והמוסיקה של נצר סרני בפרספקטיבה קיבוצית כללית.

בשנת 1986 מפרסם ישראל רינג ספר בשם "היצירה התרבותית של הקיבוץ" (1). בהקדמה לספר זה מופיעים חלקים ממצעי יסוד התנועות הקיבוציות (2).
להלן מסי מובאות:

א.מתוך איגרת היסוד של הקיבוץ הארצי 1927 - .. הקיבוצים הביעו (עוד לפני כן) את רצונם להקים את הקיבוץ הארצי על שלושת יסודות: 1. היסוד החברתי – תרבותי. 2. היסוד הכלכלי. 3. היסוד הרעיוני פוליטי. (נא לשים לב - היסוד החברתי - תרבותי במקום הראשון!)

ב.מתוך מצע חבר הקבוצות – נתקבל ב – 1933 בועידת גבע. בפרק הראשון "יסודות התנועה" המשפט הפותח הוא: "שיבת העם לארץ וחידוש חיינו הכלכליים, התרבותיים והלאומיים מחייבים דרך של הגשמה..."
נושא התרבות מופיע בפרקים שונים והקשרים שונים ביתר חלקי אותו המצע.

ג.גם בקיבוץ הדתי מופיע נושא התרבות בהקשרים שונים. בכנס היסוד של התנועה ב – 1935 ובמועצות נוספות. לדוגמא: "... עד כה לא טיפל החבר בתור מוסד בענייני תרבות באופן שיטתי... ועם מצב זה אין להשלים... ברור לכולנו שיש צורך במוסד שיטפל בכל ענייני התרבות הקיבוצית". "... לטפח את אישיותם ויכולתם האישית והקולקטיבית של חברי הקבוצה בחיי החברה ובשטח הדת, התרבות, הכלכלה, המדע והאמנות..."

בנוסף לרצון לאסוף בצורה מסודרת ולחקור את הפעילות התרבותית הקיבוצית, יש אמירה מאוד משמעותית בספר שמתקשרת לאמירה של עבודה זו.
אומר רינג: " הקיבוץ נאלץ להיאבק קודם כל על עצם קיומו, על כושרו לפרנס את עצמו ולנצח בכיבוש העבודה בתוך ביתו. בדור הראשון של התנועה הקיבוצית לא היו הכוח, הזמן והממון להשקעות ניכרות בתרבות. אם נמצאו "תרבותניקים", ראו בהם חבריהם טיפוסים מפוקפקים שנזקקים לשרותיהם אך מלגלגים על מנהיגהם" (3).
אני מזדהה בהחלט עם אמירות אלו.

מעניין לציין שאברהם אהוביה כותב ביומן הקיבוץ מס' 1 ביולי 1948, " מורגש חוסר בחיים תרבותיים, אך לזה לא היה לנו לא הפנאי הדרוש ולא הכוחות המספיקים" (4). כמעט אותן מילים של רינג המתייחסות לקושי של העשייה התרבותית.

בראיונות עם דוד פור (5), וישראל לרנר (6) ואנשים נוספים שראיינתי, היתה ההתייחסות לעניין השני – התרבותניקים. על מקומם המורכב והבעייתי לקיבוץ.

בוניה היה "תרבותניק". מוסיקאי מדרגה גבוהה, פעיל ומפעיל. חברתנו היתה זקוקה לבוניה ופועלו, אך מנהגיו הלא שגרתיים, אופיו הלא קובנציונאלי שיצר לעיתים חיכוכים, צרכיו המיוחדים כאמן שנבחנו לעיתים בפרספקטיבה צרה של אותו רגע, כל אלה הביאו בסופו של דבר לעזיבתו. (יחד עם זאת, אין לשכוח שלבוניה איפשר הקיבוץ לימודים, התקדמות מקצועית וכר פעולה).

האידיאולוגיה הציונית – סוציאליסטית דגלה באדם חדש בחברה חדשה. כל זה לא יתואר ללא צלם תרבותי מקורי. החלוץ היהודי רצה מחד ליצור משהו מבראשית תוך זריקת המקורות הגלותיים, לשוב לארץ וליצור בה תרבות עברית ישראלית חדשה.

מאידך, החלוץ היה אדם עם היסטוריה ועבר פרטי שלא יכול היה להשתחרר ממנו, ולעיתים לא רצה. ממנו הוא יונק את כוחות יצירתו. האמן הקיבוצי היה חלוץ וגם אמן. ומכאן נבעה בעייתיות מעמדו, כי אמן תמיד היה אינדיבידואל, והקיבוץ דרש ויתור על האינדיבידואל לטובת הכלל.

האידיאולוגיה הציונית – סוציאליסטית דגלה בחברה חדשה שוויונית, צודקת וכו', אך לא תמיד ידעה לתמוך באותם שתרמו לה עצמה, בצורה אחרת ולא שגרתית. האינדיבידואליות שלהם היתה בעיה בחברה הקיבוצית.

כשאומר רינג: "קיבוץ העתיד **ללא תרבות עצמית** יהיה נכה רוח, דוחה בעלי יוזמה ובעלי שאר רוח ונידון לקיקיונית חקיינית". הוא אומר במילים אחרות מה שבוניה כתב בספרו "מוסיקה בחיי", כשהוא מתאר מה אמר לו חברו חיים נורקין לאחר פרשת "המפתח לפסנתר" (מוזכר בפרק 10) "אם קהילה אינה יכולה לתמוך בכוחות היצירתיים שלה, קהילה כזו סופה שתיעלם". בוניה מתאר מילים אלו כנבואיות, בראותו את הקיבוץ באחד מביקוריו האחרונים כאן ובהסתכלו על הקיבוץ של היום . לצערי אינני יכולה שלא להסכים לדבריו.

ישראל רינג, מתייחס אל המרתק בגילוי עולמם של יוצרי התרבות הקיבוצית. הוא מדבר על כך שחלק ממקורות השראתם היתה ההוויה הקיבוצית. הוא מתייחס אל האינדיבידואליות שלהם, קשריהם אל מעגלים חוץ קיבוציים שהשפיעו על יצירתם. הוא אומר גם שמכבץ הכשרונות של הקיבוץ יצר את האטמוספרה התרבותית שבה חי הקיבוץ.

במחקרי הבאתי את ההוויה התרבותית בנצר סרני, אף אני רותקתי אל גילוי עולמם של יוצרי התרבות בקיבוצי בכלל ובוניה וניצה שור בפרט.

הגעתי למסקנה שעצם הימצאותם של יוצרים אלו בנצר סרני היא שהפכה את הקיבוץ שלנו למה שהוא היה בשנים ההם. קיבוץ מאוד מיוחד שכבוד גדול היה להשתייך אליו.

לדעתי העיסוק ביצירה תרבותית הוא שאיחד אנשים ממקומות שונים בעולם, תרבויות שונות, חילוקי דעות בכל נושא עלי אדמות. אך ביוצרם יחד את התרבות של נצר הם התעלו מעל כל חילוקי הדעות. הם הצליחו לשים בצד את השנאה, את המרירות, את הקנאה ועוד אלמנטים שלילים שהיו לרועץ לחברתנו הנצרית.

דוגמא בולטת לכך ההבדל בין שנת 1957 – שנת השילומים מגרמניה והשלכותיהם על כל צדדי החיים בחברה, לעומת שנת 1958 – שנת העשור שבה הפעילות התרבותית משכה את הקיבוץ מעלה מעל המצוקות.

היצירה התרבותית היתה הדת החדשה. את הדת המסורתית עזבו רוב מקימי הקיבוץ מכיוון שבצורתה המסורתית היא היתה בעייתית בשבילם.

העשייה התרבותית היא שליכדה אותם סביב עבר משותף, הווה משותף, ועתיד משותף. היא נתנה להם סיכום לעשייה, הווה מעניין ורב תוכן, ותקוות לעתיד. היא היתה הדבק שליכד אותם, האנרגיה שהרימה אותם לספרות עליונות יותר מן הקיום היום-יומי שלהם.

בראיון עם חנה הנדלר, אמי, שהיתה פעילה ביותר בשנים אלו היא אומרת "תמיד היינו עסוקים בהכנה לאירוע הבא, בחזרות, בשירה, בהצגה, בהכנת תלבושות. זה נתן תוכן אחר,מיוחד לחיינו" (7).

היצירה התרבותית חיברה את חברי הקיבוץ אל כוחות היצירה של עצמם, ושל יוצרים קודמים בכל תחומי האמנות. כמו כן חיברה אותם אל המקורות ההגותיים של עמנו כמו התנ"ך, המשנה, התלמוד, הספרות וכו' בדרך מאוד מיוחדת.

היוצרים בנצר היו ספוגי תרבות זו וכאן, עם כל המטענים שלהם יצרו משהו יחודי שהתאים לחברה קיבוצית חיה ותוססת בשנים 1945-1958.

ברצוני להזכיר ולציין נקודה נוספת, חשובה מאוד ואופיינית לקיבוץ זה במיוחד. בעוד שבקיבוצים רבים העשייה התרבותית היתה כל מה שמתאר רינג בספרו ואני בעבודתי זו, כאן בקיבוץ של ניצולי שואה, היתה לה חשיבות ומשמעות בעוד מובנים.

בשנים הראשונות היתה זו תשובה לצורר הנאצי שרצה להשמיד את כל מה שסימלה והיתה היהדות. מכיוון שלעם שגלה מארצו הדת והתרבות היו מרכז ההוויה שלו, מטרת השמדת העם היתה לא רק פיזית אלא גם רוחנית ותרבותית.

העשייה התרבותית כחלק מן העשייה הקיבוצית של ניצולי השואה היתה תשובה לכל מי שרצה להשמידם. במסע הופעות של מקהלת האיחוד בגרמניה הופעתי יחד עם אבי, **מנחם הנדלר** לפני הגרמנים. שאלתי אותו איך הוא יכול להופיע לפניהם עם כל זיכרונותיו כניצול שואה? הוא השיב לי "..להיפך - יכול גם יכול. כנציג עצמי, קיבוצי, תנועתי וארצי זו התשובה שלי לכל אלו שרצו להשמידני. שיראו שהם לא ניצחו אותנו".
אנשי הקיבוץ שלנו היו חדורים רוח זו וביטאו אותה בהזדמנויות שונות, בחגיגת חגיהם, בכתיבה שלהם ובהנצחה.

יהודית באומל מתייחסת בספרה אל קיבוץ בוכנוואלד בפרספקטיבה היסטורית. לדבריה החלום האוטופי של גן עדן, ארץ מובטחת, ממלכת אל אחרית הימים הם חלק מן הרצון והלייטמוטיב של התרבות האנושית (8).

אני טוענת שבעשייה התרבותית של קיבוץ נצר היתה, עשייה, **הגשמה למעשה של החלום**. היא קרבה אותם אל משהו טוב יותר, יפה יותר, שמימי יותר, נכון יותר. ובאטמוספרה של חברה המחפשת דרך להגשמת אידיאלים, לתרבות היה חלק חשוב ביותר.

הבעייתיות של קיבוץ בוכנוואלד, לימים נצר סרני, מועלית בספרה של באומל. היא טוענת שחברי קיבוץ בוכנוואלד, היו ניצולים דרגה ב' כי היו ניצולי השואה המושמדת. לעומת חברי לוחמי הגטאות שהיו ניצולי השואה הלוחמת. הדבר השפיע, לדבריה, על כל אורחות חייהם והביא להצנעת השואה בחיי נצר והבלטת התקומה בין היתר גם בעצם בחירת השם נצר ואחר כך הוספת השם סרני לשמם.

אני מסכימה בהחלט עם דעתה ורוצה להוסיף שלדעתי לעשייה התרבותית היה מקום חשוב ומרכזי בתהליך הריפוי המקשר בין שואה לתקומה. היא הביאה אותם לדרגה עליונה ביותר. היא פתרה בצורה נכונה, בריאה וחיובית את תחושת הנחיתות, שנכפתה עליהם כקורבנות הזוועות בשואה. בתרבות הם התגלו כחזקים, טובים ומוצלחים. התרבות היתה גם מטרה וגם אמצעי בחזרה לכבוד צלם האנוש שבכל אחד ואחת מחברי הקבוצה.

בשנים המאוחרות ביותר, בהתאחד ניצולי השואה עם החלוצים שעלו לארץ לפני השואה - העשייה התרבותית היתה זו שקירבה אותם, קישרה אותם יחד. ועל כך דובר כבר.

מה רבה היתה הדרך שעשו חברי הקיבוץ מאז אותה עצרת תפילה במחנה בוכנוואלד במאי 1945 ועד חג העשור של הקיבוץ ביולי 1958.

(חג ה - 50 נחוג לפני שנה בקיבוצנו ברוב פאר, יופי, הדר והתרוממות רוח. שוב הוכיחה העשייה התרבותית את הכוח הטמון בה גם בעתות מבוכה ומשבר - אך זה כבר נושא לעבודה אחרת).

למזלנו הרב, אחרי עזיבת בוניה וניצה קמו כוחות יצירה חדשים שהצטרפו לקיימים והמשיכו לשאת את גחלת התרבות בקיבוצנו. במשך עשרות שנים נוצרה כאן תרבות חשובה. ומכל אותם ילדים שגדלו כאן ובחרו בתחומי תרבות כעיסוקם **ונשארו בנצר** – המטענים מאז באים לידי ביטוי עד היום.

תלמידיהם של ניצה, בוניה, יוסף אחאי, כלב קסטל, אברהם אהוביה, דודיק פור, נועה רום, ורבים אחרים שאכלסו את נצר בימים ההם, פזורים היום ברחבי הארץ ובעולם. מורשתה התרבותית – מוסיקלית נמצאת בתוכם.

כפי שמספר יקי ברגמן – מוסיקאי בן הקיבוץ המנצח היום ברחבי העולם " החינוך המוסיקלי והחוויות שרכשתי בילדותי בנצר הם הבסיס לכל העשיה שלי. אהבת המוסיקה והכרתה ילוו אותי בכל אשר אפנה" (9).

אשה שכבר ציינתי בהקשר אחר בעבודתי, רחל כוכבי, בת נצר וכיום מנצחת המקהלות הידועה אומרת דברים דומים על ילדותה בנצר סרני ותרומת שנים אלו לעשיה שלה, לתפיסה שלה ולידיעה שאפשר לעשות זאת, כי הרי היא חוותה זאת בעצמה בצעירותה (10).

רבים מבני ובנות נצר נמצאים היום בעמדות בכירות, בכל תחומי היצירה התרבותית, חלקם בהרכבים מוסיקלים ואמנותיים אחרים. נצר סרני ותרבותה הם חלק מישותם האנושית.

אפשר לומר אם כך, שפועלם של יוצרי ומחנכי התרבות והמוסיקה בנצר סרני הצליחו גם הצליחו ויש על מה לשמוח ולהתגאות.

גם אם הקיבוץ שינה ומשנה את פניו, מורשתו התרבותית- חינוכית קיימת בהוויתו של כל מי שחווה את מה שהיה כאן בשנים המוזכרות בעבודה זו.

ואם התחלנו פרק זה בהזכרת ספרו של רינג, נוכל לסיים פרק זה ולומר שבזכות אותם "תרבותניקים" הגענו לאן שהגענו ואשרי כל מי שחווה מה "שתרבותניקים" אלו יצרו.

הערות לפרק 11 – חיי הא.מ.ת של נצר בפרספקטיבה קיבוצית בגליל-ית

1. היצירה התרבותית של הקיבוצים – ישראל רינג – הוצאת ברית התנועה הקיבוצית – ת"א 1988.
2. ראה נספח א9 – התרבות במצעי היסוד של התנועות השונות.
3. "היצירה התרבותית" – רינג – עמ' 1-4.
4. העלון המוזכר בעבודה מס' 1 יולי 1948 + אברהם אהוביה – ריאיון – 14.8.96.
5. דודיק פור – ראיון 5.8.97.
6. ישראל לרנר – ראיון – ספטמבר 1996.
7. חנה הנדלר – ראיון – יוני 1996.
8. באומל – עמ' 150.
9. יעקב ברגמן – ראיון - אפריל 1999.
10. רחל כוכבי – שיחה – מאי 1999.

פרק 12 - סוף דבר - שהוא גם התחלתו - היבטים אישיים של כותבת העבודה.

כשהשתתפתי בקורס של פרופ' שי בורשטיין "מוסיקה בתרבות זמנה" חיפשתי נושא לעבודה סמינריונית. לאחר התלבטות בנושאים שונים הקרובים ללבי כמו מקהלות בארץ, מקהלות בקיבוץ, מלחינים בקיבוץ. חשבתי לעצמי: הרי כל חיי, מאז שאני זוכרת את עצמי, אני שומעת זיכרונות של אנשים על התרבות והמוסיקה בנצר בשנים הראשונות לקיומה. הרי עד היום אנשים מתרפקים בנוסטלגיה על שנים אלו.
מהיכרותי את הדמויות הקשורות לנושא ומסקרנותי להבין מה היה באמת החלטתי לחקור אותו. חשבתי שתוך כמה חודשים אאסוף חומר, אקרא עלונים בארכיון, אראיין מספר אנשים וזהו. אך המציאות הייתה שונה.
שקעתי בחומר הנמצא בארכיון במשך זמן רב. חייתי מחדש את כל מה שקרה, דבר שגרם לי להתרגשות והתעלות רוח.
מתוך סקרנות החלטתי ללכת אחורה בזמן, עד רגע הקמת הקיבוץ, וללוות את האירועים ואת מהלכם מאז ועד שנת העשור. ראינתי הרבה אנשים בקיבוץ ומחוצה לו. הם פתחו לפני את עולמם הפנימי המדהים ואת היסטורית חייהם הפרטיים והשתלבותה בחיי הקיבוץ. רותקתי לכל מיני פרשיות מן העבר שהיום אף אחד כבר לא מדבר עליהם, למרות שוותיקי הקיבוץ זוכרים אף זוכרים אותן.
פניתי לאנשים שהובילו בתחום המוסיקה בשנים ההן. מאיר אהוביה פרש לפני מסכת חיים מעניינת ביותר.
בוניה שור, נאות לפנייתי, אסף והכין הרבה חומר שהביאו לכתיבת הספר "מוסיקה בחיי". סינסיטי 1955. את הספר הוא הקדיש לי (1).
הספר מהווה מסמך נדיר, מעניין ומרתק של אותה תקופה וכן של חייו ודרך יצירתו של בוניה.
הספר מתחיל כרונולוגית מאז שבוניה היה בן 16. בסקרנותי רציתי להבין מאין צמח וגדל בוניה. יצאתי לגלות את עברו הרחוק יותר.
מצאתי את חברו מילדות **זוסמן לין**, שהכיר את המשפחה, העיר וסביבת הילדות. הוא סיפר לי אינפורמציות חשובות על בוניה הצעיר. בנוסף לספר, שלח לי בוניה תווים של יצירות ושירים שכתב ועיבד באותה תקופה (2). בוניה אף שלח לי קלטת המביאה הקלטות נדירות של קול ישראל. בקלטת ביצועים של מקהלות ילדים, מקהלות מעורבות, להקת "ההד" ועוד (3).
ניצה שור, אף היא רואיינה וסיפרה לי רבות על העבר שלה בנצר, על פועלה ויצירתה,

את ספרה של יהודית באומל "קיבוץ בוכנוואלד" חקרתי רבות והוא שימש לי מקור אינפורמציה רב ערך.

בשנים אלו עסקתי בתחומים שונים: גידול ילדַי, עבודת הוראה במוסיקה, המשך לימודים, בין היתר פיתוח קול אצל עדה שור, בתם של בוניה וניצה, שהיא היום זמרת אופרה ומורה בחסד.

כמו כן, יצרתי בתחומי מקהלת ילדים, ריכוז החינוך המוסיקלי בקיבוץ, בתחומי לימודי כלים, הכנת פרויקטים גדולים כמו טקסי חג, יובלות, חגי קיבוץ, מחזות זמר וכל אירוע שמוסיקאי בקיבוץ מעורב בו. פועלם של האנשים אותם חקרתי הָוָוה גורם מדרבן, דוחף ומעודד ליצירה שלי עצמי בתחומים שונים שהזכרתי.

כתיבת העבודה הביאה אותי למחוזות חקר ומחשבה מגוונים ביותר. היא הביאה אותי לזיכרונות מחודשים, לחיבור אל מקורותַי, ולהכרה אחרת לגמרי של ההיסטוריה של נצר ממה שהכרתי קודם. הכרה זו מביאה אותי לצורת חשיבה וחיים שונה ביותר מזו שהיתי חיה וחושבת אלמלא עבודה זו.

ואם אמרתי זיכרונות מחודשים הרי כמה מהם:

זיכרון ילדות מגיל 3-4. בחדר האוכל הישן שבגבעה נערכת מסיבת פורים, ואני מחופשת לרקדנית, רוקדת לצלילי האקורדיון של בוניה. הוא מנגן ומנגן זמן ארוך ואני רוקדת - מרחפת באושר כשעיני כל האנשים מסביב נעוצות בי בשמחה והתפעלות. זהו רגע של אושר שאנצור אותו כל חיי(הערה 3א').

זיכרונות נוספים קשורים לניצה שלימדה אותי בכיתה ג' מוסיקה, חלילית, מקהלה, פיתוח קול. אצל בוניה למדתי לנגן בגיטרה, הייתי צעירה מדי בכדי להשתתף "בחליל הקסם" אך אני זוכרת את החזרות. צעירה בכדי להיות במקהלת "נצרים", אך הייתי מעריצה שלהם וידעתי בעל פה את כל הקולות של כל שיר. ויש עוד הרבה זיכרונות.

בשלב מסוים בוניה וניצה נסעו, נעלמו מחיי. לא ידעתי למה ומדוע ורק מחקר זה הבהיר בפני את העובדות. כפי שכבר ציינתי, על גחלת העשיה התרבותית והמוסיקלית שומרים אף היום יוצרים החיים כאן בנצר, ואני רואה זאת לזכות ולכבוד להיות ממשיכת דרכם של היוצרים משנים עברו.

אמר המשורר " האדם הוא תבנית נוף מולדתו". בעבודה זו רציתי לחקור לעומק ולדעת מה **באמת** היתה מולדתי.

כשכתבתי את העבודה עברו עלי גם שעות לא קלות. כשגיליתי עוולות שנעשו ליוצרים כאן, כאב לי הדבר לא הרפה ממני, רדף אותי והציק לי. הרגשתי הזדהות עם כאבם וצער רב על כך שחלק מן הדברים לא השתנו.

במהלך העבודה קם קושי נוסף. גודש החומרים. חשבתי שהחומר יכריע אותי כי לא רציתי לוותר על כלום. גם קשיים סובייקטיבים שונים גרמו לעיכובים - אך לא רציתי לוותר. בקשתו של בוניה לזהירות עם החומר ששלח לי הקשתה אף היא ואני מקווה שהצלחתי במשימה.

תוך כדי כתיבת העבודה פגשתי במשנתם של גדולי יצירה שחיו בקיבוץ שלי. עם חלקם נוצרת הכרות מחודשת והפעם כפרטנרים ליצירה ולחלום.

גיליתי מחדש את הקיבוץ שלי, את יופיו, מורכבותו ואת הבעייתיות שלו שמשפיעהעלינו עד היום.

הכנת העבודה הביאה אותי לכתיבה וליצירה בכמות ואופן שלא שיערתי שנמצאים בתוכי. הצטברו בביתי כמויות עצומות של חומר על תקופה מעניינת ביותר בתולדותינו. עבודה זו היא תולדת מספר שנות מחקר ואני תודה לכל עשרות האנשים שעזרו לי במהלך המחקר, החיפוש, העיון והכתיבה.

ברצוני להביא משפט שכתבה חברתו של אנצו סרני - חנה סנש – והלחין חברו של בוניה שור – דוד זהבי, מתוך השיר הידוע "תפילה": "אלי אלי שלא יגמר לעולם". זוהי גם תפילתי שלי האישית על העתיד של התרבות והמוסיקה בנצר. ועל נצר בכלל.

קטע נוסף שרציתי להביא, נלקח משיר שכתבתי לכבוד חג ה- 50 של קיבוצי. השיר הוא פרפרזה על שירם של רחל ויהודה שרת "ואולי", מלות הפזמון שלי הן:

"נצר נצר שלי, נצר נצר שלי
את היית, לא חלמתי חלום.
נצר נצר שלי, נצר נצר שלי
את ביתי, לא חלמתי חלום".

יהודית באומל מסיימת את ספרה בדבריו של אברהם אהוביה... החלום היה למציאות, והיום לאחר ארבעים שנה, כשמסתכלים אחורה, המציאות נראית בעינינו כחלום".

אני רוצה להציע נוסח שלי ולומר: המציאות של אז חלפה, עברה ואולי נראית היום כחלום שעבר. אך לא , לא היה זה חלום.

נצר, חיי תרבותה והמוסיקה שלה היו גם היו. לא היה זה חלום אלא **הגשמתו של חלום.**

הערות לפרק 12 = סוף דבר שהוא גם תחילתו –היבטים אישיים של כותבת העבודה.

1. נספח א 10 א׳ - א 10 ב׳ :

א. עמוד פתיחה של הספר ״מוסיקה בחיי״ – בוניה שור.

ב. מכתב מבוניה – 9.3.1995.

2. התווים מופיעים בנספחי התווים.

3. קלטת דוגמאות מוסיקליות.

3 א. ראה נספח תמונות פרק 8 , תמונה מס׳

נספחים

ביבליוגרפיה:

1. עלוני קיבוץ נצר סרני 1945-1960.
2. קבצי תרבות – עדינה לינדבורג – 1994, קובץ שבו ריכזתי את כל פעילויות התרבות בין השנים 1960 – 1945.
3. באומל יהודית. 1994. קיבוץ בוכנוואלד . הקיבוץ המאוחד, ת"א.
4. שור בוניה – מוסיקה בחיי – סינסינטי אוהיו, 21 פברואר 1995.
5. חוברת העשור לנצר סרני – תמוז תשי"ח, יולי 1958.
6. רינג ישראל. 1982. היצירה התרבותית של הקיבוץ. הוצאת ברית התנועה הקיבוצית – ת"א.
7. שנים ראשונות – לקט עלונים - 14.7.1973.
8. לינדבורג דני. 1997. "קריקטורות כמשקפות חיי קיבוץ" עבודת גמר י"ב . נצר סרני.
9. שלשה אחים – על שלושת האחים לבית קסטל בולוניזי, עורכים גדי קסטל, דיצה שבתאי. נצר-סרני – ירושלים תשנ"ט.

נספח א - מאמרים, מסמכים, קטעי עלונים וכד'.

נספח 1א

קטע מתוך עלון הקבוצה בתאריך 26.8.45 - הערב האחרון בגרינגסהוף.

קבוצת החלוצים מברגן-בלזן עושה עלינו רושם עז בהתנהגותם "החלוצית". לבושם צנוע, הם מרבים לשיר שירים עבריים ורוקדים הורה וי"ג'ונגליה" בהתלהבות שלא ראינו כמותה. יש בהתנהגותם עזות, ואבן, הותיקים, הדומים יותר ל"אנשים מן הישוב", מתקנאים בהם במקצת ועומדים קצת מבוישים מן הצד...

הם יקבלו את החווה מידינו. הם יהיו המשך לקיבוץ בוכנוולד.

26.8.45 ערב אחרון בגרינגסהוף... הכל ארוז בחבילות, במזוודות, בשקים... שיחה קצרה, בה ביתבות הוראות אחרונות. עם רדת החשכה - מדורה. בין עצי הגן הרדומים עלתה להבה אדומה וחברים וחברות ישבו סביבה, שקט, אין איש משמיע קול. הרהורים על עבר עצוב ועל עתיד מלא-תקוות... על קרובים אשר לא זכו... חברים מדברים קצרות, וכל אחד מהם בותן ביטוי לגודל השעה. ברק האש נדלק גם בעיניים. הערב האחרון כאן... ומחר? ופתאום - הורה! משתלבות ידים, כתף נוגעת בכתף, ורוקדים בהתלהבות גוברת: עם ישראל חי!

נזכר פיזה, פעיל במרכז "החלוץ" בברגן־בלזן, שהיה אחד מראשי הקבוצה השנייה בגרינגסהוף:

גרינגסהוף וגרספלד היו בעצם הכשרה אחת, ורק המרחק הגיאוגרפי הפריד ביניהן. היתה תנועה מתמדת בין שני המקומות. אינני זוכר כיצד הוקמה ההכשרה בגרספלד אך המטרה היתה ברורה - גרינגסהוף היה מלא ואם רצינו לשמור על החברים ובו בזמן לצרף חלוצים חדשים, היינו צריכים להציע להם תנאים הולמים.

במקביל לצירוף החברים החדשים נערכו ההכנות לקראת העלייה. בהתראה של ימים ספורים בלבד היה על הקבוצה היוצאת לארוז את מטלטליה ולהעביר את המשק לידי הקבוצה הנכנסת. בערב יום א' ה־26 באוגוסט הועבר הפיקוד מהוועד ליעד הזמני שהוקם מקרב החברים החדשים. בין החברים היו יצחק יוקר, פיזה, אהרון גפני ורבקה אנגלרד - כולם נציגי קבוצת המשנה שהצטרפו להכשרה. לאחר שהתכנסו חתימותיהן של שתי הוועדות על רשימת תכולת המשק ערכו החברים מסיבת פרידה ליוצאים. בגן הקיבוץ הועלתה מדורה, נישאו נאומים, והחברים רקדו אל תוך הלילה. בתום הריקודים נעמדו החברים במעגל ובאקט רווי סימליות של נקמה רוחנית העלו צלב קרס על המדורה הבוערת.

נספח מס' א2

הגדת "נחלת יהודה".

הגדה
של
פסח
קבוץ בוכנוולד
תש"ח

חזון הנביא

וכתתו חרבותם
לאתים וחניתותיהם
למזמרות לא ישא
גוי אל גוי חרב ולא
ילמדו עוד מלחמה

השבלים פנימה!...

ראינו עמלנו-כעמל הנמלים:
כל איש יבא כעמר אלמות
גדיש דגן יקום לתלפיות
ושבליו פנימה!
פנימה השבלים.

ראינו עמלנו-זה עמל הנמלים.
כן ירבה לו יברך כפלים
משמני הארץ ומטל שמים
עם שבלים פנימה,
פנימה השבלים...

ראינו עמלנו-הוא עמל הנמלים-
שמרו, איפוא, אחים אוגרי-הבר
ליום מצור יעוט אויב וצר;
השבלים פנימה!
פנימה השבלים!

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם כי תבואו אל הארץ אשר אני נותן לכם וקצרתם את קצירה והבאתם את עומר ראשית קצירכם אל הכהן

השמש במערב יורדת שוקעת
כסו השמים אדם הכליל
מעירות יהודה נוהר העם
בקול מצהלות ובקול חליל
תרועת גיל נשאה באויר
קול ששון קול רנה ושיר
השדה בשבליו עומד לקציר
כל שבולת- מארה שעורים
בא השמש: הקוצר ישאל
הן הן והן -יענהו הקהל
האקצור: ובזה המגל
הן הן והן - יענהו הקהל
חלקה זו: - יוסיף וישאל
הן הן והן- יענהו הקהל
שנת תבואה חדשה
מביאה ברכת האדמה
אסמינו - מלאו בר
יקבינו- תירוש יצהר

כי הנה הסתו עבר
הגשם חלף, הלך לו,
הנצנים נראו בארץ,
עת הזמיר הגיע וקול
התור נשמע בארצנו
התאנה הנטה פגיה
והגפנים סמדר נתנו ריח

הגשם, הגשם
חלף הלך לו
עננים התפזרו ואינם
השדות מוריקים ומשגשגים

העמר

עמר, עמר בן-קמה
זו ברכת האדמה,
הוא יובא, יובא הלום
וינוף תנופה לרום.
מבאר-שבע ועד דן
חג חטה וחג דגן,
פה אל יוגב צעיר
בתנובת הניר.
יברך כל זיו שדי
פרי-עמל, עמל ידי
באה, באה מעמר,
קול נשא ונזמר:

הרינו מוכן ומזומן
לספר ביציאת מצרים.
ליל סדר פסח זה
הוא זכר חללי עמנו.
כלואי המחנות
וכבולי הגולה
זכר הורינו ואחינו
אשר נטבחו
במחנות ההשמדה
זכר חללי כל הדורות
אשר נפלו
על קידוש השם והעם
ועל המזבח
הגאולה וההגנה

והיא שעמדה לאבותינו ולנו
שלא אחד בלבד עמד עלינו.
לכלותנו אלא שבכל דור ודור
עומדים עלינו לכלותנו
והק'ב מצילנו מידם.

שפוך

חמתך על הגוים אשר
לא ידעוך ועל ממלכות
אשר בשמך לא קראו:
כי אכל את יעקב ואת
נוהו השמו: שפך עליהם
זעמך וחרון אפך ישיגם:
תרדוף באף ותשמידם
מתחת שמי ה':

ויחנו במדבר פראן

ויהי העם כמתאוננים ויאמרו
מי יאכילנו בשר, זכרנו את הדגה,
אשר נאכל במצרים חנם
את הקשואים ואת האבטיחים
ואת החציר ואת הבצלים ואת השומים
ועתה נפשנו יבשה, אין כול...
הלא זה הדבר, אשר דברנו אליך
במצרים לאמר: חדל ממנו
ונעבדה את מצרים כי טוב לנו
לעבוד את מצרים ממותנו
במדבר ולמה העליתנו ממצרים
להביא אותנו אל המקום הרע הזה,
לא מקום זרע ותאנה וגפן ורמון
ומים אין לשתות...

הגיע ליל פסח כל העולם
כלו אומר הלל כי בלילה
הזה אוצרות הטללים נפתחים.

טל תן לרצות ארצך
שיתנו ברכה בדיצך
רב דגן ותירוש בהפריצך
קומם עיר בה חפצך
בטל.

טל ושובע מלא אסמינו
הבעת תחדש ימינו
דוד כערכך העמד שמנו
גן רוה שמנו
בטל.

טל צוה שנה טובה ומעוטרת
פרי הארץ לגאון ולתפארת
עיר כסכה נותרת
שימה בידך עטרת
בטל.

החודש הזה
הוא לכם ראש חדשים
ראשון לכל חדשי השנה
חודש האביב
ובחודש האביב
בארבעה עשר בו
פסח הוא
זמן חרותנו
כי בעצם היום הזה
יצאו בני ישראל ממצרים
היום היו לעם

זכור את היום הזה
אשר יצאתם ממצרים
מבית עבדים

היום
אתם
יוצאים
בחודש
האביב

הגדה
של
פסח
קבוץ בוכנולד
תש"ח

נספח מס' 3א

ג ל ג ו ל   ש מ ו ת

השם הראשון שהיה ליישובנו היה קיבוץ בוכנוולד על יד באר-יעקב. עוד לא עברה שנה מיום העליה על הקרקע וכבר החלו מתלבטים במתן שם עברי למקום. בעלון הפסח תש"ט (1949) פורסמו 8 הצעות:

א) שגב (שרידי גולת בוכנוולד)
ב) פדויים
ג) פדות
ד) פלט
ה) חוסן
ו) אלובי יחל
ז) מפלט
ח) גרופית

לבסוף נקבע השם נ צ ר על יסוד הכתובים:

"ויצא חטר מגזע ישי ונצר משרשיו יפרה"

"לעולם יירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר"

בתשט"ו (1955) אושר סופית על ידי הכנסת השם נ צ ר   ס ר נ י.

נספח א4 - טבלת גידול הישוב בשנים תש"ח - תשי"ז.

סוג האוכלוסיה	חברים	מועמדים	הורים	חברת נוער	ילדי משק	עובדי חוץ	סה"כ
תש"ח	83	10	1	-	12	-	106
תש"ט	113	16	1	25	24	-	179
תש"י	108	29	1	65	38	2	243
תשי"א	111	13	2	70	51	3	250
תשי"ב	117	9	7	83	139	-	415
תשי"ג	206	13	19	74	179	-	491
תשי"ד	219	25	99	30	199	-	572
תשט"ו	267	24	59	9	231	-	590
תשט"ז	269	33	60	2	250	-	614
תשי"ז	298	7	27	34	242	-	608

נספח א5

דוגמאות של שירים מאת יוסף אחאי + קריקטורות מאת כלב קסטל משנות ה – 50.

פ ר ש ת ה ש ב ו ע

וי, הָבוּ תַּרְבּוּת, אָמָּנוּת שֶׁל מַמָּשׁ
קְרִיאָה זוֹ לֹא פַּעַם נִשְׁמַעַת.
ה עֶרֶב אֶחָד לְקוֹנְצֶרְט כִּי יֻקְדַּשׁ,
יד נֶעֱלַם כָּל הַלַּהַט.

תָּכְנִית מְפֹאֶרֶת, בִּצּוּעַ נֶהְדָּר,
אוּלָם הַקָּהָל מַה מּוּעָט הוּא!
אִם בֵּן מֵת הַלָּהָג עַל טוֹב וּמֻבְחָר,
אִם עֵת הוּא מְגַשׁ בּוֹ יִבְעָטוּ?

פ ר ש ת ה ש ב ו ע

סֶרֶט, סֶרֶט עַד חֲצוֹת.
מִתְבַּנְּרִים יוֹנְקֵי שָׁדַיִם.
סֶרֶט מְעַנְיֵן מְאֹד
וּמְחַנֵּךְ הוּא שִׁבְעָתַיִם.

בֵּית הַיְּצָרִים, אָכֵן
אַךְ זֶה בִּשְׁבִילֵנוּ סֶרֶט:
הֶרֶג אָב אוֹ רֶצַח בֵּן,
זֶהוּ פִילְם לְתִפְאֶרֶת.

מִי סוֹף סוֹף יָקוּם בְּאוֹן
וְיִגְזֹר עַל יַלְדֵי נֵצֶר:
יְלָדִים, שְׁכְבוּ לִישֹׁן,
אַל תִּפְנוּ לְבֵית הַיֵּצֶר!

מִי יָעֹז וּמִי יַרְהִיב
לְצַוּוֹת עַל יַלְדֵי נֵצֶר?
לֹא חָאֵב יִפְתַּח פֶּה כֵּן,
פֹּה שַׁלִּיט יוֹרֵשׁ הָעֵצֶר

(6)

פרשת השבוע

מזכירות חדשה מתיצבת.

והנה ארבעה מן הצות.

אם שונה הקומה - אין דברו

כל חבר במשקנו יודע:

לא שעור הקומה כאן קובע;

לא קומה - הרמה כאן עקר!..

---

(7)

פרשת השבוע -

מזל לכסאות! על כסא שבכנסת

ישקוד החבר, שהוא לא יתפס עוד,

על כסאו הזה שומר, אל ישב עליו זר.

אלו לכסא המצע לאיש נצר

לראות להיטות, לא יעזר כלל היצר.

רואה שזהו אין קופצין כל עקר.

---

(8)

פרשת השבוע -

הם הטרידו מורים כל ימות השנה.

חצי חדש ותמוז בא. היתה כונה

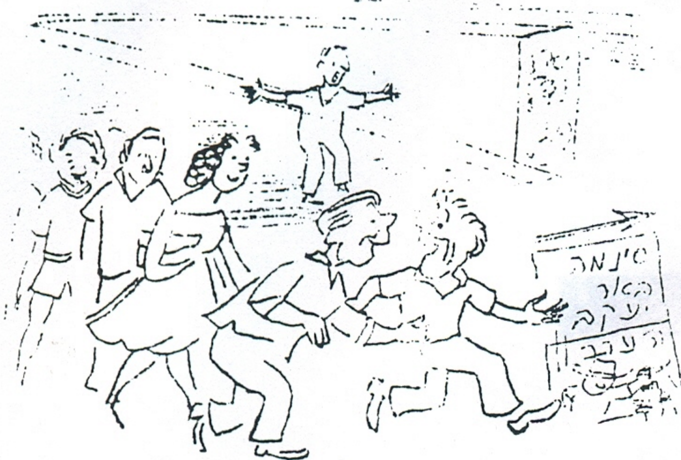
לתת נפש מעט למורינו, לנוח.

אולם הפך הם נצלו מסבות הטיול,

נפלו. גם אל הגן, כפוהו לקנות

ולספק להם קצת מצב-רוח.

(9)

פ ר ש ת   ה ש ב ו ע

סוף סוף השג רמקול, הובאה גם עדשה,

גם המרחק המדייק נקבע לסרט.

מתרגמן חסר; הבעיה קשה.

יום יום כך תתעורר פרבלמה חדשה...

נלך למושבה - והשאלה נפתרת...

(10)

ש ש ו ן   ו ש מ ח ה   ל י ה ו ד י ם   מ ע ת ה   ו י ו ם   ט ו ב !

פ ר ש ת   ה ש ב ו ע

רמו, כנראה, על המן הבוגרים

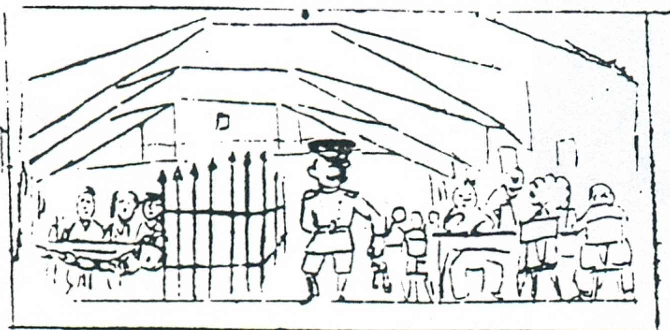
ובטלו השנה כאן את חג הפורים.

הבנים שבמשק בגיל נעורים

נטלו היזמה וגורמים יטורים

לציורת בתבעם ציורי עטורים.

(11)

I

II

פ ר ש ת   ה ש ב ו ע

חדר אכילה שבנינו גדול ומפאר,

עשוי להכיל בתוכו כל הטף והנוער!

חלילה! חברת ילדים ככה לא תתאר.

חדר אכילה חדש זה באכילה הוא בית סהר.

נער רוצה בחיים משלו, ועל כן

ניחו לו, תנו לו לחיות, לשם מה הוכוח?

חלילה! חדר אכילה כזה לא יתכן:

חדר אכילה ישן זה הן הוא בית חולי רוח!

(12)

פרשת השבוע -

מה הרעש?

ועידה יש,

מתכנסה

באפיקים.

היא נפתחת.

חושב יחד

עם תיקים

ובלי תיקים.

(13)

פרשת השבוע -

הוחלט במשק על סדור חדש:

חג בעמק לדמי חדארן

על פרוח ונדביק בול משמש

ונתגלגל שנה בבית השחר.

אז הירוק לקלט עולים וזבל.

הן לא נשאיר אותה ריקה בינתיים.

אז ישובנו עד שבעה יגדיל,

אז יתרחב משקנו שבעתיים.

(14)

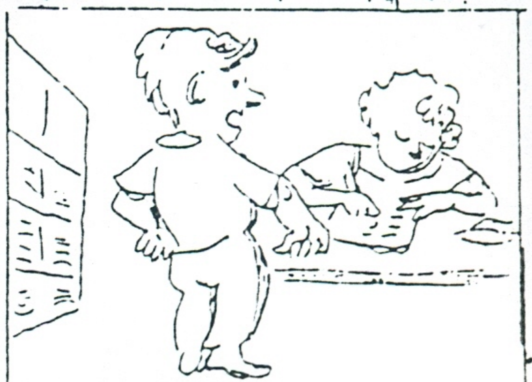
פרשת השבוע -

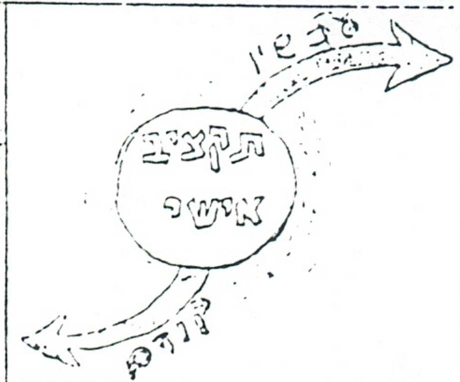
תקציב אישי לאספקה חשב חשוב:

הזמנתי ללא ערעור מיד נרשמת.

ומעתה אתה נדון ל"לך ושוב":

- הזמן חולף, הזמנתך תמיד קיימת.

- ושוב אינך קובל, ושוב אינך צועק

כמנהגך מאז, פמימים ימימה.

על כרחך אתה אומר: אך זה השג,

עוד צעד בדרכו של הקבוץ קדימה..

פ ר ש ת   ה ש ב ו ע –

„קבוץ נצר־סרני מזמין"
ברחוב אלנבי ככה קראנו.
כב„סדר" ממש – כל דכפין,
ועל כן הזדרזנו ובאנו.

המזכיר משום מה לא מעט,
מגמגם ומנסה לדבר עוד:
„הנסוח לקוי במקצת...
כונת הדברים היא אחרת..."

לא נכביד עליכם ביותר,
יום אחד בלבד לא נשתקע
ביום א' עם אור נתעורר
ונשוב, ופה לא נתמהמה.

האורחים משיבים: „הזמנות –
הנה באנו, שבת נבלה כאן."
ובעוד המזכיר משתומם,
הם שורקים התרמיל מן השכם...

הבנים – בני מצוה, מצטרפים למנין;
הם לובשים רצינות, מדברים לענין,
כי על כן הן הגרו, בני מצוה הם.
ואילו ההורים – מה מוזר [illegible] –
ביום חג הבנים בחרו דרך צחוק,
וקשה להבין מה הטעם?

100

17

פרשת השבוע

איתן נעמד ומבאו לא נזוז עוד!
מפעל התרבות ישתק פה בליל.
פה יוסל-אפולו שובת עם המוזות,
ואיש לא יוכל להנות, להשכיל.

אשם הקהל הוא אינו מסייע.
אם יש לעשות - מתחמק הוא פשוט.
עדות תבקשו? כל חבר הן יודע
כיצד נענו בחג העצמאות.

18

פרשת השבוע

מי הוא הרוקד בכח?
הבמה הן תהרס.
מבלם הוא בלי מנוח,
מבלטת לו על כרס.
הזדמנות זו אין לזנוח,
וזוכה המדריך.

19

פרשת השבוע

הספינה מצפה כבר נוחת
וגדולות ונצורות היא מבטחת
לזקן ולנער גם יחד.
הקברנים, אזר אמץ! אל פחד,
אם סירנת הים קצת מפתה...

נספח א6

ח י י ם   א נ צ ו   ס ר נ י

(מדברי משה שרת בעצרת זכרון לחיים אנצו סרני בנצר סרני)

חיים אנצו סרני היה אחד הגילויים המופלאים, המנחמים והמעודדים של נצח ישראל, של הרצון והחזון הלאומי המתלקחים פתאום בכוח אדירים בלב יהודים רחוקים ותלושים, הנטולים לכאורה כל יניקה משרשי הוויתו של העם, מכל השפעה טבעית קולחת מאליה של סביבה יהודית וחוויות יהודיות. כזאת היתה הופעת תיאודור הרצל, כזאת היתה דור אחד לפני כן הופעת הברון אדמונד רוטשילד, כזאת היתה דור אחד אחרי כן הופעתם של אישים כיוסף טרומפלדור, כפינחס רוטנברג, כזאת היתה במקומו ובדורו דריכת הכוכב הנוצץ בשמי תנועתנו, אשר שמו היה - אנצו סרני.

איש איש וייעודו, איש איש וגדולתו המיוחדת לו, איש איש ודרכו ופעלו. היו אלה ניצוצות, שהתלקחו ללהבות מתוך ערימות אפר, שנצטברו לכאורה במשך דורות. היתה בכך בשורה, כי לא נס ליחו של העם הזה, כי לא יידח ממנו נידח. היתה בכך התקיימות הקריאה הגדולה מלפני דורות: פ ק ו ד   פ ק ד ת י !

החלוץ מאיטליה, אותו בן-רומא גוץ ושחרחר, היה בעיניגו כגחלת בוערת תמיד. כאשר בא אלינו עם רעיתו עדה, זוג יחיד ומיוחד במינו, עבר כבזק את כל הדרך הקשה והארוכה וזכה לקפיצת הדרך אל ההתאזרחות השלמה בתוכנו. אפילו נתייחד בתוכן משלו ואפילו לא הגיע אלא לידי רפרוף בינו על פני ערכי תנועתנו ונכסיה, אומרים היינו: דיינו. אולם הוא נכנס כמעט מירם בואו לפני ולפנים של ההווי החברתי והאנושי שלנו, לתוך בעיות החברה וחיי האדם בתוכנו, ועד מהרה הגיע לאחיזה בשרשי הווית מפעלנו. הן מעולם לא ידענו כל זרות בפגישותינו אתו. לא שהיו מחיצות ונפלו, אלא כאילו מלכתחילה לא היו קיימות מחיצות כלל. ואין זאת אומרת, שנתבולל ונטמע בקרבנו. שום אישיות אינה מתבוללת ואינה נטמעת. גם בלכתו בקרב שורות המחנה שמר תמיד על עצמיותו המיוחדת.

הוא לא נשאר בתוכנו בן שבט, באותם הימים שהגיע לתל-אביב, כשעבר להיות פועל שכיר-יום ברחובות וכשזכה להיות עם יורדי אבן הפינה למשק קיבוצי מפואר כגבעת ברנר, באותם הימים עצמן לא היו עולי איטליה אלא שבט צעיר ודל בתוכנו. אולם חזקה עליו, שלא היה נשאר בן שבט אפילו היה כבר קיים שבט זה באותם ימים. הוא בא מאחת הקצוות הרחוקות, כמעט מן הסמויות מעינינו באותם ימים, אל המרכז, אל לב התנועה, וכאילו מיד, כהרף עין, גילה את היכולת הנפשית ואת הכושר השכלי והמעשי, לצאת מן המרכז אל הקצוות, אל קצוות שונות ומרוחקות ולהיות בכל אחד מן המחנות הניצבים בקצוות אלה בן-בית, שליח של מולדת, המזדהה עם נשמת אותו קיבוץ יהודי, שאליו נשלח: בגרמניה, בארצות הברית, בצרפת, בהולנד, באנגליה מעבר מזה ובמצרים ובבבל מעבר מזה, ובאחרונה - במחנות הפליטים באיטליה, באימוני הצניחה, בערב הצניחה ולבסוף במחנה דכאו.

מעולם לא טישטש את עצמיותו. בכל מקום נשא את דגלו ברמה ודגל בדרכו המיוחדת: סוציאליסט, איש קיבוץ, התגלמות של כבוד יהודי, יקוד של אידיאליזם, אידיאליזם מתגשם. תמיד ובכל מקום היה אח ליהודים שהקיפוהו ולא הכירו בו כלל את הזר, את המיוחד, את הטירון, כותיק ורגיל היה, כאזרח המולדת, יותר מזה, כאזרח ההיסטוריה והתודעה היהודית.

הוא היה איש המצפון הנוקב. ואני מניח, כי לא הספיק לספר ולא סיפרו עד היום, ושוב לא יספרו לעתיד לבוא את הנפתולים ואת המאבקים העצומים והמזעזעים שהיו לו עם מצפונו, ואשר בהם ידע לציית גם למצפונו וגם לצו היהודי ולהגיע למזיגה של אמת.

נספח אל

מתוך הטור השביעי "נצר סירני"

מה באמר למול פסק ועדת השמות?
באמר: "בצר-חיים" שם באה
וטבעי הוא.
שתי תביעות של עקר בתקימו בו
שלמות:

גם תכבו באמן,
גם צלילו עברי הוא.

שם באה וצלול. במוקיו בצדו.
סמליות-וממש בו חברו, יחד באו.
...אבל רק זהותו, משמעו, תכליתו.
בעלמו מתוכו. בחבאו.

ממפת ישראל הוא יצפה כמחריש
ולאלפי עוברי-ארח יזכיר הוא בפעל
כל דבר הדרוש, חוץ מזכר האיש
שאת שמו הוא בועד לשבן ולקבע.

אין ספק: עבריות המפה הרשומה
ושמירת צביובה היא חובה מסכמת.
אבל איך לשבות את קורות-האמה
בגשתן למפה
בה לטבע חותמת?

איך לטבע אותן מלחרת בה סמן
במקרה כמו זה? כאן תובעות
הן בדעת
להשאיר ולהכיר את עקבות
עצמן
אבל לא את עקבות דיבוריו של ועד...

זר צלילו של השם לעברית?
ענין צליל
הגדרה דיקבית לא תמיד תכילהו.
הבגון הנמסך בתוך שם, כבחליל.
בידי איש וצבור ותקופה - זה צלילהו.

לא בתרים לשמות-לעז בקשר כאן ביד,
אף לכל סבגוריה על כך באמר: דמין
אך האין, למשל, צליל עברי במקצת
למין שם כמו טבריה ... אף הוא
מלשון רומי...

זאת עשתה יד קורות הימים.
מי יפריד
בין הצליל לביבה? היא עשתה
זאת אפילו
לשמות רחוקים מכל שמץ עברית
ומי עוד שואל
איזה צליל הוא?

זר תקופה ומיבה. עם שאר העוברים
שמו של אבצו סירני עבר בשעריה.
זר צלילו. אך קבעתהו תחית-העברים
באחד היפים וזכים בשיריה.

בקבלבו, איפוא, גם אבחבו לבוף
בלא עבוד... ובשאיר לו הביר.
סתו וקיץ
יאבקוהו של שלט בדרך... כך טוב...
שם קורן הוא. חבל כי יושם
עליו חיץ.

נתן א.

נספח א8

הצעת חוק "נצר סרני"

(הוגשה ביזמת חברבר חיים בן אשר על ידי 32 חברי כנסת בה' בכסלו תשמ"ו)

חוק נצר סרני - היישוב "נצר" ייקרא מעתה על מפת ארץ ישראל "נצר סרני".

דברי הסבר

חברי קיבוץ נצר (בוכנוואלד) החליטו לשאת את שמו של השליח הצנחן חיים אנצו סרני, אשר נרצח במחנה ההסגר בדכאו ב-18 בנובמבר 1944, ובחרו לקרוא ליישובם: נצר סרני.

ועדת השמות שעל יד משרד ראש הממשלה, מתוך התנגדות עקרונית לצליל של שם זר על מפת הארץ, לא אישרה את החלטת חברי נצר והחליטה על השם נצר חיים.

מציעי החוק "נצר סרני" סבורים, כי מרובים הישובים הנושאים את השם חיים וביניהם ישובים על שמם של חיים נחמן ביאליק, חיים וויצמן, חיים ארלוזורוב וחיים שטורמן (מעוז חיים, גבעת חיים, כפר חיים, קרית חיים וכו') ומתוך כך אין בשבע השם שקבעה הועדה הנ"ל משום מתן זכרון של ממש לצנחן, אשר מסר את נפשו על אהבת ישראל וכבוד האדם בבית המורת הנאצי במלחמת העולם השניה. צורה זו של שם איבה מעלה כל גוון חי לדיוקן האישי של אנצו סרני ולייחוד שליחותו בלב האומה וילדיה. ונמצא אנצו סרני סמוי ללא בת-קול בשם של יישוב במרכז הארץ, ואינו זוכה להשארת הנפש על מפת ישראל.

לנימוקים העקרוניים הנ"ל מצטרף טעם אנושי של חברות קרובה לאיש, אשר במעגל גורלו באסון מעגן נלקח ממנו בנו יחידו, היחיד אשר נשא את שם המשפחה היהודית העתיקה מאיטליה - דניאל סרני.

ומרובים הם בין אזרחי ישראל הסבורים, כי אין הצליל "סרני" פוגם באוזן העברית, וכי שורש היסטורי לו באחת התנועות המשיחיות בישראל.

ולו גם החלטנו למחוק כל צליל שם זר לבל ייזכר על מפת הארץ (כגון: כפר מסריק, בלום, רופין, ברנדיס, סאלד, תל מונד וכו' וכפר טרומן, הר הרצל בבירת ישראל - שמות אשר מקיימים אותם גם אחר קום המדינה), הרי גילוי קידוש השם בימינו ראוי להנחלת מורשת שם על פני מפת א"י - במעשה חקיקה מיוחד.

מתוך כל האמור לעיל משוכנעים מציעי החוק, כי על הבית לאשר את רצונם של חברי קיבוץ נצר ולקיים את השם "נצר-סרני" על מפת הארץ, אשר מסבה, בשליחותה ומתוך בחירה שבלב הלך החלוץ הראשון מאיטליה סרני בשביל העקידה עד סופו בדכאו.

104

נספח א9

התרבות במאעי היסוד של התנועות השונות

"איגרת היסוד" של הקיבוץ הארצי נכתבה ב-1927 על-ידי מאיר יערי וריכרד ויינטרוב בשם הוועד-הפועל, ובה נמצא בין-השאר:

"הקיבוצים הביעו (עוד לפני-כן) את רצונם להקים את הקיבוץ-הארצי על שלושה יסודות: א) היסוד החברתי-תרבותי, ב) היסוד הכלכלי, ג) היסוד הרעיוני-הפוליטי". (שים-לב: היסוד החברתי-תרבותי במקום הראשון!)

..."השאיפה לשוויון, לשלימות ולחופש הם שלושת יסודות הבראשית אשר, אם יהיו שמורים בליבות חברינו, אין לך קושי ומשבר כלכלי, אשר יעביר אותם על דעתם". - "אם לא נבסס את התא הבודד הן במובן משקי והן מבחינה תרבותית, הפרספקטיבה הכי-נועזת לא תעמוד לנו בשעת-צרה."

..."מה עתיד הקיבוץ הארצי לחדש -להוסיף לחיינו בארץ ובגולה?... ד) היכולת התרבותית היתה עד עתה מוגבלת ונשארה קופאת-על-שמריה בפינות בודדות. על הקיבוץ הארצי יהא מוטל ליצור מוסדות תרבות, כגון: כלי-מיבטא, ספריה כללית ומוסדות חינוך, הכנת כוחות הוראה, הדרכה מקצועית ומחזורי הרצאות." (ספר "השומר הצעיר", כרך א', ע' 158-162)

יסודות ותקנות של הקיבוץ-המאוחד - נתקבלו במועצת הקיבוץ-המאוחד בפתח-תקוה באוגוסט 1927.

בין היסודות מוצאים אנו כסעיף ח' (בסוף הרשימה): "חינוך ציוני-סוציאליסטי של החברים."

בפרק "הקשרים עם חוץ לארץ וקליטת העליה" כתוב כי על הקיבוץ לשקוד "על החינוך ההסתדרותי, על העמקת-התוכן הקיבוצי, על פיתוח ערכי תרבות העבודה והשפה העברית בתוך העליה העובדת, החלוץ והנוער בגולה."

בפרק "הקיבוץ וההסתדרות" כתוב: "הקיבוץ הנו צורת חיים בעלת ערך עצמי ומכשיר הכיבוש, היצירה והמלחמה של מעמד הפועלים העברי בארץ ישראל, ומגשים את מאוייו ותפקידיו-החלוציים לאומיים-מעמדיים." ("שורשים" ב', ע' 259-260)

מצע חבר הקבוצות - נתקבל בועידה השלישית בגבע, תשרי תרצ"ג.

בפרק הראשון, "יסודות התנועה", המשפט הפותח הוא: "שיבת העם לארץ וחידוש חייו הכלכליים, התרבותיים והלאומיים, מחייבים דרך של הגשמה... הדרך הציונית-סוציאליסטית"...

בפרק השני, "יסודות הקבוצה", נאמר: "ג. הקבוצה בונה את חייה על חינוך עצמי של הפרט, על העלאת יחסי האדם, על שיתוף מכסימלי"..

בפרק השלישי, "דרכי הקבוצה בהתישבות", כתוב בין-השאר על "הצרכים ההכרחיים של האדם העובד... לשם מילוי צרכים כלכליים, חברתיים ותרבותיים, שבכוחו של ישוב גדול לספקם".

בפרק הרביעי "תפקידים", כתוב בסעיף ב': "חיזוק כוחה הכלכלי, החברתי והתרבותי של הקבוצה." (ברוך בן-אברהם, "חבר הקבוצות", ע' 317-319)

הקיבוץ הדתי - כנס היסוד שלו (בשם "חבר הקבוצות של הפועל המזרחי") התקיים בשנת תרצ"ה. המועצה הראשונה כונסה בשנת תרצ"ח, והשניה - בשנת תש"א - בשם "הקיבוץ הדתי". בהחלטותיהן של שתי המועצות הראשונות נמצא בין-השאר:

"עד כה לא טיפל 'החבר' בתור מוסד בענייני תרבות באופן שיטתי, ועם מצב זה אין להשלים...ברור לכולנו, שיש צורך במוסד שיטפל בכל ענייני התרבות שבקבוצות."

בסעיף "השתלמות" נאמר: "2. על מוסדות הקיבוץ לדאוג להשתלמותם של החברים בידיעות היהדות ובהשכלה כללית למען העלאת הרמה התרבותית בקבוצות ולשם מילוי תפקידים מרכזיים בשטח זה בקבוצות ובקיבוץ."

בסעיף "ספרות" נאמר: "א. המועצה מביעה הערכתה לעתון הקיבוץ "עלונים"...המועצה מטילה על המזכירות לשקוד על הופעתו הסדירה של הבטאון כירחון קבוע. ב. המועצה מציינת, שגמל הצורך להתחיל לפתח פעולה ספרותית עצמאית, בכדי לתת ניב ללבטי החברה הקיבוצית הדתית, לעצב דמות היחיד בה ולקבוע דפוס להווי חדש, ההולך ונוצר בקבוצה הדתית..." (ב"תקנון האגודה" של "הקיבוץ הארצי", שנוסח בתקופה האחרונה, צויין כאחת המטרות: "ז. לטפח את אישיותם ואת יכולתם האישית והקולקטיבית של חברי הקבוצה בחיי החברה ובשטח הדת והתרבות, הכלכלה, המדע והאמנות"). (מתוך תדפיסים של "הקיבוץ הדתי").

ליקט י' ר'

נספח א10 א'

העמוד הראשון מספרו של בוניה שור - מוסיקה בחיי.

Preface

In the summer of 1994 I received a letter from Adina Handler-Lindenborg who is a member of Kibbutz Netzer Sereni in Israel. She had a project in mind for her school: to write a thesis about the state of music in the 1950's in her kibbutz and the climate for artistic activities in that time. She asked me, if I would I be interested in sharing with her all the information I had regarding that period and send her some of my compositions written at that time.

First I thought that I could record my recollections on a cassette and send with it several of my choral and orchestral scores preserved in my private library. After some reconsiderations, I decided to put on paper not only the data she was interested in but expand to preceding periods in my life that brought me to Netzer Sereni and made me the person I am remembered by my contemporaries.

I hope that this monograph will shed light not only on my personal life in the kibbutz but also on the interrelationship between an artist and the community of a collective settlement in Israel in the 1950's,

Bonia Shur

February 21, 1995
Cincinnati, Ohio

106

<u>**נספח א10 ב'**</u>

יום ה' מרס 9 1995

עדינה היקרה:

מחר, יום ששי, אני אשלח לך את הספרון שלי *"המוסיקה בחיי."* אשלח לך את החומר בדואר רשום בכדי להבטיח התקבלותו בנצר. כפישכתבתי במכתבי הקודם שנשלח לפני יומיים, אנא **תאשרי בכתב או בצילצול קצרצר בטלפון** שהספרון הגיע. כמה יצירות אני שולח לך במעטפה מיוחדת יש לי עוד יצירות אחרות שאדבר עליהן לאחר שתקבלי את החומר.

אני מבקש שהספרון לא "יטייל" מיד ליד בקיבוץ אלא ימצא רק בידיך. <u>הכתיבה שלי מאוד אישית, גלוייה ואינטימית ויכאב לי מאוד אם משמכוון רק עבורך אישית יהפך לרכילות בקיבוץ.</u>

צילמתי בלייזר מספר תמונות בהן תכידי חברים שניגנו בתיזמורת ושרו במקהלה. למשל, בתיזמורת ניגנו: חיים ברלינרבלאו, מילק, זיוה רייפלד, רנטה פיינגרש, קרלה, שמוליק וצ'סיה סטופניצקי, אהרון קצ'קה וכו'

הספרון מכוון גם לידידי בארצות הברית ולכן הוא כתוב באנגלית. אני מקווה שמלאתי את בקשתך.

בוניה

נספח ב. קלטת יצירות ועיבודים של בוניה שור.

	זמן
1. שימי ידך – עממי – עיבוד - בוניה. ביצוע – מקהלת ילדות.	1:03
2. התשמע קולי – זמר נוגה – רחל. בוניה שור. ביצוע – מקהלת ילדות.	3:45
3. גשם קל – בוניה שור. ביצוע – מקהלה מעורבת.	1:10
4. לי אבא הביא סביבון – שיר לחנוכה – עיבוד לשני קולות, בוניה שור. מקהלת נצרים בתחילת דרכה. ב :2 קולות.	1:05
5. סביבון סב סב סב – שיר לחנוכה. עיבוד – בוניה שור. מקהלת ילדות ב – 3 קולות.	0:55
6. פזמון הגז (עז וכבש) – מתתיהו שלם. עיבוד – בוניה שור למקהלה מעורבת.	1:20
7. טל – תפילת טל – מוסיקה ועיבוד בוניה שור. לסולנית אלט – ניצה שור+ מקהלה מעורבת.	1:55
8. שיר הזורע (חרשי חרשי מחרשתי) עודד אבישר – מ. זעירא עיבוד לאלט+ מקהלת גברים. סולו ניצה שור.	1:30
9. שועליו של שמשון : מ. זעירא. עיבוד לאלט להקת גברים וליווי גיטרה.	2:05
10.במצלתיים ובתופים : עיבוד לשני קולות שווים+ גיטרה.	0:55
11. שימי ידך : עיבוד למקהלה מעורבת + גיטרה.	1:00

12 . ר'ב ברכות - מתתיהו שלם. 1:40

עיבוד לקול אלט, להקת גברים, אקורדיון, קלרינט, גיטרה וכלי הקשה.

13. שיר השומר - א. לין, בנימין עומר. 1:40

עיבוד למקהלת גברים, טנור סולו וגיטרה, מלווה - בוניה שור.

14. שיר שמח - ללהקת ההד - להקה מעורבת+ להקה כלית. 1:00

15. הדוב והדבש. 2:47

עיבוד ללהקה קולית.

16. שיר שוויצרי - שיר ההד. 1:30

17.שיר אמריקאי - The Gospel Train 1:30

להקת גברים + ליווי גיטרה.

ג. נספח תווים של יצירות המופיעות בקלטת.

110

שימי ידך

ל-3 קולות שוים בלווי גיטרה

מנגינה עממית
עבוד: בוניה שור

Vivo (♩ = 122)

גיטרה

Solo

קול

Chorus

סופר׳

אלט

mf

mf

mf

mf (pp)

mf (pp)

mf (pp)

112

Coda

שימי ידך בידי

אני שלך ואת שלי. הי הי גבלינה

בת הרים יפיפיה.

*) בפעם האחרונה השיר מושר ב [illegible]
בלי מלים; סופרן I - לי
סופרן II - לי

113

שיר 2 בקולות

זֶמֶר נוּגֶה

למקהלת נשים

מלים: רחל

מוסיקה: בוניה שור

Andante (♩ = 60)

Piu Mosso — Meno Mosso — rit.

a tempo

Lento (♩ = 54)

dim. pp

(20) cresc. Accelerando

cresc.

cresc.

p

p

mf Moderato (♩ = 84) (25)

mf

mf

f

dim. mf

dim.

dim.

div.

mf

(30)

mp

mp

(35)

mf

mf

mf

f

15

(40)

dim.

dim.

(45)

dim.

(50)

p

div.

p

Allargondo

sf A tempo

pp

pp

pp

(55)

rit.

A tempo

dim.

dim.

dim.

pppp

ppp

pppp

הַתִשְׁמַע קוֹלִי, רְחוֹקִי שֶׁלִּי,
הֲתִשְׁמַע קוֹלִי, בַּאֲשֶׁר הִנְּךָ –
קוֹל קוֹרֵא בְּעֹז, קוֹל בּוֹכֶה בִּדְמִי
וּמֵעַל לַזְּמַן מְצַוֶּה בְּרָכָה?

רחל

נצר · סרני 28 למרץ 1959
בוניה שיר

117

p *sempre piano* (20)

טַף טִף רֶף־הָ בְּלִי לֵף־דוֹ קַל שֶׁם־גֶ קַל שֶׁם־גֶ קַל שֶׁם־גֶ

לֵף־דוֹ קַל שֶׁם־גֶ טַף טִף טִף טַף טִף

קַל שֶׁם־גֶ קַל שֶׁם־גֶ טִף טַף טִף טַף לֵף־דוֹ קַל שֶׁם־גֶ

הָ־רֶף־גֶ־שֶׁם קַל

mf קַל *p* שֶׁם־גֶ

טִף טַף טִף טַף לֵף־דוֹ קַל שֶׁם־גֶ טַף טִף טִף

רֶף־הָ בְּלִי לֵף־דוֹ קַל שֶׁם־גֶ קַל שֶׁם־גֶ קַל שֶׁם־גֶ טִף טַף טִף טַף

טַף טִף טִף טִף טִף רֶף־הָ בְּלִי לֵף־דוֹ קַל שֶׁם־גֶ

p שֶׁם־גֶ קַל דוֹ

קַל דוֹ־לֵף *p* שֶׁם־גֶ קַל

(25)

טַף טִף רֶף־הָ בְּלִי לֵף־דוֹ קַל שֶׁם־גֶ קַל שֶׁם־גֶ קַל שֶׁם־גֶ

לֵף־דוֹ קַל שֶׁם־גֶ טִף טִף טַף טִף טִף

קַל שֶׁם־גֶ קַל שֶׁם־גֶ טִף טַף טִף טַף לֵף־דוֹ קַל שֶׁם־גֶ

לֵף טִף טַף שֶׁם־גֶ

טִף טַף טִף

הוצאת מרכז לתרבות ולחנוך
דף למקהלה מס. 262 · 1957

גֶּשֶׁם קַל דּוֹלֵף בְּלִי הֶרֶף

Presto (𝅗𝅥=120)

המוסיקה: ב. שור

(45)

mp

שֶׁם - גֶ

mp

שֶׁם - גֶ קַל - דוֹ לֵף שֶׁם - גֶ

הֶ - רֶף גֶ - שֶׁם קַל טִף טַף טִף טַף גֶ - שֶׁם קַל

טִף טַף

רֶף - הֶ בְּלִי - לֵף - דוֹ קַל שֶׁם - גֶ קַל שֶׁם - גֶ קַל שֶׁם - גֶ טַף טִף טַף טִף

קַל שֶׁם - גֶ קַל שֶׁם - גֶ קַל שֶׁם - גֶ טִף טַף טִף טַף לֵף - דוֹ קַל שֶׁם - גֶ רֶף - הֶ בְּלִי לֵף - דוֹ קַל שֶׁם - גֶ

(50)

קַל דוֹ - לֵף טִף שֶׁם - גֶ טַף

קַל טִף טַף טִף

קַל דוֹ - לֵף

לֵף - דוֹ קַל שֶׁם - גֶ רֶף - הֶ בְּלִי - לֵף - דוֹ קַל שֶׁם - גֶ קַל שֶׁם - גֶ קַל שֶׁם - גֶ טַף טִף טַף טִף

קַל שֶׁם - גֶ קַל שֶׁם - גֶ קַל שֶׁם - גֶ טַף טִף טַף טִף לֵף - דוֹ קַל שֶׁם - גֶ רֶף - הֶ בְּלִי - לֵף - דוֹ קַל שֶׁם - גֶ

(55)

קַל - דוֹ - לֵף שֶׁם - גֶ קַל - דוֹ - לֵף טִף

טַף שֶׁם - גֶ קַל - דוֹ - לֵף - דוֹ - לֵף בְּלִי הֶ - רֶף

לֵף - דוֹ קַל שֶׁם - גֶ רֶף - הֶ בְּלִי - לֵף - דוֹ קַל שֶׁם - גֶ רֶף קַל שֶׁם - גֶ קַל שֶׁם - גֶ טַף טִף טַף טִף

קַל שֶׁם - גֶ קַל שֶׁם - גֶ קַל שֶׁם - גֶ טַף טִף טַף טִף לֵף - דוֹ קַל שֶׁם - גֶ רֶף - הֶ בְּלִי לֵף - דוֹ קַל שֶׁם - גֶ

119

טִף טִף | גֶ־שֶׁם קַל דוֹ לֵף בְּלִי הָרֶף | גֶ־שֶׁם קַל גֶ־שֶׁם קַל | טִף טַף טִף טַף

גֶ־שֶׁם קַל דוֹ לֵף | טִף טִף טַף | טִף טִף | גֶ־שֶׁם קַל דוֹ לֵף בְּלִי הָרֶף

גֶ־שֶׁם קַל גֶ־שֶׁם קַל | טִף טַף טִף טַף | גֶ־שֶׁם קַל דוֹ לֵף | טִף טִף טַף

קַל | *mf* טִף טִף | טַף גֶ־שֶׁם | קַל דוֹ־

קַל | *mf* טִף טִף | טַף גֶ־שֶׁם | קַל דוֹ־

קַל | | | *mf* גֶ־שֶׁם

(40)

גֶ־שֶׁם קַל דוֹ לֵף | טִף טִף טַף | טִף טִף

גֶ־שֶׁם קַל גֶ־שֶׁם קַל | טִף טַף טִף טַף | גֶ־שֶׁם קַל דוֹ לֵף

טִף טַף | גֶ־שֶׁם קַל דוֹ לֵף בְּלִי הָרֶף | גֶ־שֶׁם קַל גֶ־שֶׁם קַל

לֵף גֶ־שֶׁם | קַל דוֹ | לֵף גֶ־שֶׁם | *p* קַל דוֹ לֵף בְּלִי

לַף־ גֶ־שֶׁם | קַל דוֹ | לֵף גֶ־שֶׁם | *p* טִף טַף

קַל דוֹ | לֵף בְּלִי | הָ רֶף | *p* גֶ־שֶׁם קַל דוֹ לֵף בְּלִי הָרֶף

I.ס — טַף טִף | טַף גֶ - שֶׁם | קַל דו -

II.ס — טַף טִף | טַף גֶ - שֶׁם | קַל דו -

א. — טַף טִף | טַף גֶ - שֶׁם | קַל דו -

ט. — | טִף טִף | טַף דו -

ב.ר — גֶ שֶׁם קַל דו- לֵף | גֶ שֶׁם קַל דו- לֵף בְּלִי הֶ- רֶף | גֶ שֶׁם קַל גֶ-שֶׁם קַל

ב.ס — גֶ שֶׁם קַל גֶ-שֶׁם קַל | טִף טִף טַף טִף טַף | גֶ-שֶׁם קַל דו- לֵף

60

לֵף- גֶ - שֶׁם | קַל דו - | לֵף טִף

לֵף- גֶ - שֶׁם | קַל דו - | לֵף טַף טִף

לֵף גֶ - שֶׁם | קַל דו - | לֵף טִף

לֵף- קַל | קַל גֶ - שֶׁם | קַל טִף

טַף טִף טַף טִף טַף | גֶ-שֶׁם קַל דו- לֵף | גֶ שֶׁם קַל דו- לֵף בְּלִי הֶ- רֶף

גֶ שֶׁם קַל דו- לֵף בְּלִי הֶ- רֶף | גֶ-שֶׁם קַל גֶ-שֶׁם קַל | טַף טִף טַף טִף טַף

119

טִף מִף | רֵף הֵ בְּלִי לֵף דוֹ קַל שֵׁם גֵ | קַל שֵׁם גֵ קַל שֵׁם גֵ | טַף טִף טַף מִף

לֵף דוֹ קַל שֵׁם גֵ | טַף מִף טִף | טִף טִף | רֵף הֵ בְּלִי לֵף דוֹ קַל שֵׁם גֵ

קַל שֵׁם גֵ קַל שֵׁם גֵ | טַף טִף טַף טִף | לֵף דוֹ קַל שֵׁם גֵ | טַף טִף מִף

קַל | *mf* טִף מִף | טַף שֵׁם גֵ | קַל דוֹ -

קַל | *mf* טִף מִף | טַף שֵׁם גֵ | קַל דוֹ -

קַל | | | *mf* גֵ שֵׁם

(40)

לֵף דוֹ קַל שֵׁם גֵ | טַף מִף טִף | מִף מִף |

קַל שֵׁם גֵ קַל שֵׁם גֵ | טַף מִף טַף טִף | לֵף דוֹ קַל שֵׁם גֵ |

טַף מִף | רֵף הֵ בְּלִי לֵף דוֹ קַל שֵׁם גֵ | קַל שֵׁם גֵ קַל שֵׁם גֵ |

לֵף שֵׁם גֵ | קַל דוֹ - | לֵף שֵׁם גֵ | *p* בְּלִי לֵף דוֹ קַל

לֵף שֵׁם גֵ | קַל דוֹ - | לֵף שֵׁם גֵ | *p* מִף טַף

קַל דוֹ - | לֵף בְּלִי | רֵף הֵ - | *p* רֵף הֵ בְּלִי לֵף דוֹ קַל שֵׁם גֵ

- דוֹ קַל | טַף שֶׁם - גֶ | טַף טַף
- דוֹ קַל | טַף שֶׁם - גֶ | טַף טַף
- דוֹ קַל | טַף שֶׁם - גֶ | טַף טַף
- דוֹ טַף | טַף טַף
קַל שֶׁם-גֶ קַל שֶׁם-גֶ | רֶף-הֶ בְּלִי לֵף-דוֹ קַל שֶׁם-גֶ | לֵף-דוֹ קַל שֶׁם-גֶ
לֵף-דוֹ קַל שֶׁם-גֶ | טַף טַף טַף טַף | קַל שֶׁם-גֶ קַל שֶׁם-גֶ

60

טַף לֵף | - דוֹ קַל | שֶׁם - גֶ לֵף-
טַף טַף לֵף | - דוֹ קַל | שֶׁם - גֶ לֵף-
טַף לֵף | - דוֹ קַל | שֶׁם - גֶ לֵף
טַף קַל | שֶׁם - גֶ קַל | קַל לֵף-
רֶף-הֶ בְּלִי לֵף-דוֹ קַל שֶׁם-גֶ | לֵף-דוֹ קַל שֶׁם-גֶ | טַף טַף טַף טַף
טַף טַף טַף טַף | קַל שֶׁם-גֶ קַל שֶׁם-גֶ | רֶף-הֶ בְּלִי לֵף-דוֹ קַל שֶׁם-גֶ

ff p
טַף טַף טַף שָׁם - גָ

ff p
טַף גָ - שָׁם קַל גָ - שָׁם

ff p
טַף גָ - שָׁם קַל גָ - שָׁם

ff p
טַף גָ - שָׁם קַל גָ - שָׁם

ff p
גָ - שָׁם קַל גָ - שָׁם קַל קַל קַל

ff p
גָ - שָׁם קַל דוּ - לַף קַל שָׁם - גָ

65

mf
קַל טַף טַף

mf
קַל מַף טַף טַף גָ - שָׁם קַל דוּ -

p
גָ - שָׁם קַל דוּ - לַף בְּלִי הֶ - רֶף מַף מַף

p
קַל מַף טַף מַף

mf
רֶף הָ בְּלִי לַף דוּ קַל שָׁם גָ קַל שָׁם גָ קַל שָׁם גָ מַף מַף טַף מַף

p
טַף מַף טַף מַף לַף דוּ קַל שָׁם גָ רֶף הָ בְּלִי לַף דוּ קַל שָׁם גָ

123

70

טַף טַף

רֶף - הֶ בְּלִי לַף - דוֹ קַל שֶׁם - גֶ רֶף - הֶ בְּלִי לַף

רֶף - הֶ בְּלִי לַף - דוֹ קַל שֶׁם - גֶ טַף טַף

רֶף - הֶ בְּלִי לַף - דוֹ קַל טַף שֶׁם - גֶ

קַל שֶׁם - גֶ קַל שֶׁם - גֶ רֶף - הֶ בְּלִי לַף - דוֹ קַל שֶׁם - גֶ לַף - דוֹ קַל שֶׁם - גֶ

רֶף - הֶ בְּלִי לַף - דוֹ טַף טַף טַף קַל שֶׁם - גֶ קַל שֶׁם - גֶ

mf p pp Fine

טַף טַף לַף - דוֹ קַל שֶׁם - גֶ שֶׁם - גֶ

f pp

טַף טַף קַל שֶׁם - גֶ

f pp

טַף טַף קַל שֶׁם - גֶ

mf f pp

טַף טַף קַל שֶׁם - גֶ

f pp

טַף טַף קַל שֶׁם - גֶ

f div. pp

טַף טִיף קַל שֶׁם - גֶ

1214 שיר 6 בקלטת

פִּזְמוֹן הַגֵּז

(מתתיהו שלם)

למקהלה: טוביה שור

Con spirito (♩= 132)

S

S — *f* בָּא בּוֹ-ס מְ-בַּ-

A — *f* בָּא בּוֹ-ס מְ-בַּ-

T — *f* חוֹל-מְ-בַּ-בּוֹ-ס בָּא div. unis. מְ-בַּ-

B — *f* חוֹל-מְ-בַּ- בָּא מְ-בַּ-

1

S

S — לוֹ לוֹ לוֹ לוֹ לוֹ לוֹ לוֹ לוֹ לוֹ לוֹ לוֹ חוֹל-

A — לוֹ לוֹ לוֹ לוֹ לוֹ לוֹ לוֹ לוֹ חוֹל-

T — לוֹ לוֹ לוֹ לוֹ לוֹ לוֹ לוֹ לוֹ לוֹ חוֹל-

B — לוֹ לוֹ לוֹ לוֹ לוֹ לוֹ לוֹ לוֹ לוֹ חוֹל-

f בָּא רוֹ-שׁוֹ דֵּר-עַ-הַ שָּׁשׁ גּוֹ-זְ-הַגְּבַרְבֻּט-כֶּ-יוֹ עַד

זכות הבצוע למקהלת "רינת" בלבד.

S
לו. לו. לו. לו. לו. לו. לו. לו. לו. לו. לו.

S
לו. לו. לו. לו. לו. לו. לו. לו. לו.

A
לו. לו. לו. לו. לו. לו. לו. לו. לו. לו.

T
לו. לו. לו. לו. לו. לו. לו. לו. לו.

B

SOLO

S mp

A

T p div. p

B p

S

A

T p

B

TUTTI

S f

A f

T f

B f

S mp

A mp

T mp

B

125

div. בו-ס

S: בו-ס בא בו-ס בא בו-ס חול-מ-ב-בו-ס

A: בו-ס חול-מ-ב-בו-ס

T: צאן בו-ס בו-ס בא בו-ס חול-מ-ב-בו-ס בו-ס

B: mp קום בו-ס בא בו-ס חול-מ-ב-בו-ס בו-ס

unis.

S: f בו-ס בא בו-ס בא מ-ב-בו-ס

S: f בו-ס בא בו-ס בא בו-ס חול-מ-ב-בו-ס

A: f בו-ס בו-ס בא בו-ס חול-מ-ב-בו-ס

T: f בו-ס בא בו-ס בא מ-ב-בו-ס

B: f בו-ס בא בו-ס בא מ-ב-בו-ס

S: חול חול-מ-ב-בו-ס

S: בו-ס בו-ס בו-ס חול-מ-ב-בו-ס

A:

T: חול בא חול-מ-ב-בו-ס

B: חול בא בו-ס בו-ס בו-ס חול-מ-ב-בו-ס

S

S

A

T: dim. בא בו-ס בו-ס בו-ס חול-מ-ב-בו-ס בא

B: בא בו-ס בו-ס בו-ס חול-מ-ב-בו-ס בא

126

128

TAL

Prayer for Dew

For Soprano or Tenor, Choir (S.A.T.B)

Anonymous

Arr. Bonia Shur

Con moto ♩ = 84

SOLO

mp

S: Tal ___ tein lir -

A

T: *Second time only* (Tal)

B: *p* Tal ___ tein, tal ___ tein, *p* tal ___ tein, tal ___ tein

(5)

S: tzot ar - tzach, ___ shi - tei - nu ve - ra -

A

T

B: tal ___ tein, tal ___ tein ___ tal ___ tein, tal ___ tein

(10) WITH SOPRANO

S: chah be-di - tzach, *mp* rov da-gan ve - ti - rosh ___ be -

A: *mp* Tal ___ tein, tal ___ tein,

T: *mp* Tal ___ tein tal ___ tein, ___

B: tal ___ tein, ___ tal ___ tein, ___ *mp* tal tein, tal tein ___

(15) *mf*

S: ha - fri- tzach, ko- meim ir

A: *mf* tal tein, tal tein, ko- meim ir

T: *mf* tal tein, tal tein, ko- meim ir

B: *mf* tal tein, tal tein ko- meim ir

(20)

S: *mp* bah chef-tzach be- tal.

A: *mp* bah chef-tzach be- tal.

T: *mp* bah, bah, bah cheftzach be- tal, tein tal, tein

B: *mp* bah chef-tzach be- tal tal tein, tal tein,

S

A

T: *p* tal, tal tein tal. Rit. molto *pp*

B: *p* tal, tein tal, tein tal. dir *pp*

131

The Song of Sowing Seeds

שיר הזורע

לקול אלט, להקת גברים ולווי גיטרה (*

מנגינה: מ. זעירא
עבוד: בוניה שור

ALTO סולו

♩=66

Solo

Guit גיטרה

ALLINS 24 STAVE

סולו

T טנור

T טנור

B בריטון

B בס

גיטרה

131

חֲרִשִׁי, חֲרִשִׁי, מַחֲרַשְׁתִּי לִי. חִגְרִי, חִגְרִי, אַדְמָתִי לִי,

הַעֲמִיקִי תֶּלֶם לִי תַּעֲנִי שִׁיר דֶּשֶׁא נֶגְדִּי

תֶּלֶם, תֶּלֶם לִי. דֶּשֶׁא, דֶּשֶׁא לִי.

אֶל חֵיקֵךְ אָבִיא יְעַל לִבְרָכָה,

זַרְעֵנִי בִּי וּלְקַל פִּי שִׂמְחָה.

לֶחֶם לִרְעֵבִי- וּלְעַבְדֵךְ מִנְחָה-

לֶחֶם

1324

The Foxs of Simson

שיר לשועלי שמשון"

לקול אלט, להקת חברים ולווי גיטרה

Vivo (♩= 136)

מנגינה : מ. זעירא
עבוד : בוניה שור

טנור I-II

בריטון בס

Guitar
גיטרה

אלט
ALTO

ALLINS 24 STAVE

20

ס.

שון - טו · קש שוב - חב · מרב *mf* אים · נוש · ן בת·קה·של·ה ליל · ב - הו.

ט.

ליל - ב - *mp* אים · נוש · ן ליר · צ · שו.

ט.

ליל - ב - *mp* אים · נוש · ן

בר.

p לי · צ · שו. שו. - צ · לי *mp* אים · נוש · ן ליל · ב

ב.

p לי · צ · שו. שו. - צ · לי *mp* אים · נוש · ן ליל · ב

פ.

25

ס.

הו. - הו. זה טוש · ב שוב בת צדד זה·ע·כו זה·ע·מ - ה

ט.

p הו. הו. הו. הו. -

ט.

בר.

p הו.

ב.

p הו.

פ.

30

ס.

- קלב - רגת · ח · ל אל · ב · יש

ט.

p רגת · ח · ל אל · ב · יש

ט.

p רות · ח · ל אל · ב · יש *mf* ליו · צ · שו. שון · שמ · של שון שוב קש

בר.

p רות · ח · ל אל · ב · יש *mf* שו - צ · ליו -

ב.

p רות · ח · ל אל · ב · יש *mf* שו - צ · ליו

פ.

ALLONS 14 STAVE

136

mp

f

p

mf

dim

dim.

Coda

sempre p

137

138

שיר סו הקולות

With Drums and Cimbals

-4-

Choir and Guitar

בְּמְצִלְתַּיִם וּבְתֻפִּים

עבוד: בוניה שור

לשני קולות שוים עם גיטרה

Vivo (♩= 160)

Guitar גיטרה

sempre staccato

Copyright by Bonia Shur, ISRAEL

Sempre staccato

mp

f

Coda

p

mp

cresc.

dim.

ff

Blessing to Succot

לקול סולו, להקת גברים ולווי אקורדיון, קלרינט, גיטרה

וכל הבשה.

מלים ומנגינה: מתתיהו שלם

עבוד: בוניה שור

Moderato ♩= 88

Accord. — Accord.

Clar. in B — Clarin. in B

Guitar — Gitar.

Arab drum — תוף (כד)

תוף-מרים — Tamburin

אקורדיון

קלרינט

קול סולו

גיטרה

תוף (כד)

תוף מרים

א.

ק.

ק. סולו A

T טנור

T טנור

B בריטון

B בס

גיט.

תוף

ת. מרים

ALLANS 14 STAVE

Coda

סופ. pp

ק. pp

אלט

ס. pp שתו.

יְם - לָ - שָׁ - רוּ - בִּי - דִּ - ין שתו.

ס. pp שתו.

יְם - לָ - שָׁ - רוּ - י - יְם - לָ - שָׁ - רוּ - י . עִיר בְּ - ין - עַ . עֵת - זְמַ - ב דִּ - ין דְּ - הָ

בר. pp שתו.

יְם - לָ - שָׁ - רוּ . י יְם - לָ - שָׁ - רוּ - י עִיר - ב ין - עַ . עֵת - זְמַ - ב דִּ - ין - דִּ - בָ

ב. pp שתו.

שתו. ין - דִּ - יְם - לָ - שָׁ - רוּ - י עִיר - בְּ עֵת - זְמַ - ב ין - דִּ

שתו. ין - דִּ - יְם - לָ - שָׁ - רוּ - י עִיר - בְּ עֵת - זְמַ - בְּ שתו.

גיט. p

סופ. mp

ק.

אלט dim.

ס. dim.

ס. dim.

בר. dim.

בס dim.

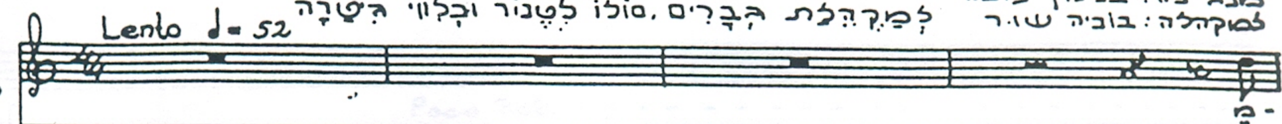
גיט. pp

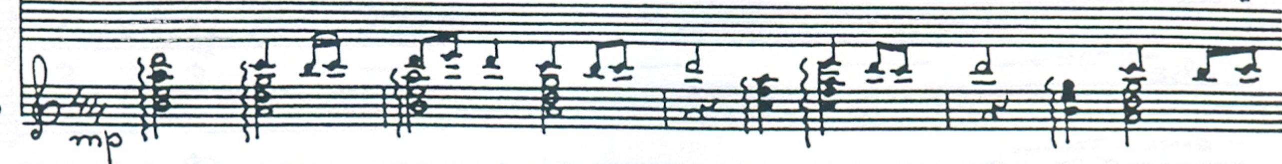
שיר השומר

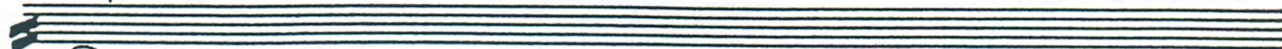
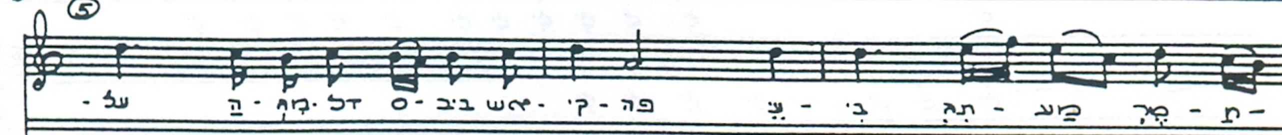
מ.לין

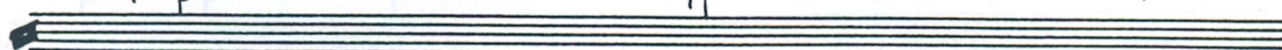
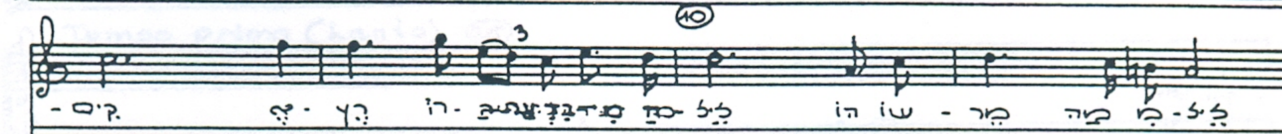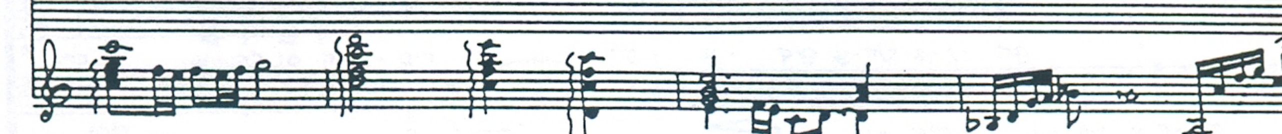
מנגינה: בנימין עומר
למקהלה: בוביה שור

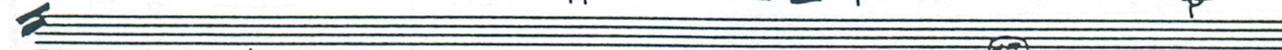
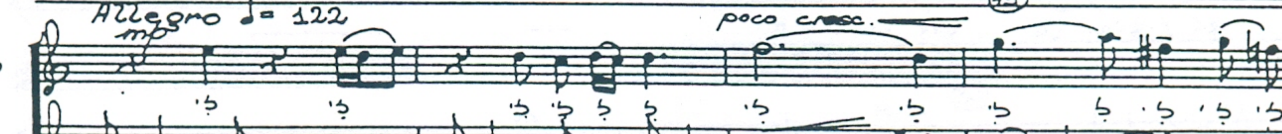
למקהלת הגברים, סולו לטנור ובלווי גיטרה

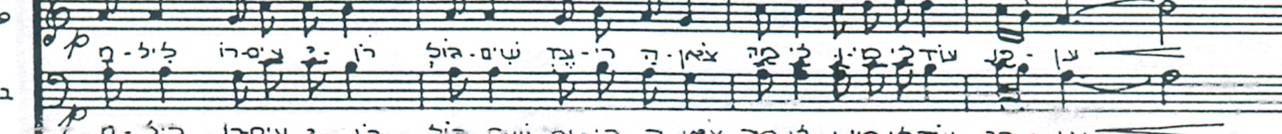

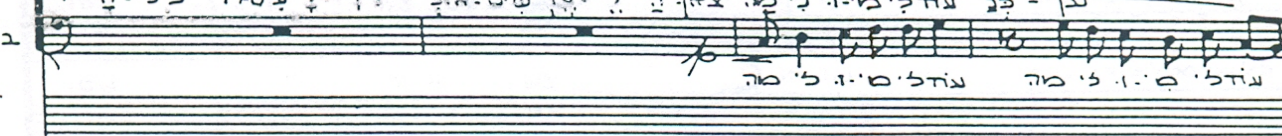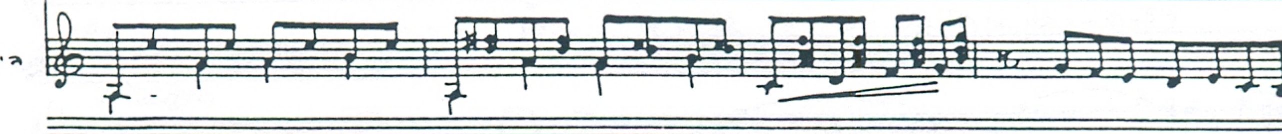

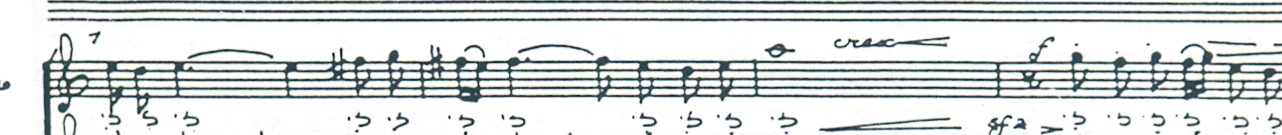

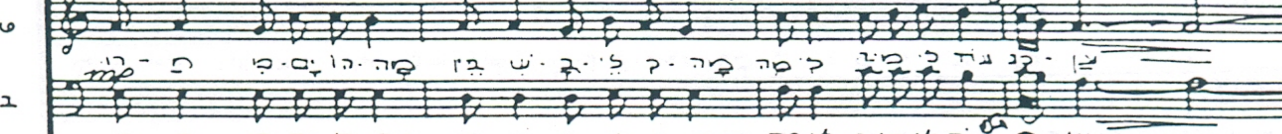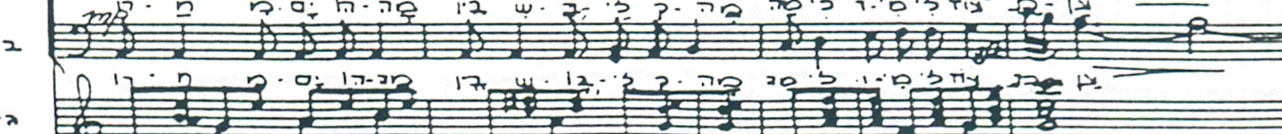

ALLANS 14 STAVE

שִׁיר הַשּׁוֹמֵר

למקהלת נשים ב-3 קולות

מלים: מ. לין
מנגינה: בבילון עומר
למקהלה: בוניה שור

Lento (♩ = 52)

Solo

mf

סולו

f

Allegro (♩ = 122)

סופרן
סופרן
אלט

mf

cresc.

div.

p

Poco Rall.

לי לי לי

solo

לי לי לי לי לי לי לי לי לי לי

Tempo primo (Lento) (25)

mf

pp

Rit. (30)

Allegro

mp

לי לי לי לי לי לי לי לי לי

Sempre forte (35)

(40)

cresc.

cresc.

sempre forte (45)

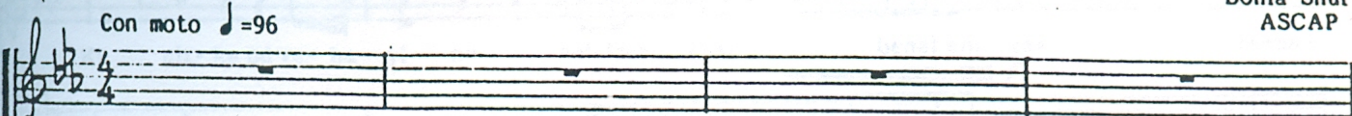
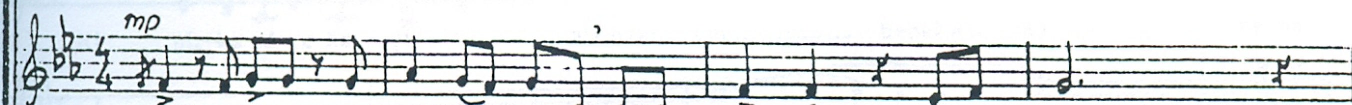
154

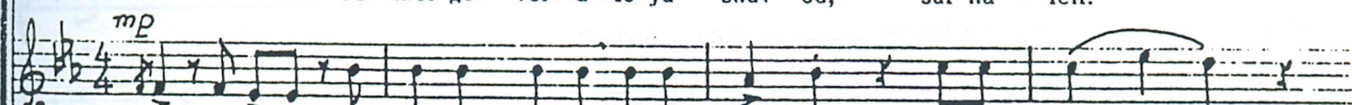
SHIR L'NEITZER
For S.A.T.B., A Cappella

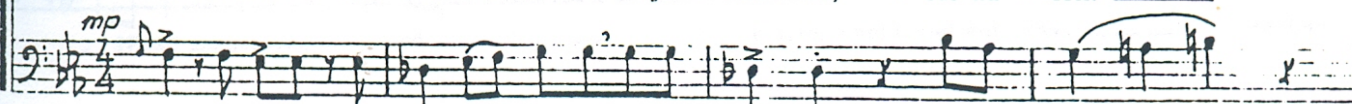
Poem: Yehuda Bachmat

Bonia Shur
ASCAP

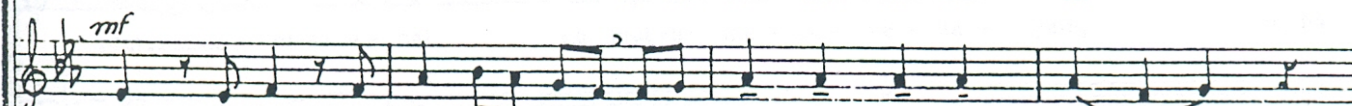
Con moto ♩=96

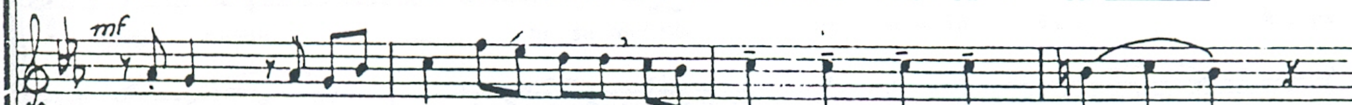

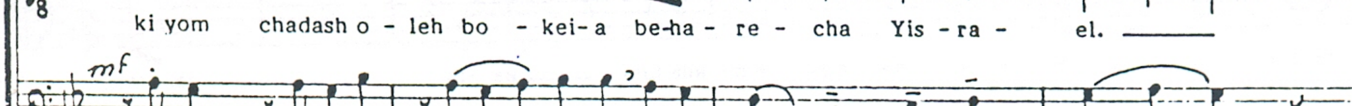

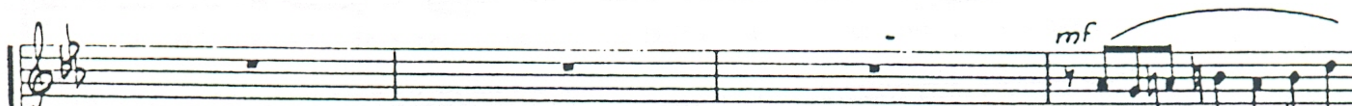

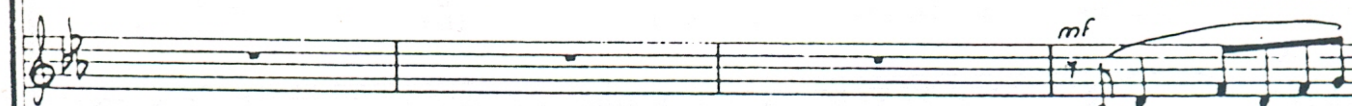

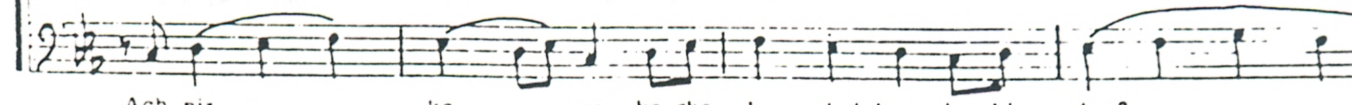

ד. נספח תווים המוזכרים בעבודה - ללא הדגמות מוקלטות.

BONIA SHUR

SHIR L'NEITZER

SONG FOR NETZER

FOR
S.A.T.B, A CAPPELLA

Composed in October, 1949
Revised in March, 1995

Poem
YEHUDA BACHMAT

פְּנֵי הַסְּעָרוּ תְּמוֹל גוֹוֵעַ,	Move away, O storm! The dying yesterday
לֹא יָשׁוּב עוֹד - סוּר הַלֵּילוֹ!	is not coming back - banish night!
יוֹם חָדָשׁ עוֹלֶה, בּוֹקֵעַ	A new day is dawning, breaking,
בְּהָרֶיךָ יִשְׂרָאֵל!	on your mountains, O Israel.
אָח, נִזְכֹּרָה, הֲדִמִּינוּ,	In those days of autumn,
בְּשַׁלֶּכֶת שֶׁבִּסְתָיו?	could we ever imagine,
כִּי נִזְכֶּה עוֹד וְהָיִינוּ	the we'll be entitled to become
נֵצֶר חַי, בְּנֵי עַם רַב.	a living sprout, a huge nation.
וְהַיּוֹם נִשָּׂא עֵינֵינוּ	And today, we'll lift our eyes
מוּל שָׁמַיִם וְהַיָּם.	to the sky and sea:
כָּל הָאָרֶץ לְפָנֵינוּ,	this entire land that lies before us
לָנוּ אֲחֻזַּת עוֹלָם.	is our everlasting inheritance.
יַעֲלֶה באור יוֹמֵנוּ,	May only light shine over our days,
חֵלֶף אוֹפֶל וְהַכְּאֵב,	in place of darkness and pain.
לָךְ עָרַגְנוּ, לָךְ צִפִּינוּ	We have longed for you, [our land] and waited
שָׂא הַיּוֹם בְּרָכָה מלב.	Today carry a blessing from our heart.

3101 Clifton Avenue, Cincinnati, Ohio 45220

f
Ki niz- ke od ve- ha -yi - nu nei-tzer chai ______ benei am rav Ve-ha-
f
Ki niz-ke od ve-ha - yi - nu, nie-tzer chai, ______ benei am rav. Ve-ha-
f
– Neitzer chai ______ be-nei am rav. Ve-ha-
f
__ Nizke ______ od ______ neitzer chai benei am rav. ______ Ve-ha-

yom ______ ni-sa ei- nei-nu ______ mul sha- ma - yim ve - ha - yam kol ha-
yom ______ ni-sa ei- nei nu mul sha- ma - yim ve - ha - yam, kol ha-
yom hayom ______ ni- sa mul sha- ma - yim ve - ha - yam, kol ha-
yom nisa ______ ni- sa ______ mul sha -ma - yim ve - ha - yam, ______ kol ha-

a- retz le - fa - nei - nu, la-nu a - chu zat ___ o - lam.
a - retz, la-nu a - chu-zat o - lam. ______
f
a - retz le - fa - nei - nu, a- chu-zat o - lam ______ Ya- a-
a - retz le- fa - nei - nu la-nu a chuzat ___ o - lam ______

S yaale or o - fel ke-eiv ke-eiv. Lach a-

A ya-a- le or o - fel ke-eiv ke-eiv Lach a-

T le be-or yo - mei-nu cheilef o - fel ve - hak - eiv. Lach a-

B ya- a- le or o - fel ve-hak - eiv. Lach a-

S rag - nu, lach tzi- pi - nu, sa ha- yom be-ra-cha mi- leiv. Sa

A rag - nu, sa ha - yom be-ra- cha mi- leiv. Sa

T rag - nu, sa ha - yom be-ra-cha mi - leiv. Sa

B rag - nu lach tzi - pi - nu, sa ha - yom be ra-cha mi - leiv. Sa

S bra - cha bra - cha.

A sa sa bra - cha.

T sa sa bra - cha.

B sa, sa bra - cha.

תְּרוּעָה וּמִצְעַד לַפִּידִים

מתוך החזיון "דור, דור, ויורשיו"

לגדעון שֶׁמֶר

המוסיקה: בוניה שור

לתזמורת סימפונית

Poco agitato 𝅗𝅥 =84

Fl
Ob
Cl
Bn
Hns
Tps
Trb
Timp

mp *mf* *p* *mf* *pp* *p*

Poco agitato 𝅗𝅥 =84

Vn I
Vn II
Vla
Vcl
Db

7

Fl

Ob

Cl

Bn

Hns

Tps

Trb

Timp

Vn I

Vn II

Vla

Vcl

Db

156

13 Marcio (alla moderato)

Fl

Ob

Cl

Bn

Hns

Tps

Trb

Timp

Marcio (alla moderato)

Vn I

Vn II

Vla

Vcl

Db

13 Marcio (alla moderato)

Fl

Ob

Cl

Bn

Hns

Tps

Trb

Timp

Marcio (alla moderato)

Vn I

Vn II

Vla

Vcl

Db

19

Fl

Ob

p

mp

Cl

mp

Bn

mp

Hns

Tps

Trb

Timp

p

Vn I

Vn II

Vla

Vcl

1 159

24

Fl

Ob

Cl

Bn

Hns

Tps

Trb

Timp

Vn I

Vn II

Vla

Vcl

Db

16 D

29

Fl

Ob

Cl

Bn

Hns

Tps

Trb

Timp

Vn I

Vn II

Vla

Vcl

Db

mp p mp p p mp mp mp

הוצאת מרכז לתרבות ולהסברה
דף למקהלה מס׳ 185 . 1953

כְּפָרִי הַגָּדוֹל

(פנ״ה נרגשטין)

בוניה שור

Andante

pp mormorando (בפה סגור)

Solo

meno mosso

smorzando

dim.

ppp

כְּפָרִי הַגָּדוֹל
הוּא כְּנֵבֶל רוֹנֵן.
שֵׂעָר בּוֹ מִזְמוֹר
וְהוֹמֶה הַמֵּיתָר.

מִבְּצַד זְקִיפוּת
מֵיתָרָיו הָרָנִים,
מַשְׁחִירִים הַתְּלָמִים
מַהִיבוֹת הַגְּרָנוֹת.

וְאָדָם בּוֹ זָקוּף
כְּנִימָה הַדְּרוּכָה
בֵּין תְּכֵלֶת שְׁחָקִים
וּבֵין צֶלַע הָהָר.

וְחוֹפְזִים הַיָּמִים
לְהַצְלִיל הַמֵּיתָר
וְנוֹתֶנֶת כְּנַף-לַיִל
לְאֹרוֹת נְגִינוֹת.

הוצאת מרכז לתרבות ולהסברה
דף למקהלה מס' 192 1953

הָעֵמֶק שֶׁלָּנוּ

המוסיקה: בוניה שר

Lento ♩=40

העמק שלנו רחב הידים
שחורה אדמתו ודשנה וטובה
עת עלה יבולה בגיל הכפים
אליך לבנו ישיר אהבה

הוצאת איחוד הקבוצים והקבוצות

הוֹרָה יוֹטְבָתָה

מנגינה: בוניה שור
מלים: גד סואן

Tempo di Hora

בְּרִנָּה וּבְקוֹל שָׁאוֹן
יִקְרְאוּ לָךְ בְּשָׂשׂוֹן.
מֵאֵילַת וְעַד חוּלָתָה
עוּרִי, עוּרִי נָא יוֹטְבָתָה.

רָן הַזֶּמֶר אַל יֶחְדַּל
עוּרוּ חָרָב וּמַגָּל
מַטָּה מַעְלָה, מַעְלָה מַטָּה
כָּךְ רוֹקֶדֶת כָּל יוֹטְבָתָה.

הַשִּׁירָה עוֹלָה אֶל עָל
מִסְתּוֹבֵב מָחוֹל מַעְגָּל
כָּכָה יִרְקְדוּ בְּלִי הֶרֶף
כְּאֶחָד מַגָּל וְחֶרֶב.

עוֹד יוֹשֵׁר פֹּה בְּגָאוֹן
מַיִם עוֹד יִגְאוּ בְּאוֹן,
הַשְּׁמָמָה תִּסּוֹג אָחוֹרָה
יַעֲלֶה מְחוֹל הַהוֹרָה.

Dedicated to the 10th Anniversary of Kibbutz Neitzer Sereni

BETZEIL NEITZER

Cantata for Alto, Tenor, Narrator, Chours (S.A.T.B.)
and Chamber Orchestra

Music by Bonia Shur
Poem by Yoseph Achai

Premiered in August, 1958

בְּצֵל נֵצֶר	**In the shadow of Netzer (new sprout)**
מִמְצוּקוֹת הַשָּׁחַת שְׁנוֹת עָמָל וָיַחַד	From toil, suffering and communal hardship
עֵל אַדְמַת חוֹרִין, פּוֹרַחַת,	On the liberated, fertile motherland's soil,
מִתְיַצְּבוֹת בְּכָל הֲדַר הַנִּצָּחוֹן,	Rises in all the splendor of victory
בֵּית עוֹבֵד מוּקָם, נְוֵה אַחִים נָכוֹן.	A workers' home is being built, a brothers' oasis is ready.
אֲלֻמַּת חַיִּים צָרִים סְבוּהָ,	A sheaf of life, enemies surrounded it,
קָמָה, גַּם נִצְּבָה, עוֹמֶדֶת בְּאֵיתָן,	It rose, got up, stands with full strength,
נֵצֶר צָץ מִגֶּזַע מְחוֹלֵל גָּדוּעַ,	A sprout sprung up from a chopped down tree-trunk,
וַיְהִי לָעֵץ שׁוֹפֵעַ, רַעֲנָן	And it became a fresh, life-giving tree.
בְּצִלּוֹ חוֹסָה יַלְדוּת זַכָּה כִּתְכֵלֶת,	In its shadow takes refuge a pure like the sky childhood,
לֹא תֵּדַע כָּל פַּחַד, זַר לָהּ הַמָּגוֹר,	It doesn't know fear, terror is strange to it,
אֶל אוֹר יוֹם קוֹרֵן פָּנֶיהָ, הִיא מַצְהֶלֶת,	Its face shines toward daylight, it is laughing,
מִמְּקוֹרָהּ יוֹנֶקֶת הִיא בִּרְכַּת הַדְּרוֹר.	From it sources it sucks the blessing of freedom.

INSTRUMENTATION:-

Flute,

Clarinet,

Strings

Re-edited, March, 1995

5

Cantata for Alto, Tenor, Narrator, Chours (S.A.T.B.)

and Chamber Orchestra

Premiered in August, 1958

Poem: Joseph Achai

Bonia Shur
ASCAP

Con moto ♩ =98

Flute
Clarinet
Violin I
Violin II
Viola
Cello
Double bass

f mf pizz

6

Fl
Cl
Vn
Vn
Vla
Vcl
Db

arco mf pizz

11

Fl
Cl
Vn
Vn
Vla
Vcl
Db

mf f

30

Chorus

vot be - chol be-chol ha - dar ha - ni - tza - chon, shnot a

Vn

Vn

Vla

Vcl

Db

35

Chorus

mal ___ a - mal ___ va - ya - chad mit - yatz - vot be - chol ha -

Vn

Vn

Vla

Vcl

Db

40

SOPRANO

Chorus

dar ha - ni - tza - chon. Mit - yatz - vot ___

ALTO

mp

Mimtzu - kot ha - cha - chat shnot a - mal ___ va -

Vn

Vn

Vla

pizz

Vcl

pizz

Db

16

Fl
Cl
Vn
Vn
Vla
Vcl
Db

f f f

21

Fl
Ob
Vn
Vn
Vla
Vcl
Db

mf mf

25

Fl
Cl
Chorus
Vn
Vn
Vla
Vcl
Db

mp mp

SOPRANO mp

Mimtzu-kot ha - sha - chat shnot a - mal ___ va - ya - chad mit-yatz-

mp mp mp

+ T

168

Dedicated to the 10th Aniversary of the Kibbutz

BETZEIL NETZER

בְּצֵל נֵצֶר

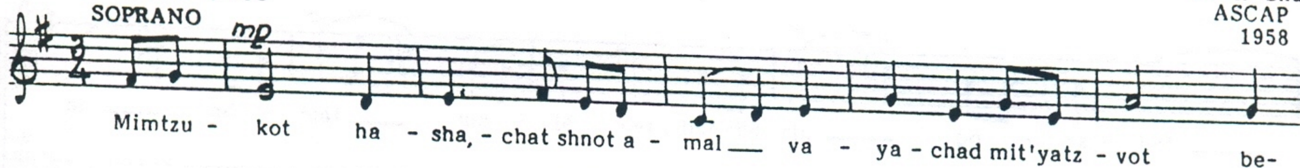
Cantata for Mezzo, Tenor, S.A.T.B., Orchestra & Narrator

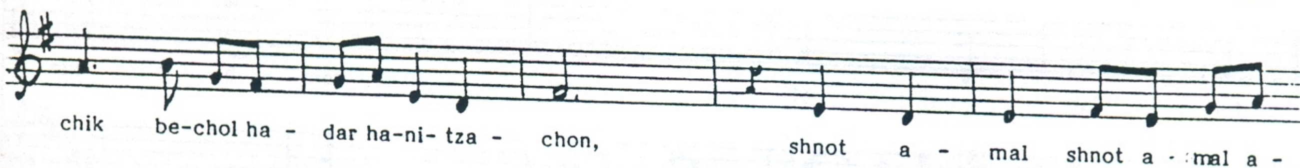
מְמְצוּקוֹת הַשְּׁתַּת שְׁנוֹת עָמָל בְּיַחַד	From toil, suffering and communal hardship
עַל אַדְמַת חוֹרִין, פּוֹרַחַת,	On the liberated, fertile motherland's soil,
מִתְיַצְּבוֹת בְּכָל הֲדַר הַנִּצָּחוֹן,	Rises in all the splendor of victory
בֵּית עוֹבֵד מוּקָם, נְוֵה אַחִים נָכוֹן.	A workers' home is being built, a brothers' oasis is ready.
אֲלֻמַּת חַיִּים צָרִים סְבוּהָ,	A sheaf of life, enemies surrounded it,
קָמָה, גַּם נִצְּבָה, עוֹמֶדֶת בְּאֵיתָן,	It rose, got up, stands with full strength,
נֵצֶר צָץ מִגֶּזַע מְחוֹלָל גָּדוּעַ,	A sprout sprung up from a chopped down tree-trunk,
וַיְהִי לְעֵץ שׁוֹפֵעַ, רַעֲנָן	And it became a fresh, life-giving tree.
בְּצִלּוֹ חוֹסָה יַלְדוּת זַכָּה כִּתְכֵלֶת,	In its shadow takes refuge a pure like the sky childhood,
לֹא תֵדַע כָּל פַּחַד, זַר לָהּ הַמָּגוֹר,	It doesn't know fear, terror is strange to it,
אֶל אוֹר יוֹם קוֹרֵן פָּנֶיהָ, הִיא מְצַהֶלֶת,	Its face shines toward daylight, it is laughing,
מִמְּקוֹרָהּ יוֹנֶקֶת הִיא בִּרְכַּת הַדְּרוֹר.	From it sources it sucks the blessing of freedom.
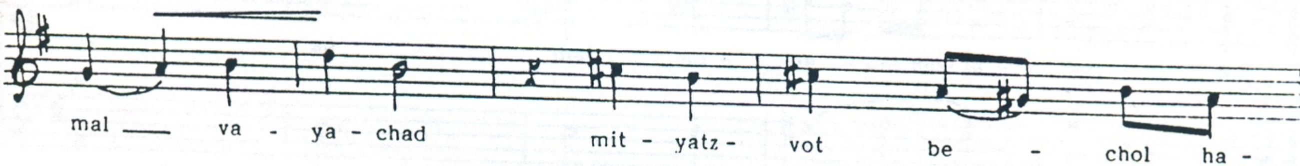
Poem: Joseph Achai
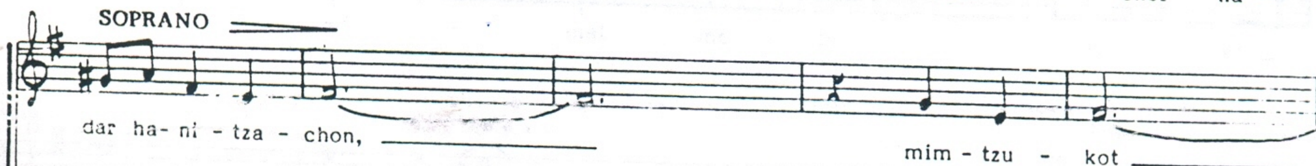
Bonia Shur
ASCAP
1958
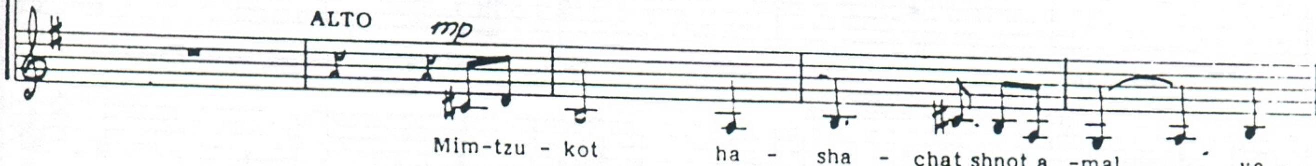
Con motto ♩=98

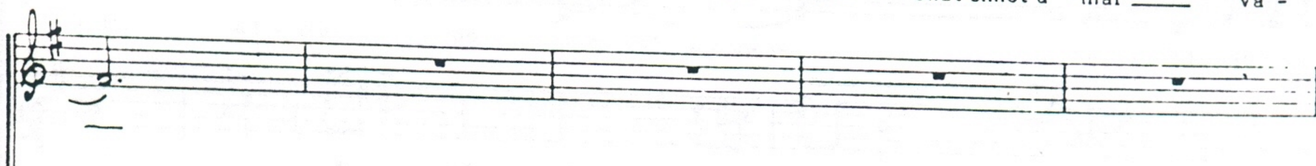

ya-chad mit'yatz- vot be - chol bechol ha - dar ha- ni - tza - chon.

f
al ad - mat, ad- mat mo- le - det bat ___ cho - rin,

A
f
al ad - mat ad-mat mo- le - det bat ___ cho-

T
f
— al ad - mat, ___ ad - mat mo - le - det

S
al ___ ad - mat ___ mo - le - det bat cho - rin ___ po - ra - chat ___

A
rin ad - mat mo - le - det ad -

T
al ad - mat mo - le - det mo - le - det, a

B
f
al ad - mat mo - le - det al _

S
mp
___ po-ra - chat, - al

A
mp
mat ad - mat mo - le - det ___ al ad-mat mo-

T
mp
ad - mat ad - mat mo-le-det bat cho rin al

B
mp
ad ___ ad - mat, al ad - mat ad-mat mo - le - det

170

mf
mit- yatz - vot

p mf
shnot a - mal shnot a-mal va - ya - chad mit-yatz- vot, mit- yatz - vot

p mf
Shnot a - mal va - ya - chad

p mf
Shnot a - mal a - mal va - ya - chad mit - yatz-

— be - chol ha- dar ha- ni-tza-chon

— be - chol ha - dar, be - chol ha - dar ha -

vot bechol ha - dar ha - dar ha - dar ha- ni-tza- chon, ha -

vot be - chol ha - dar ha - dar ha-

— ni - tza - chon,

dar ha- ni-tza - chon, ha - dar ha-ni- tza- chon.

dar ni - tza - chon, ni - tza - chon

dar ha- ni-tza - chon, ha - dar ni - tza - chon

נספח ה - העתקי עלונים מתקופת חג העשור מעלונים

.1958 , 341-345

ה1 - קנטטה בצל נצר.

ה2 - תמונה+ מאמר צביה מיניס של ביצוע "קנטטת בצל נצר".

ה3 - ההצגה "מלך בור".

ה4 - עלון 341 - בר מצווה. עידוד לקראת חג העשור.

ה5 - תוכנית לקראת חג העשור. סיכום מסיבת בר המצווה.

ה6 - סיום שנה"ל. ברכה לחג העשור.

ה7 - תוכנית חגיגות העשור.

ה8 - ברכה לחג העשור . "רבותי ההיסטוריה חוזרת".

ה9 - יוסף אחאי.

ה10 - שבוע החגיגות.

ה11 - על מגרש השעשועים - ישראל לרנר.

ה12 - "נסתיימו החגיגות" - מאמר מסכם.

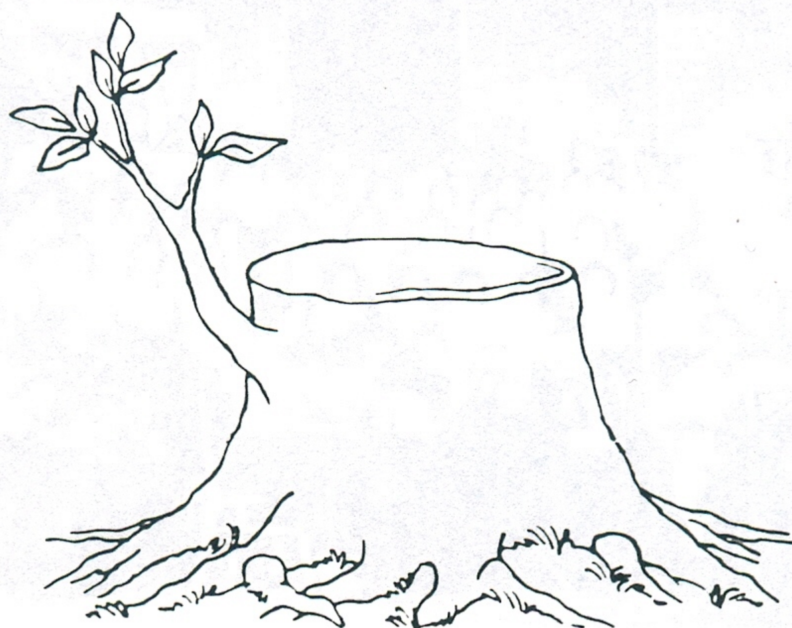
בדפי נספח זה חומר נוסף המעביר בצורה אוטנטית את אירועי התקופה.

בְּצֵל גֵּצֶר

מְמְצוּקוֹת הַשַּׁחַת - שְׁנוֹת עָמָל וָיַחַד
מִתְיַצְּבוֹת בְּכָל הֲדַר הַנִּצָּחוֹן.
עַל אַדְמַת-מוֹלֶדֶת בַּת-חוֹרִין, פּוֹרַחַת,
בֵּית עוֹבֵד מוּקָם, נְוֵה אַחִים נָכוֹן.

אַלְמַת-חַיִּים אֲשֶׁר צָרִים סַבּוּהָ,
קָמָה גַּם נִצְבָה, עוֹמֶדֶת בְּאֵיתָן,
נֵצֶר צָץ מִגֶּזַע מְחוֹלָל, גָּדוּעַ,
וַיְהִי לְעֵץ שׁוֹפֵעַ, רַעֲנָן.

בְּצִלּוֹ חוֹסָה יַלְדוּת זַכָּה כִּתְכֵלֶת,
לֹא תֵּדַע כָּל פַּחַד, זָר לָהּ הַמָּגוֹר.
אֶל אוֹר-יוֹם קוֹרֵן פָּנֶיהָ הִיא מַצְהֶלֶת,
מִמְּקוֹרָהּ יוֹנֶקֶת הִיא בִּרְכַּת הַדְּרוֹר.

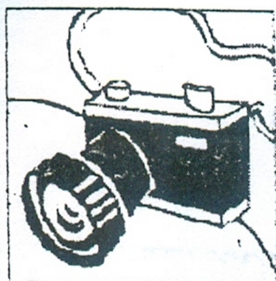

173

נספח מס 2ב

חברות וחברים מוזמנים לשתף אותנו
בתצלומים מאלבומם האישי ולמצוא תמונות
פרטיות המספרות סיפור או מאירות אירוע
מעברו של קיבוצנו.

נלקח מעלון 1706 - 28.12.97

אלבום אישי

...והפעם תמונה מאלבומה הפרטי של צביה מינס.

היא צולמה באמפיתיאטרון הישן, כאשר נחגג ברוב-עם עשור לקיבוץ, בהעלאת "הקנטטה לנצר", בהלחנתו של המוסיקאי בוניה שור, שריכז את נושא המוסיקה בקיבוץ לאורך שנותיו במקום, והמילים היו פרי-עטו של יוסף אחאי ז"ל.

התזמורת היתה על טהרת חברי הקיבוץ.

"ימים ולילות", נזכרת צביה, "נשמעו הדי הפסנתר בחדר-האוכל הישן, כשבוניה הלחין את הקנטטה. התזרות לאירוע נמשכו זמן רב ורבים במשק גויסו ותרמו להעלאתו".

חלק מהחברים שזוהו בתמונה: מיכל גבעתי, רחל כוכבי, ניצה סבלדי (בנארי), מיק וגוסטב ליבק, חנה ומנחם הנדלר, ויקטור ורותי אילת, תלמה ודורה סבלדי, זוסמן לין, מרדכי רום, פישל ברוך, אוסקר וסרמן, יואב גבעתי, דינה קסטל, תמר גולדשמידט, תמר כוכבי-שטרן.

התמונה המקורית קטנה מאוד, ובהגדלה הפנים אינם ברורים.

האם אתם מזהים חברים נוספים?

שומי

מלך בור.

תמונה א.

מדבר. שממה. מלך בור מציג את צבאו: העקרב, הנחש ולהקת היתושים.
אחרי המפקד שוכב לו המלך ליד הסלע ונרדם.

מופיעים 7 גמדים טובים. הם מצטערים על השממה ומתיעצים ביניהם כיצד להפרות את השממה. פתאום נשמע קולו של המעין הנסתר, המבקש .. לשחררו מן הכלא. הגמדים מעירים את מלך בור ומבקשים ממנו להזיז את הסלע. המלך איננו מסכים לשחרר את המעין ויוצא ברוגז.
הגמדים מנסים להזיז את הסלע בכוחות עצמם, אך אינם מצליחים.
הצפור החכמה יודעת עצה. היא מציעה לגמדים, לפנות אל ילדי הקבוץ.
הילדים האמיצים בודאי יסכימו לעזור. הגמדים שמחים ומחליטים מיד ללכת אל ילדי הקבוץ.

תמונה ב.

בית הילדים בקבוץ. הילדים משוחחים על בעית המים בקבוץ.
אי-אפשר לנטוע פרדסים וכרמים, כי המים חסרים.
ההורים באים להשכיב את הילדים לישון והמטפלת מספרת להם את הספור על מלך בור.
בלילה מופיעים בחדר 7 הגמדים ומעירים את הילדים. הם מציעים לילדים לצאת אל המדבר, כדי להזיז את הסלע ולשחרר את המעין.
ילדי הקבוץ מתלהבים מן ההצעה ומחליטים לצאת למחרת אל המדבר.

תמונה ג.

הילדים מחפשים את המעין במדבר. הם עיפים מרב הליכה.
קולו של המעין מגלה להם את [illegible].
ברגע, שבו מנסים הילדים להזיז את הסלע, מופיע מלך בור.
הוא [illegible] את צבאו לגרש [illegible] הילדים. הילדים מתגברים על העקרב ועל הנחש ו[illegible] לגמ[illegible] את [illegible]. מלך בור בורח ונאלץ [illegible] אל המדבר
הילדים משחררים את המעין. כולם מתלכדים לרקוד [illegible].

יום ו', ב' בתמוז התשי"ח.   מס. 341   20 ביוני

ב ר כ ו ת י נ ו ל ב נ י ם ו ל ב נ ו ת ב ה ג י ע ם ל מ צ ו ו ת

נ ע מ י א ו פ נ ה י י ם   א ר י ה ג ו ל ד ש מ י ד ט

ע ד י ת א ח א י   ר ב ק ה ה ו פ ר ט

ע ד נ ה א ר ט ו ם   י ר ו ן ה ר מ ל

י ע ק ב ב ר ג מ ן   א ב י ה פ ל ט נ ר

מ י ט ב ב ר כ ו ת י נ ו ל ה ו ר י ה י ל ד י ם ו ל מ ש פ ח ו ת י ה

//

שלום מאחה!
דרורה יעקבי יצאה בסוף השבוע שעבר לביקור בארצות אירופה.

וישן מפני חדש תוציאו
מודיעתנו בעתונות על מכירת איזו ריין נשאה פרי. מלבד טנדר הפלחה שנמכר לפני שבוע, מכרנו גם דריל־קים ב־200 ל"י, מזבלת חימית ב־120 ל"י ומזבלת אורגנית ב־400 ל"י.

טנדר
נרכש זה לא כבר טנדר למשק. לאחר שניתן לו רשיונו העומד אתה לרשות המשק.

חריש עמוק
מבוצע בזמן האחרון בשטחים שונים במשקנו. אחרי החריש במשתלה חורשים אנו 30 דונם לנטיעת פרדס בפינה הב־אה /שטח הכרם הישן/. לאחר מזה ניגש לחריש בשטח השעורה 300־400 דונם.

הגיעה לשיכון הקליטה
אחר השלמת הם דורים האחרונים בבתי שיכון הקליטה נכנס השבוע ראשוני המשתכנים העולים לדירותיהם.

כנס אזורי של המסיבה
נערך כאן בימים ו' ושבת בשבוע שעבר. בני החמישה מכל משקי האיזור "השתכנו" אורשת האקלפטוסים, כבשו לשני ערב את האמפיתי[אטרון] וקיימו מסיבה וריקודים אדר האוכלה. כבוד הגיע אלינו מכתב תודה מאת מזכירות המסיבה על הכינון.

בריכת גם צינה
החברים שהאסיפה הטילה עליהם לעמוד ... למניעת הפיכת הבריכה לרשות הו... הגיע לידי מסקנה, שבינוי ... של הבריכה יעלה לפחות 6000 ל"י. הסידור הזול ביותר, ש... בו כדי להבטיח את המטרה, הוא ידרוש 1500 ל"י. עד עתה לא גויסו האמצעים למ... זה.

מקהלת נצרית בתחרות השיר
ביום א' נערך באולם בנייני האומה בבירה קונצרט, שבו הופיעו 6 מקהלות הילדים המובחרות שבארץ. מקהלת ילדינו בניצוחה של ניצה השמיעה 5 שירים. בתנאים האקוס[טיים] המצוינים עלתה השירה יפה מאשר בהופעות הקודמות וזכתה לשבחים ולתשואות. יש לה[צטער] שהורי הילדות לא היו באותו מעמד.

ק ר ו ב ח ג ה ש י ר ! ל ח ג י ג ו ר ק 14 י ו ם ! נדרש מאמץ מיוחד מצד המקהלה: ב ש ב ו ע ה ב א 3 ח ז ר ו ת : בימים א', ג' וה'
על כל חברי המקהלה להשתתף!   ועדת העיר

ב ו ש ם ה ש ע ו ר י

אל הזקנה בצעיף ענק

כל איש, קטן כמו גדול, דומה.

רעיון עצום זה הרמוני וזן

היכן הבע ־ ודאי אתה תמה.

באמה הן ומסקנה ופסק,

מזל טוב [illegible] להולדת [illegible]
לנישואיה [illegible],
וברכה למשפחות [illegible]

מזל טוב [illegible] שמואליק גולדה [illegible]

//

הכנות לחג העשור ביטבתה

עדיין לא הגיעה השעה לפירסום פרטים, אך כבר רשאים אנו לגלות כי
בליל השבת בשבוע הבא תיערך המסיבה הגדולה והעיקרית, שתהיה פנימית ללא אורחים. בתכניתה כלולים בין השאר: דבריו מענינא דיומא, טקס קבלת הבנים לחברות, הופעות, שולחן ערוך, דברי זכרונות, צ'יזבטים, פזמונות וכו' וריקודים עד אור הבוקר.
למחרת היום כנס הבנים הצעירים עם הבנים המשרתים בצה"ל.
ביום א' - הצגת מסיימי כיתות היסוד בבית ספרנו - [illegible].
ביום ב, ד בין 4 אחר הצהרים - [illegible] לילדינו - [illegible] גן [illegible]
ובערב [illegible] יום הופעת [illegible] / [illegible]/ ולהקת [illegible].
ועוד נכונה תכנית גם למוצאי השבוע, שכן יהיו אלה שבעת ימי חגגה לציון חג העשור.
חוברת העשור הכוללת ה-96 עמוד נמצאת בדפוס והיא תופיע ליום המסיבה.
הולם ומנגנת [illegible], [illegible] [illegible] של הבוגרים.
על [illegible] [illegible] [illegible] עדן.

הגיגת בר-המצוה

לפני שבוע במוצאי השבת נערכה במעמד קהל רב של החברים ושל הורי המשפחות חגיגת בר-מצוה, שהסבו לידי שולחנות ערוכים כדוגמת הילדות פתחה בקריאת קטע מפרשת השבוע, פ' קורח. [illegible] ערות שבת. יומן [illegible] ביהך את החוגגים, את הוריהם ואת מחנכיהם. התכנית כללה: שירת מקהלת „נצרים" [illegible] של ניצה, נגינת [illegible] „רות" של ילדינו את יצחק [illegible] יהודה והמחזת סיפורו של פיאוברג „בערב".
שני את יח-ליצנים הופיעו [illegible] הוכנו הזרכה לכל אחד מבני המצוה. [illegible] [illegible] לחתני חג [illegible]. [illegible] ההורים את [illegible] בני המצוה שנעשה מסורת זכה לתיעוד.

שלום צעוה

הילדה [illegible] יצאה השבוע [illegible] [illegible].

[illegible]:
[illegible] - [illegible].
[illegible].
הולדת [illegible] צייגברג.
[illegible].
[illegible] [illegible] ברגנו.
[illegible].
[illegible].
[illegible].

[illegible]
לרגל [illegible] [illegible] חוברת הש יזר.

ס ד ש ת ה ע ש ו ר

„[illegible] עדנה לא [illegible] צעירים" [illegible]
קרוב [illegible] זו, [illegible] [illegible], [illegible]:
[illegible], [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] נוגע,
[illegible]: הציור [illegible];
[illegible] - [illegible]
לא [illegible] - [illegible]...

ה ש ב ו ע ב מ ש ק

בוועדת המשק

נדונה שאלת גידול סלק־סוכר בשדותינו ברמלה. הוסכם להמליץ על הכשרת שטח של 50־70 דונם לגידול סלק סוכר.

בישיבה הוחלט גם על הכנת ארגז מיישר לשבירת רגבים.

הוחלט על זיבול באמוניה נוזלית, בראש וראשונה בפלחה, אם יתאימו התנאים לכך.

הקש לרפת

מסתיימת הכנסת הקש הדרוש לרפת. המדובר ב־360־380 טון קש חלקו משדותינו וחלקו ממה שנרכש ממשקים שכנים.

בגן הירק

מסתיים אסיף המלונים ופיתוק ההדליה.

בגן הסתו המשתרע על שטח של 50 דונם בקירוב נזרעו בחודש שעבר 10 דונם עג־בניות, משתלת כרוב ל־15 דונם, 25 דונם מלונים.

כבר בוצע הדילול במלונים ובכרוב. העג־בניות נובטות. העגבניות - גידולן בשי־טת הקיטום. על ידי כך מתקצר זמן הגי־דול, והאסיף נוח יותר.

בפלחה

עוסקים בחריש מעמיק בשטחי הדגן לשם הכנת כרב טוב לתבואות קיץ לשנה הבאה.
התחלנו באסיף יבול החומצה, 100 דונם.
מצפים ליבול טוב.

מצב הסורגום מניח בהחלט את הדעת. אם לא יהיו הפתעות נזכה ליבול הגון /500 דונם.

הפלחה קיבלה על עצמה את הכנת השטחים לסלק סוכר, 50־70 דונם.

בבטנים

נמשכת העבודה בפעולות השוטפות בהשקאה, בקילטור ובעישוב. קשה להשתלט על השטח המשובש בעשבים שוטים, המדובר בעיקר בשטח של 80 דונם, שגידלו בהם תפוחי אדמה. הבטנים מתפתחים יפה וכבר קיבלו מנה שניה של זבל חנקני.

הוחל בריסוס נגד זחלי פרפרי לילה.

סיום שנת הלימודים

ביום ג' נסתיימה שנת הלימודים בכל כית[ות] בית הספר. השבועות האחרונים הוקדשו בכ[יתות] כיתות בית הספר היסודי לשיחות על משקנ[ו] לרגל חג העשור. השיחות קוימו על ידי חברים שונים שבמשק. כיתות ההמשך /מט' י"ב/ סיימו את לימודיהם ביום עיון על עשור המשק. שמואל גדון סיפר על פרשת הפילוג והאיחוד. דוד פור העמיד לבירור בעיות חברה. דוד פיק סיפר על תולדות הקבוצה עד האיחוד. מאיר גבעתי סיכם את יום העיון. השיחות עוררו ענין רב בקרב הילדים, וההערות היתה רבה. כולם הב[י]עו את המשאלה לקיים יום עיון נוסף. אכן, מורגש צורך רב בכך, כי מחוסר פנאי לא הגיעו לידי בירור ענינים משקיים וכל־כליים, ואף השיחה על בעיות החברה תובע[ת] המשך.

במשך השבוע קוימו אסיפות הורים ומסיבו[ת] פנימיות להורים ולילדים, שבהן סוכמה שנת הלימודים. הילדים והוריהם נפרדו מעל המורים הפורשים מכיתותיהם.

סיום שנת הלימודים וקבלת המחזור שולבו הפעם בחגיגות העשור. טקס קבלת הבנים לחברות ישולב בחגיגת ליל השבת, הערב. הצגת ילדי הכיתות ג'־ה' תיערך ביום א'. בקרוב יסתיימו הבירורים והסידורים לקר[את] שנת הלימודים תש"ט. אינפורמציה על כך תימסר בעלון המשק.

נבחרה ועדת מינויים

באסיפה הכללית האחרונה נבחרה ועדת מי־נויים בזה הרכבה: איגר לאה, אכמון אריה, ורטום משה, גונדלי מרטינו, און יאיר, ליב בוסטב וגורקין יהושע.

על גיוס הנוער

באסיפה הכללית נמסרה אינפורמציה על הדי־נים בקשר לגיוס הנוער לעזרת משקים צעי־רים. האסיפה לא סיכמה בשאלה זו והחליטה לחזור לדיון אחרי בירור עם הועדה [illegible] בתנועה עם תום חגיגות העשור.

קייטנת לילדינו

לילדי חוץ תיפתח אצלנו בגבעת בית הספר לכיתות א' ביום ב', 7 ביולי, בשעה 11 לפני הצהרים. במחזור הראשון ישתתפו 30 ילד.

מכתב ברכה לחג העשור

מאת היינץ להמן השוהה בגרמניה נתקבל מכ־תב זה:

רציתי לשלוח מברק, ולא הייתי צריך לכ־תוב. אבל זה יקר מדי, אבל גם כך [illegible] רק כמה מלים. המרחק הוא גדול, אבל הוא [illegible] מפרידות בינינו. בהרגשה טובה ובזכרונות טובים אני זוכר את ימינו הראשונים בנצר. עבודה קשה, עמלנו הרבה, וצחוק לא היה חסר. ובגלל שאינני בבית הייתי רוצה מאד להזכיר לכמה מן החברים את "הימים הטובים". אבל מבחינת הנימוס לא מותר לי. אינני אוהב הבריח, שקשה להבין אותם "דיבורים", שקשה להגשימם. לכולנו אני מאחל המשך מוצלח בבנית המשק, הרבה ברכות לכולנו, ורווחים גדולים עד [illegible]. אשתדל לחזור יחד אתכם בהרבה בירה אור־ריגינלית. אם מישהו מכם ימצא שגיאות, יתקן לתקנה ולא להתבייש. אני חושב, כי ל"יקה" הנמצא בגרמניה מותר לו /לי [illegible]/.

לחיים ולהתראות בקרוב מאת הרתן הנמצא בהשתלמות לעבודה לא מיינית.

ה י י נ ץ ל ה מ ן

178

מס. 343

ס"ו, ט"ז בתמוז תשי"ח. 4 ביולי 1958

ברכותינו שלוחות

לחוגגים את חג העשור,

משקנו ולחברתנו

לבנינו המתקבלים הערב לחברות: לחברים שחברותם אושרה באסיפה

יהושע בן לולו	טישלר מרדכי
אפרים בן צבי	פרידמן יוסף
תמר גולדשמיט	קוטיק חיה
גד רוזר	קפלן נאוה
יגאל רום	שקולניק יפה
יהושע שקולניק	

לבית הספר, לילדים, למורים, למחנכים ולמדריכים עם פתיחת עונת פגרת הקיץ.

//

תכנית חגיגות העשור

ליל השבת, 4ביולי, בשעה 9 באמפיתיאטרון מסיבת העשור וטקס קבלת מחזור ה' לחברות

שבת, 5 ביולי - כנס הגנים המשותף [illegible] של והדור הצעיר.
בשעה 10 לפני הצהריים - הסיור המסורתי במשק,
בשעה 16 פגישת כל משתתפי הכנס. בתכנית: דו"ח ועדת הקשר
הערכה לדין וחשבון
דיון בפרשת הנוער מקיבוץ
תל שפע

במוצאי השבת - נעילת הכנס
בשעה 1915 - פתיחת התערוכה בשיכון החדש. התערוכה תהיה פתוחה
כל השבוע מ1915 עד 2100.

ביום א', 6 ביולי בשעה 2000 באמפיתיאטרון - הצגת הילדים „המלך בזר"

ביום ב', 7 ביולי - פתיחת מגרש השעשועים /בשעה 1700/.
בשעה 2100 שיר המקהלה לזמרת הפנטומימה של יעקב גורקין
ולזמרת „דודאים".

ביום ג', 8 ביולי - הצגת הסרט „רודי" /בשעה 2115/

ביום ה', 10 ביולי - הצגת הסרט „[illegible] להיות עשיר" /בשעה 2115/

בליל השבת, 11 ביולי בשעה 2115 - [illegible] ערב פורת
[illegible] בין נבחרות מטקי המחזור של

בשבת, 12 ביולי, בבקר של סגרי המחזור [illegible] - [illegible] הנדוד של [illegible]
גבית העשור

במוצאי השבת בשעה 2115 - חזון [illegible] לישור המשק.

//

מסיבת שתוגנים לכבוד העשור
נערכת כאן ביום ב' בשעות הצהריים.
העתונאים סיירו במפעלי המתכת ושמעו הסבר
ברה ממצה על התפתחותו של המפעל, של [illegible] הקונקי.
ין ועל מוצריו. העתונאים ביקרו גם בגנ-
היה המשותפת ובאזור השעשועים והבזמן
במרכז משקנו. אחרי הסיור ניתנה למוז-
נאים הסברה של תולדות המשק, של [illegible]
[illegible]

שיגון ברכה
נתקבל מדרורה יעקבי הנמצאת עתה באירופה:
לכל החברים לכל הברכות ליום העשור לעליתנו
[illegible] ושגשוג למשקנו
[illegible]
הזבחנו העשור
תחולק מחר לחברים.

מ כ ת ב מ ג ר מ נ י ה

שמעון גיורא

לחברים, שלום רב לכולכם!
בימים אלה חוגגים אצלנו את חג העשור, וגם אני רוצה לאחל לכם ולנו כל טוב לחג חשוב זה. באופן מיוחד כשנמצאים מרוחקים מרגישים את ההתקשרות למשק, לחברה ולדרך, בה בחרנו ללכת. ואני מקווה, כי גם בעשר השנים הבאות נוכל להמשיך התפתחות משקית וחברתית כזו שהיתה. אני משוכנע, שבכוחות משותפים נוכל לעשות זאת ולתת גם לילדינו הרגשת בית וציון דרך לעתיד.
אני מקווה, שהמסיבה וכל ההופעות הצליחו ואני מקווה, שהמסיבה וכל ההופעות הצל על ידי העלון יכולתי לעקוב אחרי ההכנות, ו אני מקווה, שהמסיבה וכל ההופעות הצליחו במאה אחוז. כאן זה תמיד דבר גדול בשבילי לקבל את העלון ומכתבים מן הבית, וקשה לשער, כמה מחכים לכך.
עשיתי בגרמניה כ־10 ימים והעניינים מתפתחים לאט, ואין לעשות הרבה. רק בשבוע הבא אצטרך להיות בפעם השניה במוסדות הגרמניים, ואני מקווה, שלא אצטרך להגיש תביעה לבית המשפט העליון. נפגשתי עם כמה חברים מן הקיבוץ המטפלים מטעם משקם בגרמניה. הם סיפרו לי על הקשיים וגם על הצלחות שהיו להם. הם עושים עבודה חשובה מאד, ולא פעם מהרהר אני לעצמי, שאנחנו הזנחנו יותר מדי את העניינים האלה. למוסד „אורן" יש כאן שם טוב ביותר, ואין אמת בדיבורים, שעורך דין פרטי מצליח יותר. הם כאן עמוסים מאד, אבל מקבלים אותך תמיד יפה.
הואיל ונשארו לי עוד כשבועיים להכנת הופעתי השניה, ומאחר שלא היה לי צה לעשות שם, ניצלתי את ההזדמנות וביקרתי את קרובי בסטרסבורג ובפאריז.
בפאריז עשיתי כשבוע ימים ונהניתי מאד מיפי העיר, שאין דוגמתה. ביקרתי במרבית המקומות החשובים וראיתי על כך הרבה, שקשה היה לפעמים לאכול את הכל.
סטרסבורג היא עיר שקטה ויפה. גנים נאים הרבה בה וסביבתה נהדרת. אבל שבימים האחרונים שורר כאן מזג אויר גשום וסוער מאד.
ושוב אני מודה לכם מאד על שליחת העלון והעתונות, המגיעים אלי אחרי ימים מועטים בלבד. כך יודע אני תמיד את התמורות המתרחשות בבית ובחברה.
לחג שפע ברכות לכל החברים והילדים. להתראות בקרוב!
שלכם שמעון גיורא

3 ביולי 1958.

ר ג ו נ י , ה ה י ס ט ו ר י ה ח ו ז ר ת

יוסף אתאוני.

/פזמון/ התקציב האישי בגלל השלט,

רבותי, ההיסטוריה חוזרת;
לא נשנית, היא שבה לאחור,
ונדמה, היא אתה מתדרדרת,
כי כזה, כי כזה הוא הדור.
עוד נזכור, את צעדנו כלנו
במצעד מן הפרט אל הכלל.
אז שכנן ותיקים לא ידענו,
לא תבענו רהוט מסרבל.
פחי נפט שהורקו אז הספיקו
ושמשו ככסאות למושב.
בימינו אומרים, כי מזיק הוא
פח כזה לבריאות של הגב.
המקלחת היתה משתפת
ושמשה גם כעין מועדון.
כן, היתה אז תקופה מרפאת,
מרפאת עדי שגעון.
בחורה אז היתה נעלבת
לו הציעו יומה לקצץ.
בימינו אינה מקרבת:
אהובה, קמצן נא בלי קץ!
זה ברור, ההיסטוריה חוזרת,
מן הכלל אל הפרט אחור.
ונדמה, היא אתה מתדרדרת,
כי כזה, כי כזה הוא הדור.
הנהגה הלינה הנפרדה,
. . . .

הנה וכך תקופתנו צועדת
בתנופה מן הכלל אל הפרט.
בגנה זעירונת החלון,
בפרחים מעשים כתחביב.
בינתים עצי פרי גדלו,
מיקי עזר צצים מסביב.
פה דשא והדס תרנגולת,
תרנגולת פרטית בהולט.
מזונה הן אינו אלא פסלת,
קפיטל מזה לא יולד.
לא אכפת לי, אם עוד מעט עגל
וגם עז יהיו לכל פרט –
אולם צר לי, מה צר, על הדגל,
ההולך, והולך ונשמט.
לא הרבה נותיר מקומונה,
מאותו חלום שנפח.
חברי הקבוצה הסתכלו נא:
שוב אינני פוחח, פרחח.
החבר בקבוץ שעל שעל
מתקדם והולך – של תחת:
הוא עולה, הוא עולה, הוא עוד יעל
בדרכו מן הכלל אל הפרט.
הן כזאת, ורוחי נער ומרד –
כך לפנות נהפיכה בדור.
אין מוצא, ההיסטוריה חוזרת,
ולא נשנית, היא שבה לאחור.

יום ד', כ"ג בתמוז התשי"ח. | מס. 344 | 11 ביולי 1958

מזל טוב ללאה ולאריה מולינובלין נולדה בת!

ש ב ו ע ה ח ג י ג ו ת

השבוע האחרון עמד כולו בסימן חגיגות העשור לקיום המשק, אשר בהן שולבה חגיגת המחזור. דגלי הלאום והמעמד התנוססו במקומות המרכזיים ביישובנו, והדר האכילה קושט בציוריהם של האחים כלב ואריה קסטל, שתיארו את שלבי התפתחות יישובנו.
החגיגה נפתחה בשירת התקוה. שמואל גדון קרא "יזכור" לנשמות חברינו הנעדרים, לנשמות בני משפחותיהם שנספו בשואה ולנשמת חיים אנצו סרני. אחרי שירת המקהלה נשא דוד פיק את דבר העשור ועמד בדבריו על ייחודו של קיבוץ בוכנוולד, שזכה להקים יישוב עצמאי. הוא התעכב על שלבי התפתחותו של קיבוצנו אגב ציון התמורה המכרעת, שחלה באופיו של קיבוצנו אחרי האיחוד עם יוצאי גבעת ברנר; איחוד אשר הרי את היישוב הזה לקיבוץ גדול המתפתח בקצב מהיר ומגלה אפשרויות גידול רחבות. הוא סיים את דבריו בתקוה, כי השגינו בעשור השני לא יפלו מהישגי העשור הראשון.
אחרי הנאום ביצעה המקהלה המשולבת של בוגרים וילדים את קנטטת העשור, שנכתב על ידי בוניה שור לשירו של יוסף אחאי "בצל נצר", שפורסם בחוברת העשור. השירה הוקלטה על ידי "קול ישראל" והיא תשודר בקרוב.
התכנית האמנותית נסתיימה במחול אמנותי על הנושא "מאבק הנוער על הדרך". המחול הוכן על ידי נועה רום. היתה הופעה זו אחת המוצלחות ביותר שביצענו כאן.
בתום החלק האמנותי נערך טקס קבלת בני המחזור לחברות: היו אלה אפרים בן צבי, יהושע בן לולו, תמר גולדשמיט, יהושע שקולניק, גד רוזר ויגאל רום. את ברכת בית הספר הביא מאיר גבעתי. בשם הורי המחזור ברך מרדכי רום ובשם חברת הילדים - יעל נורקין. אחרי חלוקת שי המשק לחברים שנתקבלו /הספר גוילי אש וחוברת העשור/ לכל בוגר השיב ברכה בשם בוגרי המחזור יגאל רום.
בשירת "התקנה" נסתיים הטקס ונסתיימה התכנית החגיגית שנערכה באמפיתיאטרון, והציבור עבר אל השולחנות הערוכים והמשופעים מכל טוב, כשהדור הצעיר משעשע את הקהל בתכנית פרפראות.
הריקודים בחדר האכילה לא פסקו עד אור הבוקר.
הורגשה הכללית היא, כי יום העשור ליישובנו צוין בדרך נאותה, ואף כי החגיגה ה...ה, בהתאם להחלטת האסיפה, פנימית ותכניתה בוצעה בכוחות משלנו - היה המעמד מכובד ונאה. ויצוין חלקו של שמואל טשופניצקי, שהשקיע עמל רב בהכנת המסיבה ובשאר מפעלי העשור ושידיו לא רפו על אף כל הקשיים שנתקל בהם.
יום השבת הוקדש לבנים המשרתים בצה"ל ולשכבת החברים הצעירים. לפני הצהריים נערך הסיור המסורתי במשק, ואחר הצהריים קוימה פגישה כללית בחדר האכילה של בית הספר. בראשית הפגישה נמסר דין וחשבון על פעולתה של ועדת הקשר. הבנים ציינו את פעולתה הברוכה של הועדה, המטפלת בבנים/המגוייסים באמונות יתרה ובחיבה רבה. אך בעיקרה הוקדשה הפגישה לדיון רעיוני סביב פרשת א ב נ ר אחד דמיוני, בן קבוצת תל שפע הנתקל בצבא בחבריה אזניו ההרהרים אחרי כוונותיו לחזור לקבוצה

פ ר ש ת ה ש ב ו ע

...ן התמונה בצו הבנתי, גם באמריקה יכול אז,
...י פה נוצר מפעל חשוב. כי אין יזמה כבקיבוץ.
...גרש שעשועיט גיגנטי בנינו כרמיטיו ימכרו.
לא עוז הקימו בקבוצ. ראו ראו, מה רב אוצר!
באו הנה בני הארץ ענף חדש, ולמחזור הזה
...תירים מארצות חוץ. מוסיף דולרים לבית ספר.

ניתן לומר, כי חבלי לידה קשים עברו עלינו בהכנת התכנית ליום חגנו הכפול, חג
עשור ליישובנו וחג המחזור לבנינו המתקבלים עתה כחברים למשק. כפי שנהגנו בשנים
קודמות בחרנו גם השנה המחול כביטוי הגיגי להתבגרות הנוער ולכניסת הבנים אל
מעגל חיי המבוגרים.
כמעט שלא היה במי לבצע את התכנית. בני כיתות י"א וי"ב למדו מחוץ לבית ורק
בזמן האחרון חזרו הנה. רקדניותינו.- רובן בצבא, ורק לעתים רחוקות מבקרות הן
בבית. לרוע מזלנו אירעו תקלות בזמן האחרון /נקע ופציעה רצינית/ לאלה אשר סוף
סוף עלה בידנו לרכזן. עיקר העול מוטל על חברות צעירות, רובן אמהות, ודבר זה
מגביל, כמובן, את שעות החזרות. ועוד, בשל מיעוט התנדבות להשתתפות במקהלה לבי-
צוע הקנטטה של בזניה שנר היה צורך לבקש חברות מספר להשתתף בשתי ההופעות, גם
מחול גם במקהלה. דבר זה גרם קשיים בקביעת שעות החזרות.
סבורה אני, כי החבר אשר לו מוגשת התכנית חייב לדעת את הקשיים האלה, כדי
שידע להעריך כראוי את המאמצים שהושקעו בה כדי לקיים את עקרון "העבודה העצמית"
בהופעה החגיגית.
המחול מספר בצורה מופשטת על דרכו של אדם צעיר בחיים. המוסיקה של יוהן סבסט-
יאן באך והיא כוללת קטעים מתוך הסויטה האנגלית, הסויטה הצרפתית. פירוט הקטעים
הוא:

1. אדם צעיר, אחד מרבים, מלא רעננות נעורים ותשוקת חיים. דעתו קלה, ועדיין לא קלטה את הצווי לבצע משימות בחיים.
2. לעומתו דמות אדם בוגר החי לשם שליחות גדולה, להאיר לבבות צעירים ולעורר בהם את הרצון למעשים.
3. עלובי החיים, חסרי האמונה והתקוה התוהים והשואלים את העולם: למה ולשם מה?
4. הצעיר והבוגר יחדיו מנסים לעזור את המדוכאים, להוציאם מבדידותם הנפשית ולהפיח בהם רוח טובה.
5. החיים על פני השטח. הכל זך וטהור כנחל זורם, אך חסרה המטרה.
6. בראשונה הפתעה למראה תנופתם וכוחם של השנים, של הצעיר ושל הבוגר, המצ- טרפים אל קצב הפעולה.
7. אינטרמצו, אידיליה.
8. נוסף כוח חדש: להקת צעירים המוכנים לכל.
9. חדוות היצירה.

הצעירים הערביים בטיול

חסן עטייה וריאד עירקי, שני הצעירים הערביים המכשירים את עצמם במשקנו השתתפו בכנס הנוער הערבי והיהודי אשר נערך בכפר ויתקין ויצאו לטיול בגליל.

דגיגי זהב

בבריכת הנוי הקטנה שבגן אחרי הוכנסו אחרי ניקוי בריכה זו דגיגי זהב. הילדים והחברים מתבקשים לשמור על נקיון הבריכה ולהימנע מזיהומה.

ה ש ב ת ו ה ש ב ו ע [illegible]

/מערב שבת פ' בלק, טז בתמוז תשי"ח עד ערב שבת פ' פינחס, כג בתמוז תשי"ח/
מחר בשבת חל שבעה עשר בתמוז, זהו היום הנקרא בספר זכריה בשם "צום הרביעי". לפי המסורה אירעו ביום זה חמשה דברים: א/ נשתברו הלוחות, ב/ בטלה את התמיד בבית המקדש, ג/ שרף אפוסטמוס [illegible] רסין "אפוסטמוס", כלומר: [illegible] התורה/ העמיד צלם בהיכל, ה/ הובקעה העיר בימי בית שני.
שלושת השבועות מיבעה עשר בתמוז עד תשעה באב הם ימי "בין המצרים", ימי אבל.
הצום חל בשבת נדחה ליום א'.

מתוך פרשת השבוע: מה טובו אהליך, יעקב, משכנותיך, ישראל! כנחלים נטיו, כגנות עלי נהר; כאהלים נטע יהוה, כארזים עלי מים. יזל מים מדליו וזרעו במים רבים, וירם מאגג מלכו, ותנשא מלכותו. אל מוציאו ממצרים כתועפות ראם לו. יאכל גוים צריו ועצמותיהם יגרם, וחציו ימחץ. כרע שכב כארי וכלביא, מי יקימנו? מברכיך ברוך ואורריך ארור.
מתוך הפטרת השבוע: והיה שארית יעקב [illegible] יהוה, [illegible] אשר לא יקוה לאיש ולא ייחל לבני אדם. ---- הגיד לך, אדם, מה טוב ומה יהוה דורש ממך: כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלהיך. /מיכה ה'/
תוכן הפרשה: בלעם - סיפור בלק ובלעם רק תחילת הפסוקים האחרונים - היצמדות לבעל פעור.

ההפטרה נקבעה מיום שהיא מזכירה מעשי

תאריכים:
יט בתמוז תרמ"ב /1882/ עליה [illegible] על בילו.
כ' בתמוז תרע"ח /1918/ יסוד [illegible]
כ' בתמוז תש"י /1950/ [illegible] חוק השבות
כ"א בתמוז תרצ"ז /1937/ יסוד [illegible] צבי
כ' תמוז תרס"ד /1904/ פטירת הרצל
[illegible] תמוז תרצ"ד /1934/ פטירת ביאליק

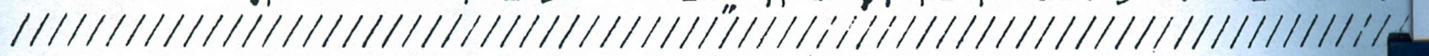
יתנו — נר נשמה

למרדכי טישלר לעליית אמו ואחיו מרומניה. ביום ג' 4 שנים לפטירתו של שמעון

עולים ברכת היקלטות והשתרשות — אביזור.

נ ס ו י י מ ו ה ח ג י ג ו ת

גיגות העשור שהחלו ביום ו' לפני שבועיים הגיעו של קיצן בסוף השבוע שעבר.
בליל השבת לפני שבוע הופיע גליון העתון החי שהוקדש לעשור. בפתח הגליון הועלתה
על ידי חיים אופק פרשה, שעדיין לא זכתה לגילוי ברבים. חיים סיפר פרטים על
ילוחה של ספינת המעפילים „תל חי", אשר בה עלתה קבוצה ניכרת מחברינו לארץ.
היה בדברינו על עלילות הבריחה וההעפלה משום הזכרת נשכחות לכל אלה שנטלו חלק
מעשים ומשום גילוי מעניין לצעירים. אהרן בצ'יה העלה זכרונות מימים ראשונים
חשק והתעכב במיוחד על הקמת מפעל המלאכה הראשון בקיבוצנו - המתפרה. חיים בר
ינרבלאו סיפר מחוויותיו בימים הראשונים לעלייה על הקרקע. שמחה אפלבוים
אר את דמות הנוף והסביבה באותם הימים. את המסיבה נעלה לאה ברלין בזמר חסי-
, כשהציבור עונה לה.
שבת האחרונה נערכה תחרות איזורית בכדורסל. השתתפו בה נבחרת באר-יעקב, חול-
, קבוצת שילר, קרית ענבים ונבחרתנו. ניצחה קרית ענבים שזכתה בגביע העשור
ודד, מתנת נצר סרני.
ו ביום לפנות ערב נערך אחד האירועים המרכזיים בחגיגות העשור: נפתח מגרש
שועשעין שנמסר כשי העשור לילדינו. בניתוק הסרט כובדה לאה ברלין, שקראה לילד-
ים לשמור על הנכס היקר הזה כדי שיוכלו להנות ממנו לאורך ימים. קהל ילדינו,
אליהם נצטרפו ילדי הקיטנה וילדים מן המעברה, מילאו את שבילי המגרש בצהלה.
לדים הסתערו על המתקנים וניסו את כולם. במרכז ההתעניינות עמד מטוס הענק,
ר הושג בזכות מאמציו של זאב לירון, אחיה של יהודית אלתר ובעלה של גינה
וס. התלהבות הילדים עדיין בעצומה. ערב ערב ממלאים הילדים את שבילי המגרש
ואר בנורות צבעוניים.
וצאי השבת הופיע רפאל קלצקין, שחקן „הבימה" בערב קריאה ומשחק.

ברים, שעדיין לא קיבלו את חוברת העשור או אלה המעוניינים בחוברת זו בשביל
רינו תמצאית כיום מחוץ לביתו - מתבקשים לפנות אל המזכיר, דוד פיק.

ש ר ש ו ת ה ש ב ו ע

הִסְפַּקְנוּ לָשִׂישׂ וְלִשְׂמֹחַ זְכִינוּ,

עָלָה בְּיָדֵנוּ לָחֹג חַג עָשׂוֹר.

הָיִינוּ לְאֵ פַּג - וּלְפֶתַע רָאִינוּ:

מְחוֹלֶלֶת! פָּנֵינוּ הִרְצִינוּ,

אַל דְּאָגָה, אַל מוֹרָא וּמָגוֹר!

ינקי צועד, לא נִקְרָא אֵלָיו „הרף!",

י הוּא בְּשֶׁאוֹ מִבְצָעֵנוּ הַכְּבִיל.

נו כיום, כִּיהוּא אוֹלֵף חֹרֶב

י מִתְוַדֶּה הוּא מִלֵּב וּמִקֶּרֶב,

שְׁנַת חֲמִשִּׁים וָשֵׁשׁ הוּא הָיָה כְּכִיל...

נספח תמונות פרק 2

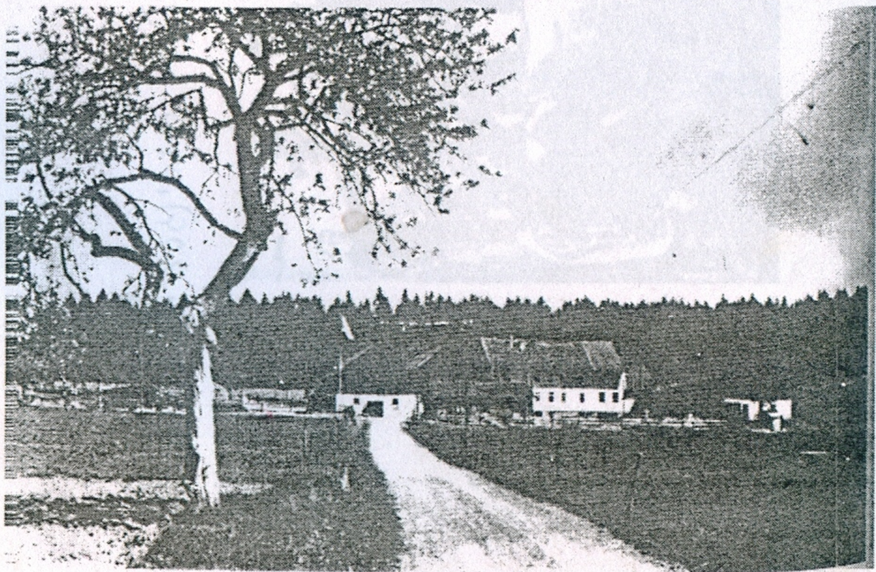
1. תפילת שבועות בבוכנואלד המשוחררת.

2. הבנין המרכזי. בגרינגסהוף.

3. מראשוני המייסדים.

4. הכניסה לקיבוץ בגרינגסהוף.

5. מסיבה בחדר האוכל בגרינסהול.

6. במועדון בגרינסהול.

7. ספרי התורה שנמצאו בעליית הגג.

8. קבוצת המייסדים אז והיום.

נספח תמונות פרק 4

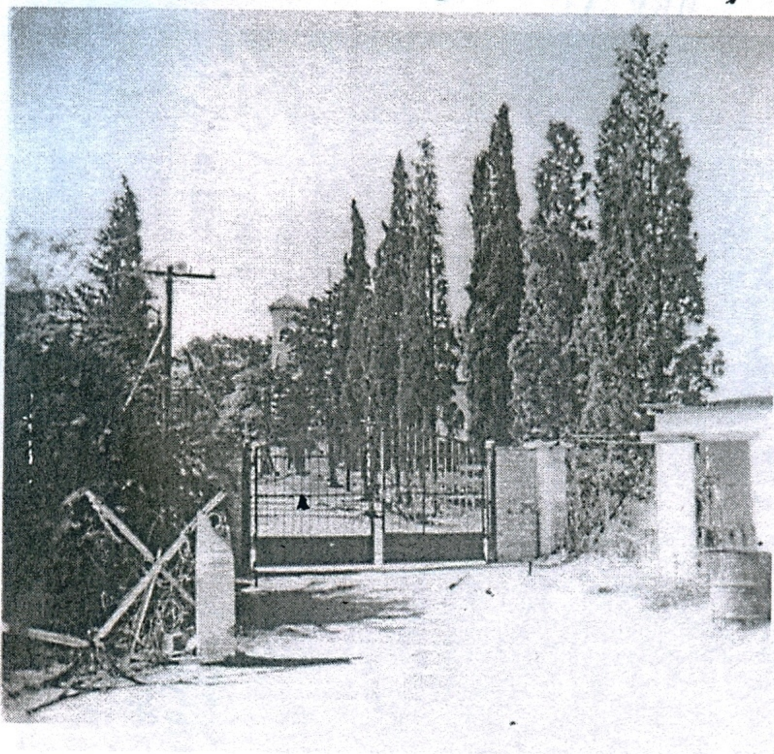
במשלט

חברים בשמירה
וחפירה בשוחות
בחוות שפון".
מלחמת השחרור 1948

נספח תמונות פרק 5

1. שער הכניסה לקבוץ.

2. מבט על בית ב', החצר המרכזית, העיגול, החרובים.

3. מבט על בית גל, והדקל שמאחוריו.

4. שדרת הדקלים - מבט מבית גל.

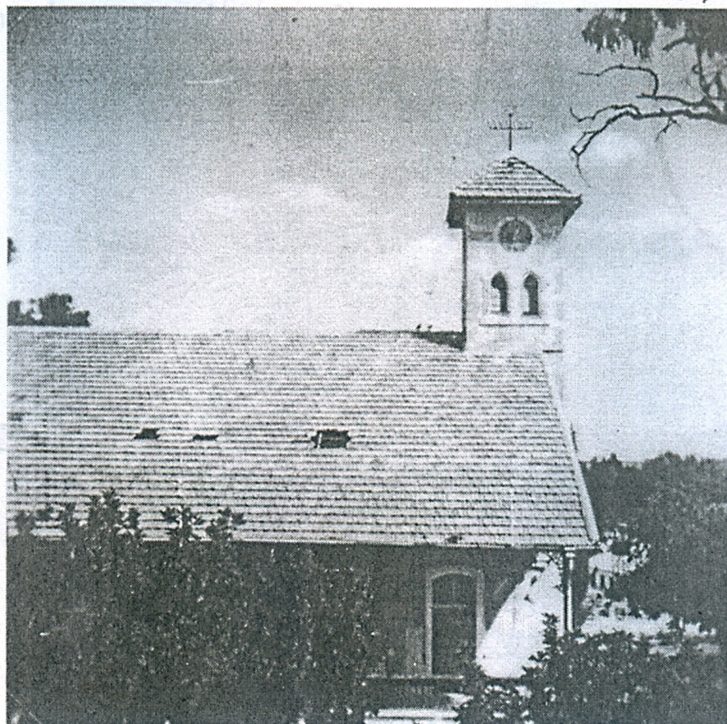
5. האופה בדרך מן המאפייה אל המטבח שבבית ג'.

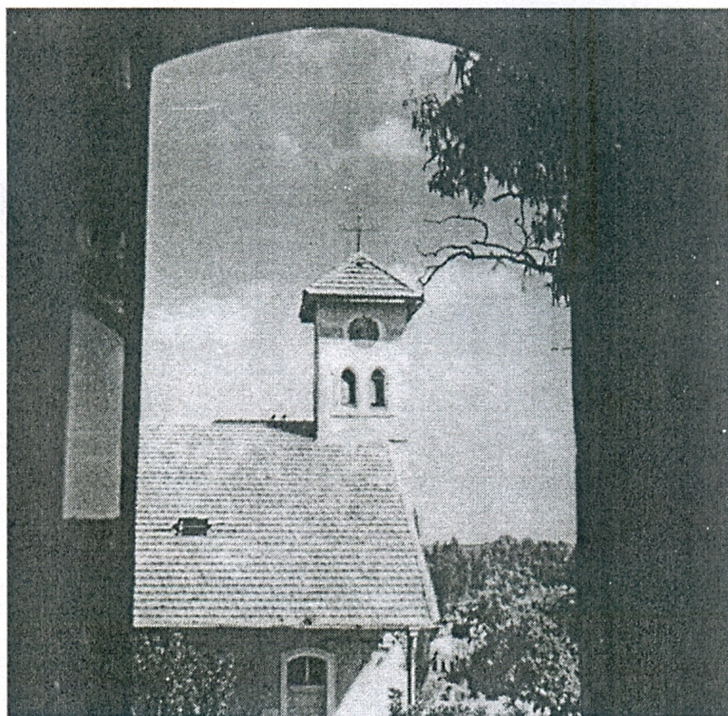
6. בית ג', החרובים, ה"איגל", המגדל ובראשו חנוכיה.

7. מבט ממול למגדל והחנוכיה שבראשו.

8 מבט מכוון בית ב'.

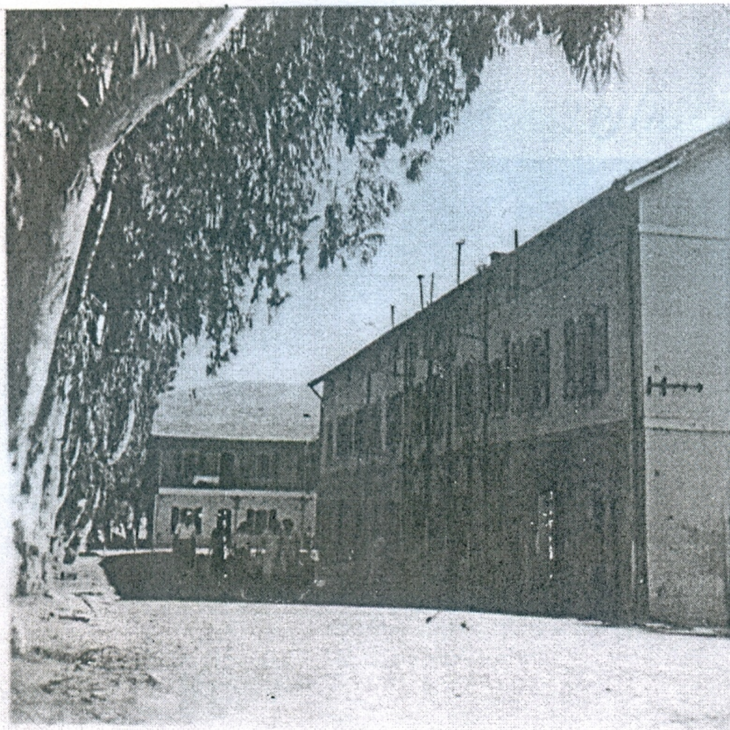
9. ממבט הציפור - בית ג' מכוון אחר.

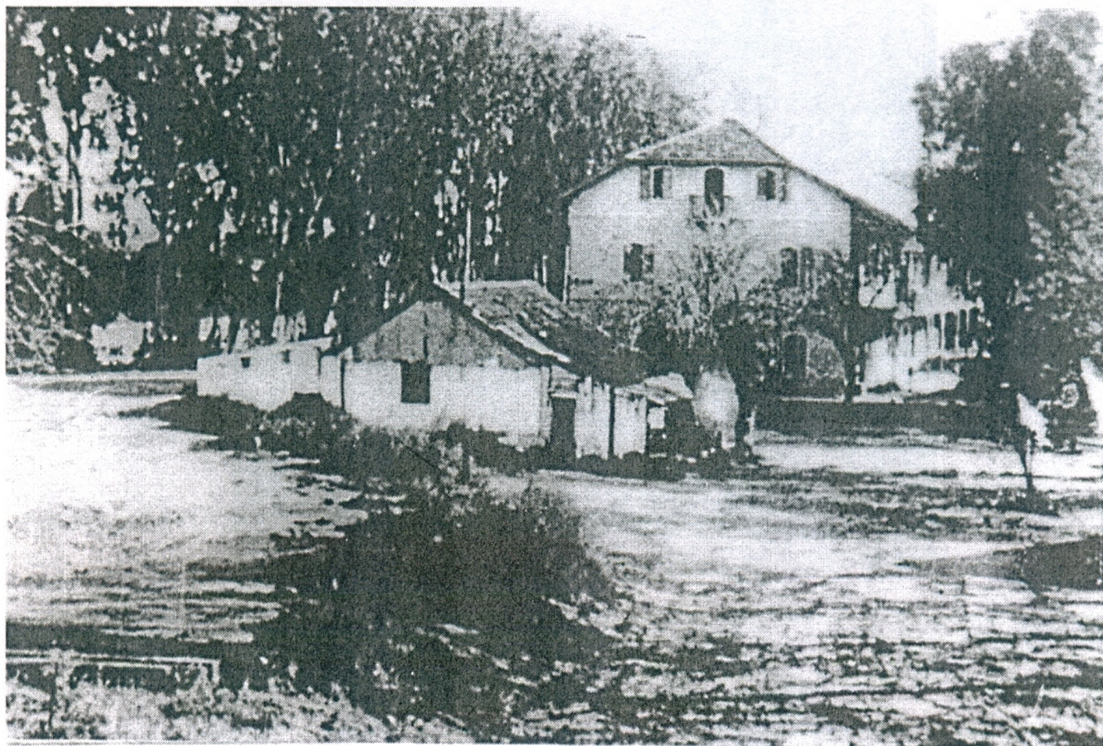
10. החבר'ה על המשאית של הקבוץ.

11. בית א' ובית ב'. חברות בשדרה.

12. בית א' - הדריל שלפניו. מבט כללי מכוון מערב.

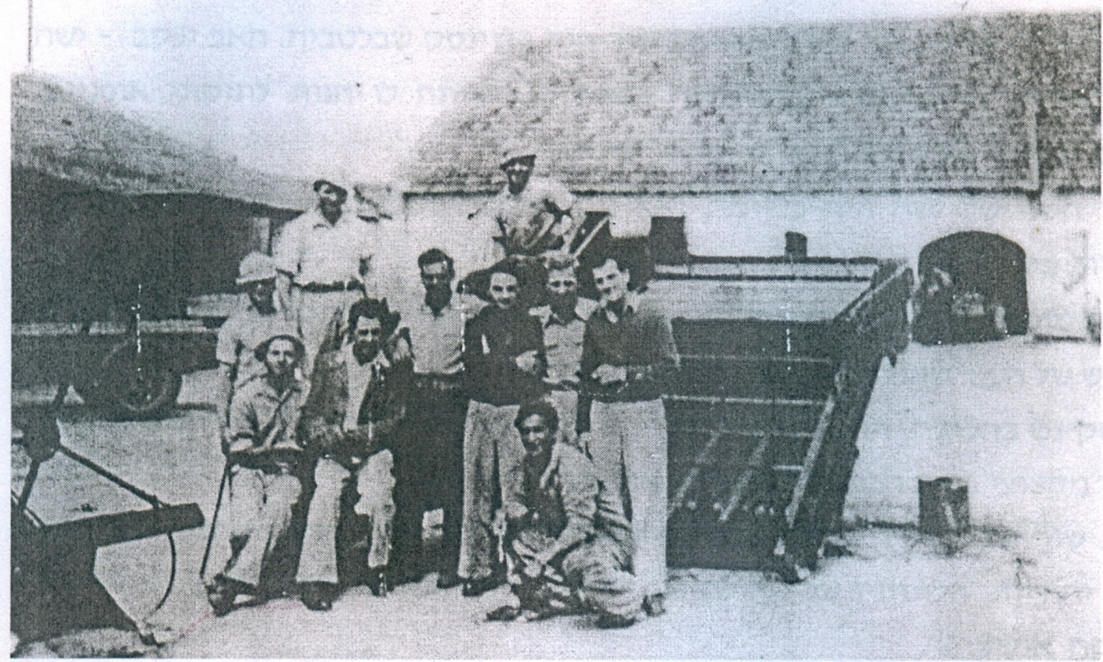
13. בית אלנבי - מכוון מזרח.

14. בית אלנבי.

15. בחצר החווה - ממול האורווה, משמאל בית הבד ובמרכז החברים.

16. מקהלת פסח בנצר ב-1949.

נספח תמונות פרק 6

1. בוניה שור - לויטננט בצבא האדום - 1945

2. אנסמבל קולי בפולין 1946, בוניה עם האקורדיון.

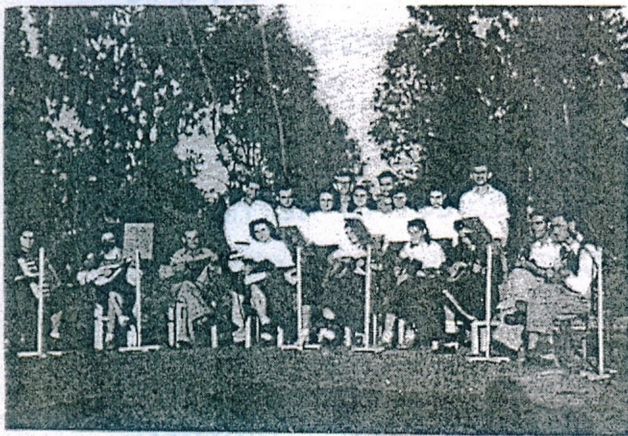
נספח תמונות פרק 7

1. מקהלת הקיבוץ - יולי 1949
הוקלטה בקול ישראל.

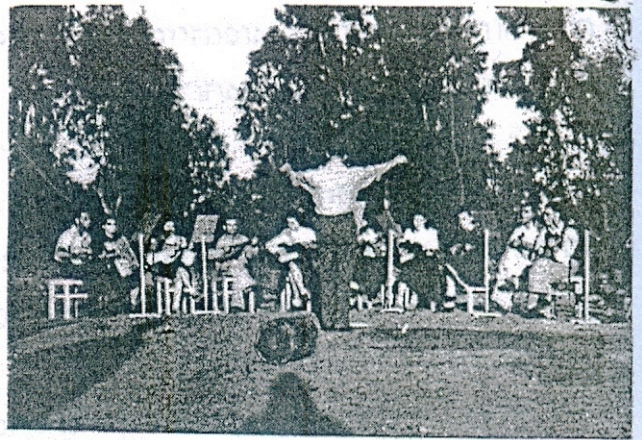

מקהלה ותזמורת בניצוח בוניה - 1949.

2.

3.

4.

בוניה שור עם
המורה שלו -
פאול בן חיים.

נספח תמונות פרק 8

1. מקהלת פסח - 1953.

2. מקהלת פסח בחדר האוכל.

ג. "בית השחר". - 1957.

ד. סיום שנה"ל בבית השחר - 1958.

3.

4. הצגת "מלך הסופגניות" - 1959
בימוי - צופיה דוינסקה. תלבושות- חוה אונגר.

5. מקהלת ביה"ס
בתחרות.

6. מקהלת
הנוער העובד -
בנצוח בוניה
שניר.

7. מקהלת
יבוש המופע
נר צנר וירשין".
195

8. פורים 1953.

9. פורים 1954.

10 פורים 1953 - חנה ומנחם הנדלר

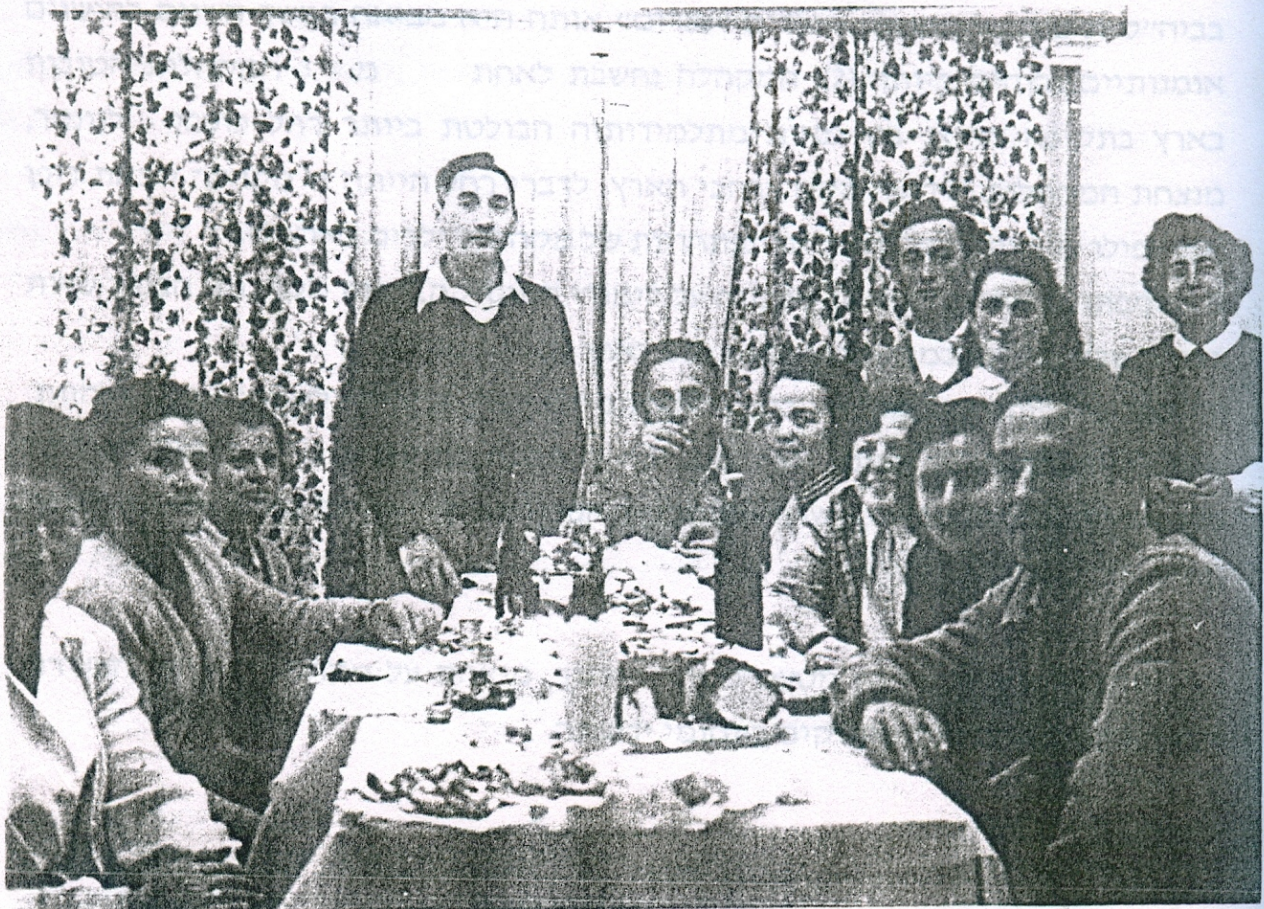
מרים באמסקה עם יוסף והאקורדיון - 1954

11. פורים 1954 - עדינה הנדלר

12. חברים במסיבה עם יהושע והאקורדיון - 1954

13. חברים ותיקי הצבא מבלים בחברותא 1954

נספח תמונות פרק 9

נספח תמונות פרק 10

1. להקת „ההד" - 1959

2. מקהלת ילדים צעירה - „השחר"
בנצוח ניצה שור. 1960

3. פרנק פלג עם ילדי התזמורת של נגר.

4. שחרית מוסיקלית עם פרנק פלג. יולי 1955

תמונות מתוך האופרה ״חליל הקסם״ יוני 1950.

6. צביה שרם - פפגנה.

5. רחל כוכבי - פפגנו.

7. פפגני - רחל כוכבי.
טמינה - נורית ברג.

8. פפגני ופפגנה -
רחל וצביה.

9. הכהן הגדול - עדנה ארטום.

10. תמר פריידין

11. משרת הגנרמון - נעמי סימונזון.

12. מלכת הלילה - יעל נורקין,
ובתה טמינה - נורית ברג.

13. רותי גוילת- הכהן הגדול.

14. ניצה פורמן- משרתת.

15. פפגנו - רחל כוכבי, עם המכשפה - אורה קסטל

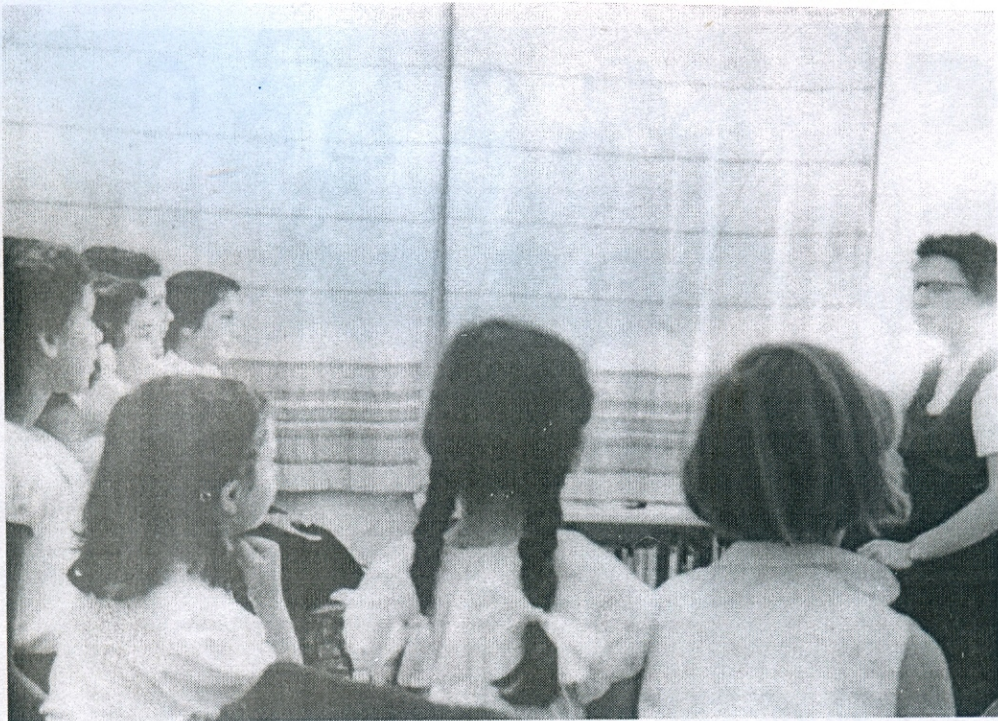

16. המשרתים כובלים את טמינה.

יד. מקהלת "נצרים" הצעירה: נורית ברג, עליזה בן צבי, עידית אחאי, נעמי אופנהיים, מיכל גבעתי, נעמי סימנזון, דינה הסטל, יעל בן אשר.

טו. מקהלת "נצרים" עם ניצה שור.

בין הילדות: נורית, צביה, רותי אוולר, רבקה הופרט, ניצה סבלדי,

19. המקהלה לפני הופעה.

20. המקהלה בהופעה.

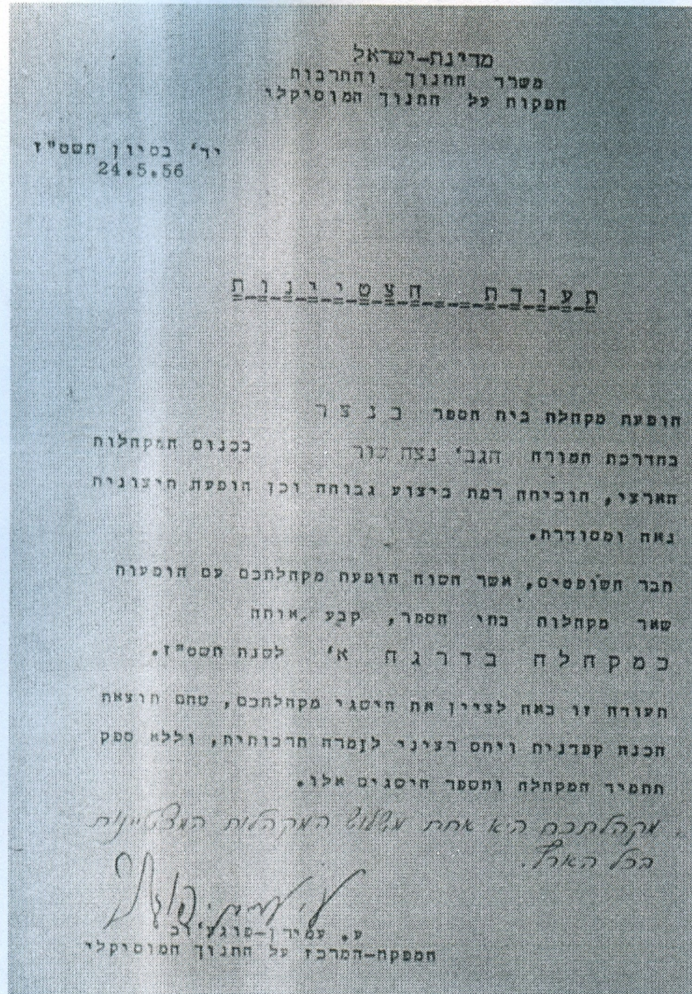
21. המקהלה עם ניצה ב-1956.

22. המקהלה עם בוניה ב-1956.

23. תעודת הצטיינות למקהלת "נצרים" 1956.

מדינת-ישראל
משרד החנוך והתרבות
המפקח על החנוך המוסיקלי

יד' בסיון תשט"ז
24.5.56

תעודת הצטיינות

הופעת מקהלת בית הספר כ נ צ ר
בהדרכת המורה הגב' נצה טור בכנוס המקהלות
הארצי, הוכיחה רמת ביצוע גבוהה וכן הופעה חיצונית
נאה ומסודרת.

חבר השופטים, אשר השוה הופעת מקהלתכם עם הופעות
שאר מקהלות בתי הספר, קבע אותה
כ מ ק ה ל ה ב ד ר ג ה א' לשנת תשט"ז.

תעודה זו באה לציין את הישגי מקהלתכם, שהם תוצאה
הכנה קפדנית ויחס רציני לנמרה תרבותית, וללא ספק
תחמיר המקהלה ובית הספר הישגים אלו.

מקהלתכם היא אחת מעשר המקהלות המצטיינות
בכל הארץ.

ע. עמירן-פוגצ'וב
המפקח-המרכז על החנוך המוסיקלי

24. לפני הופעה בכנס המקהלות 1956.

25. מקהלת ,,נערים" בהופעה בזכרון יעקב.

26. המקהלה בזכרון יעקב לפני ההופעה.

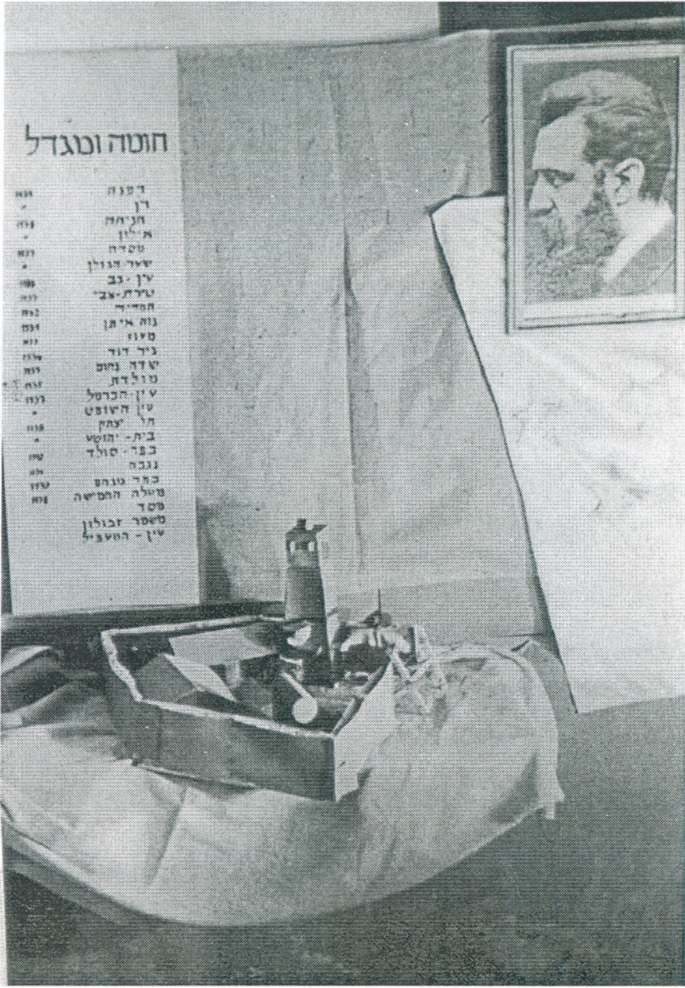
27.

28.

29.

תמונות מתוך "העשור". ביה"ס 1958.

.30

.31

.32

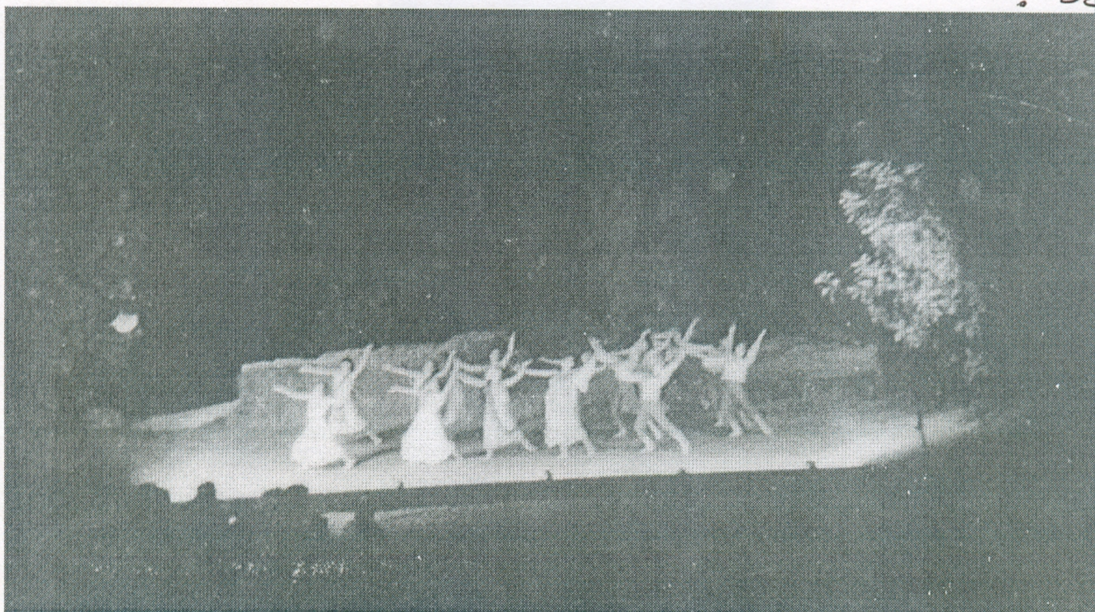
.33

.34

.35

36.

37.

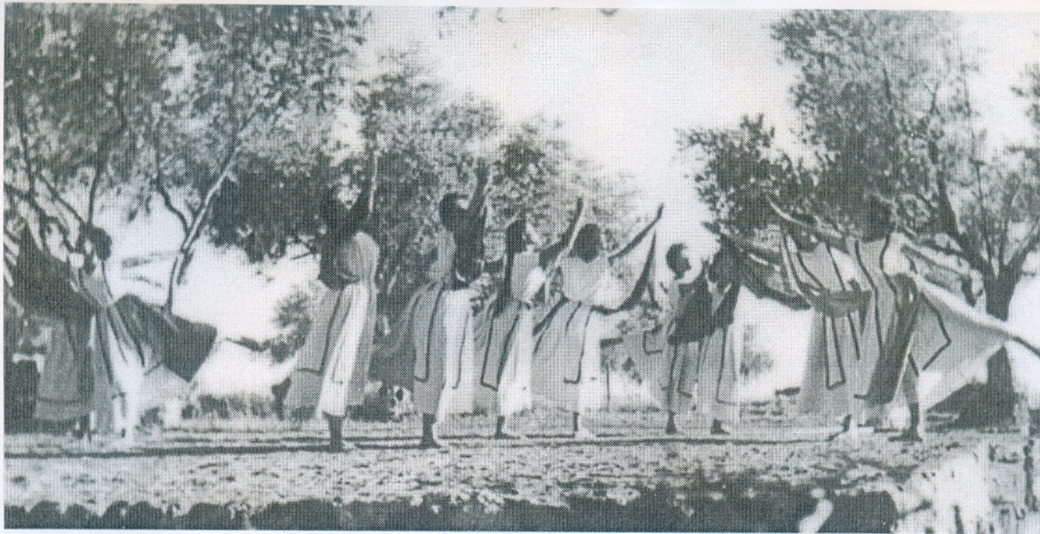

38.

סיום שנה"ל - 1957 - בלט מאת נוגה רונה - באמפיתיאטרון.

39.

40.

41.

נעה רום עם תלמידותיה.

.42

.43

44. חג הביכורים 1958.
הופעת המקהלה בניצוח בוניה.

45.

ריקוד ילדות בחג העצמאות 1958.

טז. פורים בח.א. הישן.

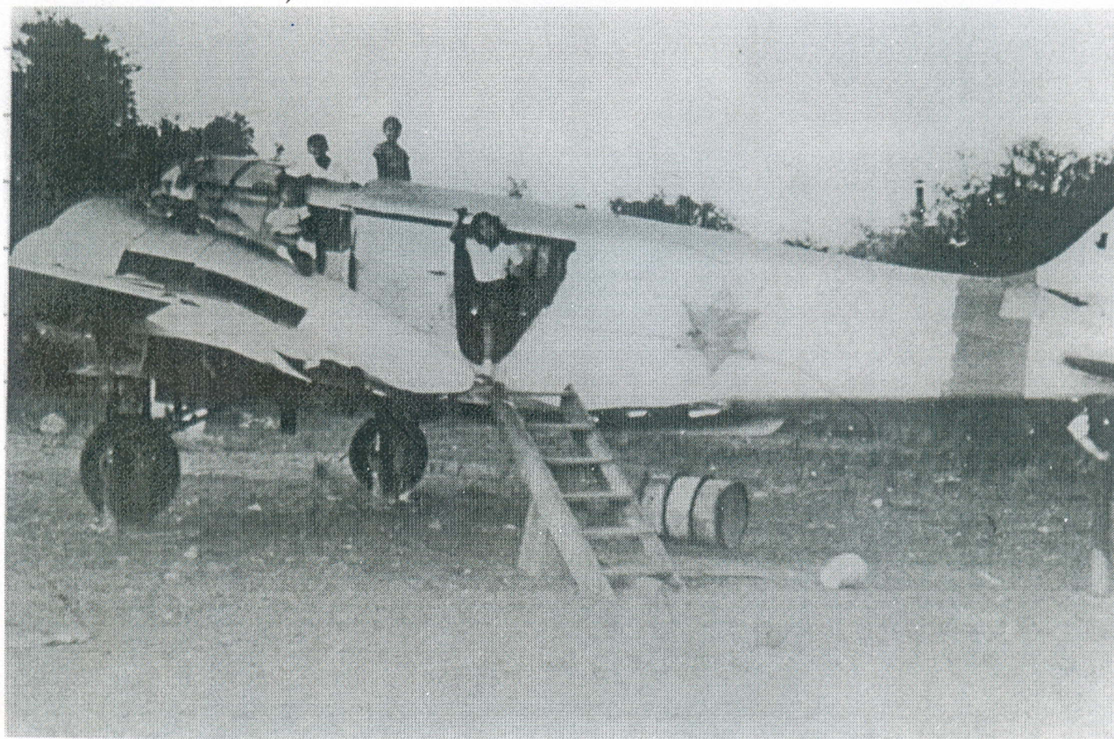
יז. ה"ויטלקים" בפורים 1957.

84. מבט כללי על גן השעשועים שנבנה בחג העשור 1958.

94. המטוס שהביאו „דוד זאב" לגן השעשועים.

52. תזמורת ביה"ס בשנות ה 50.

אלדד רנד. נורית ברג. דניאל סבלדי.

53.

נידה, רחל, מיכל, רותי, אורה, יעל, ניצה, דינה, צביה,
תמר, מורדי, נורית.

54. דינה, רותי, אורה, ניצה, רחל.

55.

אברהם ציטרון, רחל, דינה, מיכל, נעמי, יעל בן אשר.

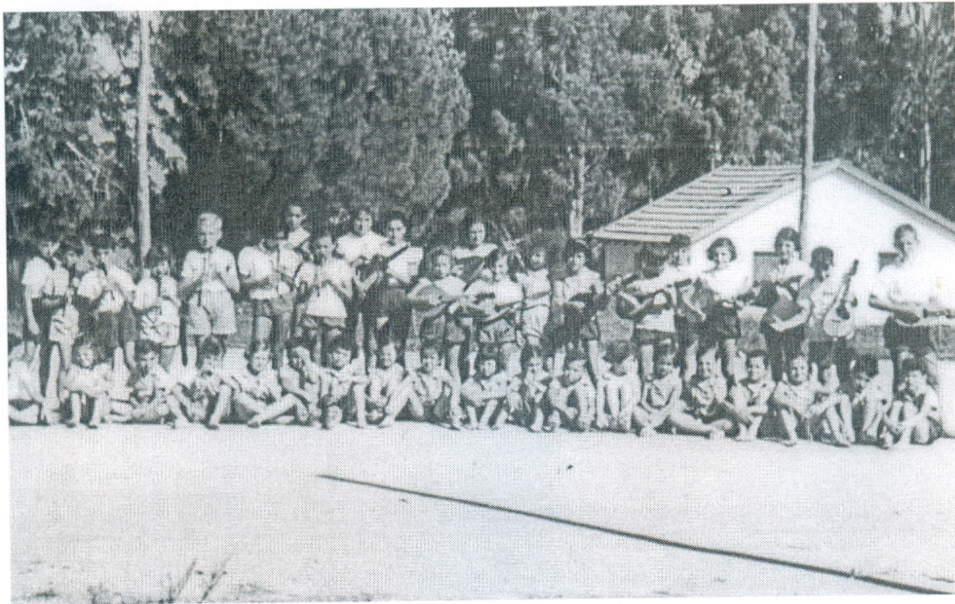
50. האמפיתיאטרון הישן.

51. ילדים בחג הביכורים.

56. התזמורת + ילדי כתות ו'-ב' - 1956.

57. בהופעה בח.א.

58. פגישה עם מוסיקאים אורחים בשנת 1956.

59. מקהלת "נצרים" הבוגרת.

60. חג המחזור - 1956.

